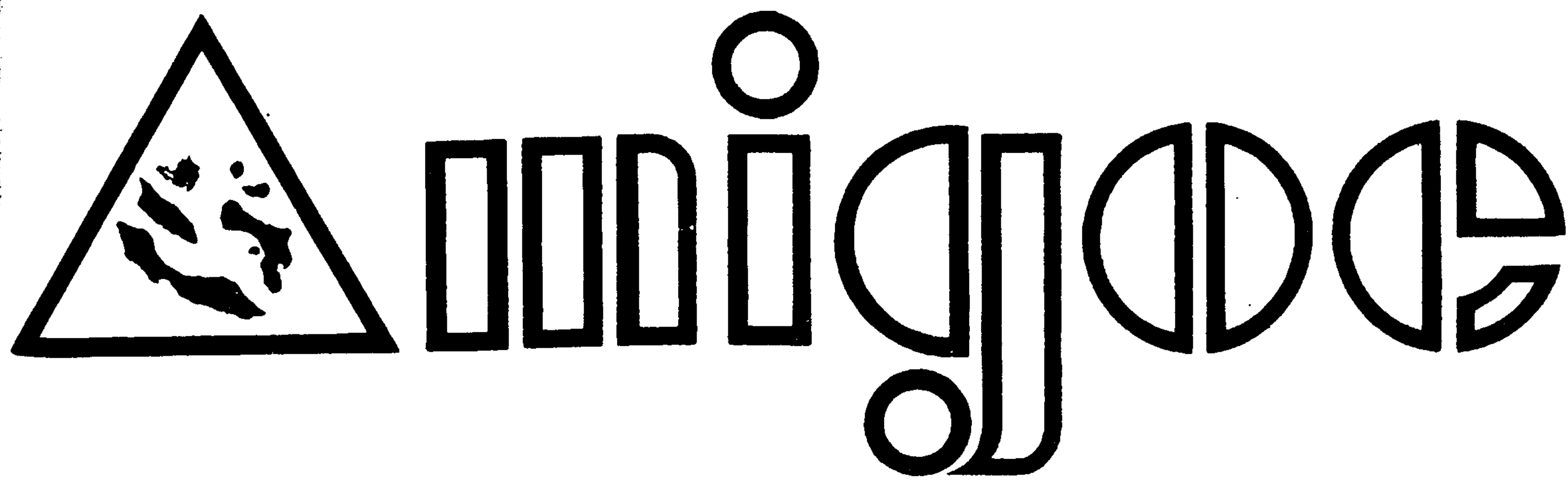

Vandaag

* Voorproef staking in Argentinië p.1
* Simabo schaart zich achter DPB p.2
* Zaak tegen eiland om hinderlijke waterpomp p.3
* Harold Martis: landhuis Kortijn herbergt eilandsraad p.3
* Raadsvergadering Aruba geschorst tot volgende week p.5
* Alpha a sigurá su puesto den play-off p.8

HAROLD MARTIS
...plicht gedaan...

100STE JAARGANG — NO.: 220

VRIJDAG 23 SEPTEMBER 1983

MARS VAN DE WEERSTAND TREKT DUIZENDEN DEELNEMERS

Achthonderdduizend man leggen dag werk neer

Voorproef voor Argentinië van algemene staking

BUENOS AIRES — Een voorproef van een algemene staking welke in de lucht hangt heeft Argentinie donderdag gekregen met een staking van zo'n 800.000 werknemers. De laatste kans om de algemene actie te voorkomen is maandag wanneer president Reynaldo Bignone met de vakbondsleiding gaat praten. De militaire junta als hoogste orgaan van Argentinie heeft in scherpe bewoordingen de huidige «verstoringen» veroordeeld welke de nationale veiligheid aantasten. De junta houdt echter vast aan de verkiezingen van volgende maand. Duizenden mensen hebben deelgenomen aan een vreedzame betoging om aandacht te vestigen op het probleem der duizenden mensen die spoorloos zijn verdwenen onder het militaire bewind. Tevens wilde men protesteren tegen het plan van de regering om een algemeen pardon af te kondigen voor de misdrijven welke zijn begaan in de strijd tegen de guerrilla, in welke periode duizenden mensen spoorloos zijn verdwenen.

Aan de 24 uursstaking van gisteren nam personeel deel van douane, banken, onderwijsinstellingen en het lagere kader van de politie in minstens drie provincies. De inzet is een betere salarisregeling. De actie ging uit van de beide algemene vakcentrales van Argentinie. De voorbije tien dagen waren al op talrijke plaatsen korte stakingsacties met een zelfde achtergrond gehouden. Zij geven uiting aan een algemene ontevredenheid in de werknemerswereld, waar men het meest de gevolgen aan den lijve ondervindt van een inflatie zonder weerga. In de voorbije twaalf maanden kwam die uit op 335,5 procent. In augustus bedroeg hij al ruim 17 procent. De actie van donderdag met een deelname van 800.000 man was een hoogtepunt in de acties en was meteen een voorproef van een algemene staking welke in de pen is bij de vakcentrales. Deze hadden aanvankelijk van een dergelijke algemene actie afgezien omdat zij bang waren dat daarmee het democratiseringsproces in het land in gevaar zou komen. Op deze opvatting is men nu teruggekomen. Een laatste mogelijkheid om een algemene staking te voorkomen is maandag wanneer de president met de beide vakbondscentrales praat. De president heeft, naar verluidt, de wettigheid van de salariseisen erkend binnen het kabinet. Maar van de andere kant maakt hij zich bezorgd over het feit dat degenen die uit zijn op anarchie van deze gelegenheid gebruik kunnen maken om een chaos te veroorzaken. Met de verkiezingen voor de deur acht hij een algemene staking een ernstige verslechtering van het klimaat. Dat de regering wel begrip heeft voor de salariseisen komt door de genoemde inflatie-golf. Een loonaanpassing om de twee maanden zoals gebruikelijk is geworden kan daaraan niet zoveel helpen.

Van minder grote omvang weliswaar in vergelijking met de stakingen was de Mars van de weerstand welke donderdagavond eindigde in de Argentijnse hoofdstad een ander bewijs van onvrede. Op het laatste stuk van de 24-urige mars namen zeker 7000 mensen deel. De hele mars zelf heeft vele duizenden mensen getrokken. Men vroeg aandacht voor de duizenden Argentijnen die tijdens de militaire acties tegen de guerrilla zijn verdwenen. Voorop liepen de Dwaze moeders van het Meiplein samen met Nobelprijswinnaar voor de vrede Adolfo Perez Esquivel, coordinator van de beweging Vrede en recht in Latijns Amerika. De actie had zoals gebruikelijk bij de Dwaze moeders een vreedzaam verloop. Al jarenlang demonstreren zij om meer aan de weet te komen over hun vermiste familieleden. Terwijl de mars nog aan de gang was nam de militaire regering het besluit amnestie af te kondigen voor alle excessen, gepleegd tijdens «de vuile oorlog tegen de guerrilla», zoals het leger hem noemt. Practisch alle partijen hebben deze wet afgekeurd en ook een deel van de katholieke bisschopen is ertegen. Tijdens de «vuile oorlog» zijn duizenden Argentijnen kwijtgeraakt die allen met elkaar gemeen hadden dat zij zich kritisch opstelden op sociaal gebied of omdat men uit een milieu kwam waar kritisch over leger en kapitalisme werd gedacht. De verdwijningsgevallen behoren ook tot de excessen waarvoor men geen verantwoording meer behoeft af te leggen als militair in Argentinie.

De militaire junta welke als zodanig boven president Bignone staat heeft een verklaring uitgegeven in verband met de huidige «verstoringen» waardoor de veiligheid van het land in gevaar word gebracht. Het was duidelijk dat men de stakingsactie bedoelde. De bewoording van deze verklaring was volgens waarnemers de strengste sinds geruime tijd. Weliswaar wordt niet gedreigd met het verschuiven van de verkiezingen maar duidelijk willen de militaire leiders wel maken dat een algemene staking een uiterst kwalijke zaak is. Men geeft de verzekering dat men alle maatregelen zal nemen welke noodzakelijk zijn om elke poging de kop in te drukken om de rust en de binnenlandse vrede te verstoren en om de veiligheid te garanderen.

Nieuws in vogelvlucht

BEIROET — De kans bestaat dat vanavond of morgen een staakt het vuren van kracht wordt in Libanon volgens een plan dat door Saoedi Arabie is opgesteld. Ondertussen ging de strijd vanmorgen door. De Druzen beschoten stellingen van het Libanese leger en VS-vliegtuigen maakten verkenningsvluchten. Franse vliegtuigen bestookten gisteren stellingen achter de Syrische linies. Ondertussen wordt een diplomatieke actie ondernomen door Frankrijk, Engeland en Italie ter ondersteuning van het bewind van president Gemayel van Libanon.

*****

MOSKOU — Het nieuwe kernwapenvoorstel van Reagan is door het officiele Sovjet-persbureau Tass verworpen, omdat dit «het principe van gelijkheid en gelijke veiligheid voor beide partijen uitsluit». Tass zegt dat Reagan alleen maar geinteresseerd is in een akkoord dat hem de kans biedt vlakbij het Oostblok nieuwe kernwapens te plaatsen.

*****

SAN SALVADOR — Het extreemrechtse doodseskader in El Salvador heeft de directeur Economische zaken van het ministerie van Buitenlandse zaken ontvoerd, omdat hij communistische banden zou onderhouden. Men heeft geen eisen voor zijn vrijlating gesteld. Eerder werden ook docenten aan de universiteit ontvoerd. Het doodseskader heeft ook talrijke moorden op zijn geweten en wil koste wat kost voorkomen dat er een dialoog komt tussen guerrilla en regering.

*****

NEW YORK — Hoofdredacteur en uitgever Firmin van een blad tegen president Duvalier van Haiti is voor zijn woning in New York gedood. Men gelooft in een politieke moord. Voor hij werd gedood riepen de daders hem iets in het Haitiaanse Frans toe. Firmin vertrok in 56 uit Haiti omdat zijn toenmalige krant was verboden. Hij was pas geleden weer begonnen met een krant voor Haitianen in de VS.

*****

NEW YORK — De Veiligheidsraad heeft met algemene stemmen de toelating aanbevolen van de nieuwe onafhankelijke staat St Christopher (Kitts)-Nevis tot de VN. Het wordt het 158e lid.

*****

MANILLA — In Manilla is vandaag weer het vuur geopend op een betoging tegen president Marcos van de Filippijnen. Het waren ditmaal 500 zakenlieden die betoogden. Elders betoogden duizenden studenten bij de VS-ambassade tegen het komende bezoek van Reagan aan de VS.

*****

WASHINGTON — De VS-senaat is voorstander van verlaging van de VS-bijdrage aan de VN. Met 66 tegen 23 stemmen werd besloten deze in de komende 4 jaar met ruim 400 miljoen dollar te verlagen.

*****

NEW DEHLI — Bij religieus geweld in Hyderabad in India blijken verleden week 24 mensen omgekomen te zijn. Hindoes en Moslims vielen elkaar aan.

*****

TEHERAN — Iran meldt 450 vierkante km Iraaks grondgebied bezet te hebben bij een achtervolging van Iraakse eenheden.

*****

PEKING — Oud-minister Qiao Guanhua van China is op 70-jarige leeftijd overleden aan longkanker. Hij was bewindsman tussen 74 en 76, toen de nieuwe relaties met de VS begonnen te ontluiken.

*****

HAVANNA — Een man heeft een Boeing van American Airlines, op weg naar St Thomas, gedwongen naar Cuba uit te wijken. Er zaten 112 mensen aan boord, onder wie de 7 bemanningsleden. Het was de 11e kaping sedert mei van een VS-toestel naar Havanna. Na een kort oponthoud vloog men door naar St Thomas. De kaper gaf zich over aan de autoriteiten.

*****

WASHINGTON — In de woestijn van Nevada hebben de VS de 13e ondergrondse kernproef van dit jaar genomen. De kracht lag onder de 150.000 ton TNT.

*****

TUNIS — Afrika zit dadelijk in hetzelfde schuldenschuitje als Latijns Amerika nu zit, zo waarschuwt een aantal internationale banken. De stijging van de schulden gaat namelijk snel. In een paar jaar tijd is de schuld van Afrika toegenomen van 12 tot 22 procent van hun inkomsten uit de export.

*****

WASHINGTON — Nancy Reagan blijkt fel gekant te zijn tegen de reis van haar man in november naar de Filippijnen. Dit niet uit principiele redenen maar omdat zij bang is voor een aanslag op de president. Nancy zal haar man vergezellen op de reis welke ook naar Thailand, Indonesie, Zuid Korea en Japan voert.

*****

ADDIS ABEBA — Een mini-top van Afrikaanse leiders in de Ethiopische hoofdstad over het West-Sahara-probleem is mislukt. Marokko weigerde namelijk direct overleg te voeren met het bevrijdingsfront Polisario. Marokko heeft steeds geweigerd met Polisario te praten.

*****

Belofte maakt schuld. De Amigoe lost vandaag een belofte in, die gedaan werd aan zijn lezers op 24 juni dit jaar. In de Ñapa wordt vandaag computer-taal gesproken!

Slechts twee oud-gedienden daarbij

Elf Argentijnen doen gooi naar presidentschap

BUENOS AIRES — Voor het presidentschap van Argentinie hebben zich elf kandidaten gemeld. Slechts twee van hen zijn oud-gedienden, in die zin, dat zij al eerder een gooi naar deze functie hebben gedaan. De kandidaatstelling voor de eind oktober te houden verkiezing is gesloten.

De 74-jarige Alende is kandidaat gesteld voor de Partido Intransigente, links van het midden en de tien jaar jongere Manrique is dit voor een coalitie van rechtse partijen. Hij is zeeman geweest. Beiden waren al eens kandidaat, maar hebben het toen niet gehaald. Alende deed een gooi naar de presidentiele macht in 1963 en 73, Manrique heeft het tien jaar geleden ook geprobeerd.

De kandidaatstelling is dan wel eigenlijk gesloten, voor twee partijen is er respijt van een week en wel voor de Communistische partij en voor FIP, het linkse Volksfront. Beide partijen kwamen in de problemen en daardoor in tijdnood doordat het hoofdstembureau hun verzoek weigerde om op hun lijsten kandidaten van de Peronistische partij te zetten. Het hoofdstembureau was van mening dat men dan maar eerder een stembusverbond had moeten sluiten overeenkomstig de bestaande kieswet. Mochten de beide partijen uiteindelijk besluiten ook aan de verkiezingen deel te nemen, dan wordt het aantal kandidaten dus dertien.

De grootste kanshebbers zijn volgens de prognoses op dit ogenblik de Peronisten oftewel de Rechtvaardigheidsbeweging en op de tweede plaats de Radikale partij. Voor de Peronisten is presidentskandidaat de jurist Italo Luder (66), die in 1975 even heeft waargenomen, toen presidente Isabel Peron met ziekteverlof ging. De kandidaat voor de Radikale partij is Raul Alfonsin (56), die langdurige ervaring heeft als congreslid.

Verder zijn kandidaat ex-ambassadeur Rafael Martinez Raymonda voor het Democratisch-socialistisch verbond, de advocaat Luis Zamora voor de Socialistische beweging, de econoom Rogelio Frigerio voor de Integratie- en ontwikkelingsbeweging, de advocaat Francisco Cerro voor de Christendemocratische partij, ir Alvaro Alsogaray voor de Centrumdemocratische unie, de vakbondsleider Gregorio Flores voor de Arbeidspartij en de advocaat Guillermo Boero voor de Volkssocialistische partij.

Bij vliegramp met Gulf-Air veel doden

ABOU DHABI — Meer dan honderd doden zijn er, naar men vreest, gevallen bij het neerstorten van een vliegtuig van Gulf-Air met 112 passagiers aan boord.

De Boeing 737 was bezig met een lijnvlucht van Karachi via Abou Dhabi, de hoofdstad van de Verenigde Arabische Emiraten, naar Doha in Qatar. Het ongeluk gebeurde op ongeveer dertig kilometer van het vliegveld van Abou Dhabi. De inzittenden waren allen van Pakistaanse nationaliteit.

M-19 leden maken gebruik amnestie

BOGOTA — Negentien leden van de Colombiaanse guerrillagroep M-19 hebben gebruik gemaakt van de amnestiewet en zijn daartoe verschenen voor de president van het hooggerechtshof Jose Gneco Correa. De ex-guerrillastrijders gaven als motief van hun daad op, dat zij zich nu aan de politiek willen gaan wijden in verband met een nieuwe partij, welke volgend jaar bij de verkiezingen van de gemeenteraad met zijn eigen kandidatenlijst komt.

PEKING — De 4e overlegronde tussen Peking en Londen over de toekomst van Hongkong heeft geen resulaat opgeleverd. In het slotcommunique worden zelfs niet de termen als nuttig overleg en zo gebruikt. De waarde van de Hongkong-dollar is tot een dieptepunt gezakt.

Caracas en Bogota coordineren acties

Verbond guerrilla in Latijns Amerika

BOGOTA — In legerkringen in Colombia is men van mening dat er samenwerking tot stand is gebracht tussen de guerrillabewegingen in Peru, Venezuela, Midden Amerika en Colombia. Een subversief verbond, zo noemt de Colombiaanse legercommandant generaal Gustavo Matamoros het. Hij ziet daarvoor een bewijs in de actie van de Colombiaanse guerrilla op Venezolaans grondgebied, terwijl het ELN van Colombia een dergelijke internationalisering via de pers inderdaad heeft aangekondigd. Van Venezolaanse kant wordt nauw samengewerkt om de aanvallers op de Venezolaanse post van de Nationale garde te pakken te krijgen en om eventuele verdere pogingen om guerrilla-activiteiten in Venezuela te ontplooien de kop in te drukken.

Volgens de Colombiaanse legerleider Matamoros, die verwees naar de aanval van een ELN-eenheid op de garde-post Cutufi op Venezolaans grondgebied waarbij een dode viel, werken op het ogenblik kennelijk samen Rode vlag van Venezuela en ELN van Colombia, maar zijn er ook contacten met Sendero Luminoso in Peru en het Frente Farabundio Marti in El Salvador. De Colombiaanse generaal wist te vermelden dat ook de smaragd-smokkelaars van Ecuador er bij betrokken zijn en dat hun leiders met elkaar hebben vergaderd. Dit alles werkt weer in het voordeel van de communisten die een instabiele situatie in Midden Amerika willen kweken. Daarna komt Colombia aan de beurt, aldus generaal Matamoros, die zijn denkbeelden uiteenzette tegenover het Colombiaanse dagblad El Tiempo.

De Venezolaanse minister van Defensie, generaal Humberto Alcalde maakte in verband met de overval op Cutufi en de speuractie welke daarop volgde bekend, dat er door Colombia en Venezuela coordinerend wordt opgetreden om te bereiken dat deze guerrillastrijders gepakt worden en om toekomstige acties in de kiem te smoren. Dit betekent wel volgens de Venezolaanse generaal dat men de grensbewaking met Colombia opnieuw in overweging moet nemen. Ook de Venezolaanse generaal, in zijn functie van minister, had begrepen dat er sprake is van internationale samenwerking tussen guerrillabewegingen in Latijns Amerika. Daar moet dan een gecoordineerd optreden tegenover staan van de betrokken regeringen, zo meent hij. Voorlopig gebeurt dit nu in samenwerking met Colombia. Hij zag de mogelijkheid aanwezig dat er spoedig bijzondere dingen te melden zouden zijn in verband met deze guerrilla-activiteiten.

Omega 7-man voelt zich door FBI bedrogen

NEW YORK — Een Cubaanse balling heeft volgens de autoriteiten bekend dat hij de guerrillagroep Omega 7 heeft geleid, een organisatie welke verantwoordelijk wordt gesteld voor enige tientallen aanslagen met explosieven en twee doodslagen. De Cubaan, Eduardo Arocena, zegt dat door de FBI

Eduardo Arocena

is overgehaald om te praten, waarbij men hem beloofd had te zullen helpen in zijn strijd tegen Fidel Castro. De rechter heeft beschikt dat er genoeg termen aanwezig zijn om Arocena in hechtenis te houden.

Een FBI-agent heeft, als getuige gehoord, verklaard dat Arocena verleden jaar heeft meegewerkt bij een federaal onderzoek in verband met Omega 7. De Cubaanse balling had bij die gelegenheid ook verteld van de plannen om Fidel Castro van Cuba te vermoorden en ook een Cubaanse ambassadeur. Arocena's advocaat noemde zijn client een held die zich volkomen inzet voor de strijd tegen Castro. De advocaat zei dat de FBI zijn client bedot had. Men had onder meer beloofd zijn organisatie door te lichten en niet-betrouwbare figuren aan te wijzen.

Militairen gedood in Guatemala

GUATEMALASTAD — Het leger heeft in Guatemala bekend gemaakt dat bij schermutselingen met de guerrilla vijf soldaten zijn omgekomen, terwijl er tien gewond raakten. Dit gebeurde in het departement Peten. De doden vielen toen een mijn tot ontploffing kwam.

Succes voor Antigua-Barbuda

Kwestie Zuidpoolgebied op agenda van de VN

NEW YORK — Het Caribische eilanden-duo Antigua-Barbuda ondersteunde met Maleisie het voorstel om de kwestie van het Zuidpoolgebied aan de orde te stellen op deze zitting van de algemene vergadering van de Verenigde Naties. Genoemde landen zijn namelijk van mening dat dit een zaak is welke niet aan een club van 24 landen alleen moet worden overgelaten. De grote mogendheden Amerika en Rusland zijn echter tegen de uitbreiding van de zogenaamde Antarctische conferentie.

In december 1959 kwam het Antarctisch verdrag tot stand, dat uiteindelijk door 24 landen werd ondertekend, waaronder naast de twee genoemde grootmachten ook Frankrijk en Engeland. Van Latijns Amerika zijn ondertekenaars Argentinie, Brazilie, Chili, Peru en Uruguay. Het zijn de grote landen die er niets voor voelen dat er nog meer landen tot het verdrag toetreden. Zij zijn bang dat er dan dadelijk een onwerkbare situatie ontstaat.

Maleisie is echter van mening dat Antarctica of het Zuidpoolgebied het laatste continent is dat nog niet geexploreerd is. Het omvat 8,9 procent van het hele aardoppervlak met een oppervlakte van ongeveer 15,5 miljoen vierkante kilometer. Volgens Maleisie moeten de Verenigde Naties zich met dit gebied inlaten om zeker te stellen dat de ontwikkeling ervan ten gunste komt aan de hele mensheid. Het Poolgebied mag alleen maar voor vreedzame doeleinden ontwikkeld en gebruikt worden en moet toegankelijk zijn voor alle landen. Zo meent Maleisie. Daarin gesteund door de Caribische mini-eilanden Antigua en Barbuda.

De ambassadeur van deze Caribische staat, Lloydstone Jacobs legde er de nadruk op, dat het Antarctisch verdrag niet meer voldoet. De tijden zijn veranderd en dat moet men onder ogen durven zien. De weinige vergaderingen van de verdraglanden zijn steeds achter gesloten deuren geweest. Ook Antigua en Barbuda menen dat het hier gaat om een goed van algemeen welzijn, in feite een erfgoed der mensheid, niet bedoeld voor een kleine besloten club van landen. Daarom moet deze algemene vergadering van de VN zich er mee bezig houden. Namens het verdrag zei de Britse ambassadeur in de VN, Sir John Thomson, dat het Poolgebied een regio is van internationale samenwerking welke zijn gelijke niet kent. Het verdrag staat open voor andere landen, maar men houdt het aantal wel beperkt voor de werkbaarheid. Een verandering van het verdrag acht hij niet aan te raden. Zijn betoog kon de indieners niet overtuigen. De agendacommissie heeft ondertussen de suggestie van Maleisie en Antigua-Barbuda overgenomen zodat de kwestie op de agenda komt te staan.

UITGEVERIJ AMIGOE NV
Scherpenheuvel z/n
Curacao N.A.
Postbus 577
Giro 440.000
Bankrek.: nr. 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek.: nr. 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank n.v.
CURACAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie: F.H.Oduber
Namens Antillean News Holding n.v.:
R.F.Snow

Hoofdredacteur:
Frans Heiligers
Overige leden Redaktie:
Toon van Dongen, Paul Comenencia, Caroline Thode, Ronnie Rens, Max Suart (sportverslaggever), Sheila Rhodes (secretaresse) en Solange Isselt (opmaak).

ADVERTENTIE-AFDELING
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van
7.30-16.00 uur;
Zaterdag 7.30-10.00 uur.
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren voor 3 uur binnen zijn.
Advertentie-afdeling (acquisitie):
Ingrid de Maayer, Viola Bernardus en Janny Naaldijk.

ZOEKERTJES: verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 7.30-16.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag.
Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag voor 12 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE
(ARUBA) N.V.
Nassaustraat 110,
tel.: 24333 (drie lijnen).
Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot.
Redaktie: Ramiro Tromp, Ludwina Perez, Djisbie Franken (fotograaf).
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Etleen Landsmark.

BONAIRE:
CORRESPONDENT:
Hubert Linkels, Gouv. N.Debrotweg z/n, tel.: 8627.

SINT MAARTEN:
Abonnement en Advertenties:
Vance James, kantoor: tel.: 2283 - 3040; huis, tel.: 3072.

SABA:
Correspondente: Wilma Nijhof.

ST EUSTATIUS:
Correspondenten: Anna Hofstee, Minerva Pantophlet en Kenne Cuvelier, tel.: 2220.

DEN HAAG
CORRESPONDENT
Frans Kok (tel.: 070-614911)

HILVERSUM
CORRESPONDENTEN
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel.: 035-16151, toestel 319).

WASHINGTON
Medewerker: Maarten Huygen (tel.: 202-3328984).

Persagentschappen: ANP en AP.
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, de Haagsche Courant, de Brabantse Pers.

DRUKKERIJ: Rotaprint n.v.
DISTRIBUTIE (abonnementen)
Curacao: Districo n.v., tel.: 70503, 70504 en 70304.
Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr. 208.000, Maduro's Bank rek. nr. 286.330.08 en ABN rek. nr. 11.15.626.
Aruba: Nassaustraat 110, tel.: 24333.
Bonaire: Entrejol 153-A, tel.: 4222.

Loss nummers 50 cent.
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen veertien gulden per maand.

Buiten Antillen (Nederland):
NAfl.80,15 per maand (luchtpost) of NAfl.24,00 per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen.

BONAIRE AGENDA

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 08.00-16.00 uur; zaterdag 08.00-12.00
BONAIRE MUSEUM: openingstijden maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-12.00 uur; zaterdag 09.00-13.00 uur.
Radiomuseum RNWO na afspraak, tel.: 8472.
OPENBARE BIBLIOTHEEK: dagelijks van 08.00-12.00 / 15.00-18.00 uur; woensdag van 08.00-21.00 uur; zaterdag gesloten.
POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken 15.45 uur; gewone stukken 16.30 uur.
SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur - Hotel Bonaire.
Lions: elke tweede vrijdag van de maand - Hotel Bonaire.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Terra Corra.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Hotel Bonaire.
BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00 / 14.00-15.30 uur loketten geopend.
KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk Kralendijk:
dagelijks 18.45 uur; zondag 08.30-19.00 uur.
Coromotokerk Antriol:
dagelijks 19.30 uur; zondag 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk Rincon:
dagelijks, ook zondag, 19.30 uur.
KLACHTENBEZORGING: klachten kunnen dagelijks doorgegeven worden van 19.15-19.30 uur op tel.: 8627 (Fam. Linkels).

Klachten bezorging

Klachten over bezorging van de Amigoe moeten worden doorgegeven bij de distributie-maatschappij DISTRICO NV op de telefoonnummers 70503, 70504 of 70304.

LOSSE NUMMERS van de "Amigoe" zijn verkrijgbaar bij:

Curacao Plaza hotel
Holiday Beach hotel
Hilton hotel
Booshop Hato
Kappel, Winston Churchillweg
Toko Las Palmas, Schonegevelstraat 68
Celia, Postkantoor
Nene, Berg Altena
Boekhandel Van Dorp in Punda, Otrobanda en Promenade
Boekhandel Eddine
Boekhandel Salas (Fokkerweg)
Mensing Caminada
Novo's Book and Gifshop
Moron, Salina
Sousa, Cas Coraweg
Jean Louis Liquor Store, Gosieweg
Zuikertuintje
El Chico, Keukenstraat
El Chico, Caracasbaaiweg
Henriquez, Trapsteeg
Joyeria Paris, Sebastopolstraat
Chu, Breedestraat (O)
Shon Nana, Breedestraat (O)
La Bonanza (O)
Majestic, Breedestraat (O)
Shon Ma Center, Welgelegen
Ana, Schottegatweg West
La Estrella, Winston Churchilweg
Kort, Schottegatweg West/Rio Canario
Eddy's, Colebra Berde.

Economie-congres medio november

KRALENDIJK — Via de officiele vertegenwoordiger van het Bonaireaanse BC in Caracas de heer Fabian de Caso zijn een aantal contacten gelegd met een Braziliaanse handelsmissie voor een economisch congres waaraan de Antillen en Brazilie zullen deelnemen. Het seminar zal gehouden worden in de tweede week van november op Bonaire.

Volgens gedeputeerde Monchin Soliana zijn de besprekingen met de Kamer van Koophandel (KVK) gunstig verlopen en reeds zestig personen hebben te kennen gegeven aan het seminar deel te nemen dat geopend wordt op 3 november en beeindigd op 13 november, waarna er dan op Curacao een navergadering zal plaatsvinden van de deelnemers. Het BC heeft reeds contact opgenomen met de minister van Economische Zaken. Daarbij werd voorgesteld dat deze handelsvergadering een zelfde karakter zal hebben als vorig jaar het seminar tussen Antillen en Colombia. Het ligt in de bedoeling, dat een aantal landsambtenaren EZ zal assisteren, terwijl minister Gilbert de Paula van Financiën de openingsceremonie zal verrichten. Indien Curacao geinteresseerd is, aldus ged. Soliana zal na 13 november een post-convention belegd worden op Curacao.

Nieuw bestuur SGTB al actief

KRALENDIJK — Vorige week is er een eind gekomen aan de problemen in het bestuur van de STGB. Algemeen secretaris R.J.A. Gijsbertha, die lange tijd de zaken voor de vereniging waarnam, is nu als voorzitter van de STGB gekozen, bijgestaan door secretaris I.M. Evertsz, penningmeester A. Martijn en twee commissarissen N. Pieters en I.E. Frans. De boodschap die het nieuwe bestuur aan de werknemers wil meegeven is het wijzen op de plicht van de werknemer zijn werk goed te verrichten en daardoor bij te dragen aan de vooruitgang van het eiland. De STGB zal de leden vooral bewust maken op de sociaal- economische, politieke culturele en educatieve terreinen, terwijl ook aandacht besteed zal worden aan de toekomstige staatkundige struktuur. Niet alleen zal de STGB trachten om de leden te interesseren voor het volgen van cursussen, maar tevens zal ook de overheid gewezen worden op het recht van vaste dienst voor de werknemers. Omdat gebleken is, dat de kosten van levensonderhoud op Bonaire vaak hoger liggen dan elders, wil de STGB een goede prijscontrole.

Strijd om tennistitels Antillen

KRALENDIJK — Dit weekeinde zullen op Bonaire de beste tennissers en tennisters aan bod komen wanneer er om de hoogste tennistitel van de Antillen gestreden zal worden. Vanmiddag — vrijdag — beginnen de wedstrijden om drie uur en dan zal tevens de vernieuwde tennisbaan in gebruik worden genomen. Tijdens een kleine plechtigheid zal de oud kampioen L.D. Gerharts een overzicht geven van de geschiedenis van de Tennisclub Bonaire en de banen van het BSF. Gedeputeerde Avelino Cicilia zal na het voorstellen van de deelnemers de eerste klap uitdelen in dit toernooi van de Federashon Bonairiano de Tennis (FBT).

Derde congres van Fedebon

KRALENDIJK — Vandaag start de Federashon Bonairiana di Trabou (Fedebon) het derde congres over het vakbondswezen. De opening zal in de aula van de SGB worden gehouden. De vakbond Fedebon is niet alleen vertegenwoordigd in Frente Sindikal van Bonaire, maar is tevens geaffilieerd met de CMT en de FMTHA in Brussel, de CLAT in Caracas, de Fetla op Curacao en tenslotte de COTAN op de Nederlandse Antillen.

Nieuwe chartermaatschappij

KRALENDIJK — Naar de Amigoe heeft vernomen zal per eerste oktober de Air Service Netherlands Antilles NV van start gaan. De regering heeft voor Bonaire deze commerciele vliegvergunning toegekend aan de ASN, die met een tweemotorig toestel voorlopig vluchten zal gaan uitvoeren tussen de drie Benedenwindse eilanden. De directie van de ASN wordt gevoerd door Erik W. Huizinga en is gevestigd op de Flamingo Luchthaven.

01403 — Heer Bommel verliet oplevend zijn cel, en liep achter Tom Poes aan naar buiten. Daar snoof hij diep de bergwind op die over de hoogvlakte woei, en luisterde glimlachend naar het lied van de aaskouw in een pijnboom.

"Het is goed om weer vrij heer te zijn", sprak hij. "Nu kan ik..."

"U kunt gaan", onderbrak majoor Sturkjaard gejaagd,; maar Tom Poes wees naar de BP-er, die met een zak over de schouders naderde.

"Wacht even", zei hij. "Daar komt de buit van Bar aan, en bij die buit zit het pakje van heer Ollie".

"Ach ja, dat pakje", gaf de politie-overste toe. Hij tastte in de buidel die zijn onderschikte hem voorhield, en trok het ding er uit.

"Dat klopt,", vervolgde hij. "Dit is voor u. Het hoort eigenlijk bij de bewijslast, maar die is al zwaar genoeg. Neem maar m Goede dag".

Hij haastte zich naar binnen, en heer Bommel keek onth naar het pakketje.

"Dit heb ik toch al besteld?" vroeg hij klagend. "Het is voor heer Balderik Bar, en die zit hier binnen, als ik het goed beg pen heb; zeg nu zelf, jonge vriend".

Met deze woorden hield hij het ding onder de neus om het res goed te kunnen bekijken, en toen verstarde hij.

"Het is... Het is aan mij geadresseerd!" riep hij uit. "En d k-keer is het goed g-gespeld!"

"Ja,", zei Tom Poes. "Dat heb ik gezien: Olivier B. Bomm Politiebureau Gele Vang, Zwarte Bergen".

Ingezonden

Dumpplaats

IN VERBAND MET de recente uitspraken van de Bonaireaanse politicus Abraham en de vele reacties vanuit Curaçao het volgende:

Voor iedere inwonende van Bonaire is het een welbekend feit dat Bonaire door de centrale regering als een soort "dumping place" wordt gebruikt, maar let wel de centrale regering want er wordt nu de indruk gewekt door de Curaçaose politici als zou het het Curaçaose Bestuurscollege zijn dat mensen op Bonaire dumpt. Wat betreft de mensen die gedumpt worden, kunnen de heren gerust zijn, want hun vermoeden dat het alleen Curaçaoënaars betreft, is niet waar. Ze komen van alle eilanden van de Antillen en soms zelfs uit Nederland als technisch bijstander en deze laatsten worden naar alle eilanden gestuurd dus kunnen de anderen eilanden ze voor zichzelf ook beoordelen.

Ik hoop nu dat de bijstanders zich nu niet gekrenkt gaan voelen, want niet iedere bijstander valt onder het voornoemd geval. Verder vind ik dat de Curaçaose politici moeten ophouden met uitspraken die naar politieke chantage stinken want evenals wij afhankelijk zijn van het economisch sterkere eiland zo is Curaçao ook afhankelijk van het economisch sterkere Nederland, dus zij houden de hand ook op. En laten de heren er eens goed over nadenken dat er duizenden Bonaireanen, Curaçao hebben helpen opbouwen en niet alleen Curaçao, maar de hele Antillen. En ik wil nog eens erop wijzen dat het eilandgebied Bonaire recht laat gelden als wij eisen dat er geld wordt overgemaakt voor de Bonaireaanse huishouding. Dit staat namelijk in de ERNA verankerd en het is niet alleen Curaçao's geld maar ook van Aruba. Dat er ook Arubaans geld mee gemoeid is, merkt iedereen als de premier de gouverneur vraagt om Aruba opdracht te geven belastinggelden af te dragen. Dus als de Curaçaose politici denken dat ze er onderuit kunnen komen dan moeten ze maar snel met een nieuw staatsbestel komen en niet doorgaan met het gemodder waar ze mee bezig zijn. Het is allemaal spijkers op laag water zoeken wat de heren doen om maar aan hun verantwoording te regeren te ontkomen. De Curaçaose politici beweren dat Abraham de Curaçaose bevolking heeft beledigd, nou wat denken de heren dat ze nu aan het doen zijn met de Bonaireaanse bevolking?

Het is een vuistslag in ons gezicht en wij zullen terugslaan, dit nemen wij ook niet. Er zijn Curaçaose politici die het voor Bonaire hebben opgenomen dus die mensen vallen niet onder mijn beschuldigingen. Het is maar goed dat wij nu al weten wat we van onze grote broer kunnen verwachten in een constellatie van 5, God beware ons ervoor. Van hieruit roep ik alle Bonaireanen op de Antillen op solidair te gaan werken voor een vrij, beter en sterk Bonaire, want de tijd is gekomen om handelend op te treden. Bonaire bai keiru a caba.

R.H.PIETERSZ

"Hamlet"-project op Bonaire in aantocht

KRALENDIJK — Tijdens de persbijeenkomst van het BC en de adviseur Jopie Abraham bracht gedeputeerde van toerisme Monchin Soliana naar voren, dat er ter hoogte van Habitat spoedig een nieuw project uitgevoerd zal worden.

Dit project dateert al vanaf 1976 toen de investeerders een erfpachtterrein hebben toegewezen gekregen. Dit recht werd verleend tegen betaling van een symbolische som, maar na vijf jaar werd een bedrag van ongeveer 2000 gulden betaald om verzekerd te blijven van het behoud van de erfpacht. De werkzaamheden voor dit project dat "Hamlet" heet en de bouw van 30 villa's en twee appartementen beoogd zal het kameraanbod met 90 kamers verhogen. Bij dit hotelproject zijn alle faciliteiten zoals zwembad ingecalculeerd en zal een totaalbedrag vergen van rond drie miljoen dollar.

De totale bouwduur, aldus ged. Soliana zal ongeveer vijf jaar zijn, maar er wordt in fasen gewerkt en de eerste fase bestaat uit de bouw van vijf units die ongeveer 450.000 dollar zullen kosten. Zo gauw de bouwvergunning wordt verleend, aldus Soliana zal de constructie beginnen. Het werk wordt zodanig uitgevoerd, dat indien de bouw voortijdig beeindigd zou worden, het terrein dat ter beschikking stond niet zijn waarde zal verliezen.

Eén wat minder groot project is de firma die zich wil toeleggen op de kweek van kleine garnalen, bedoeld voor vogelzaad. Overeenkomstig een reeds gehouden onderzoek, blijkt voor dit vogelzaad in Amerika een markt te bestaan in de grootte van 50 miljoen dollar. Voor het project is reeds een voorstudie gemaakt door de Universiteit van Miami en verwacht mag worden, dan ook dit project spoedig een aanvang zal nemen. Mogelijk zal dezelfde firma ook het aloë-project reactiveren, omdat er op de wereldmarkt wel vraag is naar aloë.

Officier van Justitie mr Piar:

Beklaagde beseft effect daden niet

WILLEMSTAD— Deze beklaagde realiseert zich het effect van zijn daden niet; toezicht van de Reclassering is daarom uiterst gewenst. Zo zei officier van justitie mr Piar woensdag over beklaagde R.J.

De officier wilde wel rekening houden met de medewerking die de beklaagde verleende om bij de sociale werkplaats te Santa Martha te werken, hoewel hij daar na een tijdje niet meer kwam opdagen. R.J. toont weinig eigen wil en de straffen die hij in het verleden kreeg hebben blijkbaar geen effect gehad. Op grond van al deze feiten eiste de officier een straf van twaalf maanden cel, waarvan twee voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. Tevens eiste hij ten uitvoer legging van drie maanden voorwaardeli ke straf die R.J. boven het hoofd was blijven hangen.

Beklaagde kwam in october vorig jaar op vrije voeten, waar hij voor een reeks diefstallen zijn straf moest uitzitten. Sindsdien pleegde hij wederom een groot aantal diefstallen in scholen, woonhuizen en diverse winkels. De goederen die hij daarbij stal variëren van hartige hapjes en snoep tot gereedschap, flessen sterke drank en electronische apparatuur. Uit deze diefstallen maakte de rechter een kleine greep en noemde zestien van de gedupeerde lokaliteiten. Volgens rechter Pietersz is beklaagde »niet normaal«, gezien zijn houding voor het gerecht en de zijn daden. "Gebruik je soms drugs", besloot hij ten einde raad aan R.J. te vragen. Deze gaf toe al enkele jaren »bazooka« (een combinatie van cocaïne en marihuana) te gebruiken.

Aadvocaat Herding vroeg de rechter om rekening te houden met het zwakke karakter van zijn cliënt. De uitspraak is over twee weken, wanneer ook een beslissing genomen wordt over de tenuitvoerlegging van de drie maanden straf.

In controverse met Curacao

Simabo schaart zich achter DPB

KRALENDIJK — Nadat de vakbond voor leerkrachten Simabo herhaaldelijk het vraaggesprek van de PDB leider Jopie Abraham heeft beluisterd en vervolgens een grondige analyse heeft gemaakt van de verklaring, is het bestuur van de Simabo tot de conclusie gekomen, dat Abraham geen enkele anti-Curacaose verklaring heeft afgelegd. De Simabo is van mening, dat velen oordel over uitspraken van derd terwijl men eigenlijk de sproken tekst van Abrah niet kent.

Volgens de Simabo laakt Jo Abraham samen met het BC Bonaire het systeem dat geh teerd wordt door de centr regering, maar de Simabo is van mening, dat vele polit trachten munt te slaan uit dit beuren door bevolkingsgroep tegen elkaar op te zetten. hoognodige rust en de eenh wordt door vele instanties, wa onder de centrale regering, grond ingeboord, aldus de Sim bo. Volgens voorzitter N. Will moet het incorrect handelen zocht worden bij de regering; wat betreft het overplaatsen de betreffende agent. De Sim meent, dat het politiekorps gefrustreerd moet raken na was gebleken dat de centr regering niet achter het per neel staat bij de uitvoering hun ambt, notabene in opdra van de meerderen (?-Red).

De Simabo stelt, dat ook justitiele apparaat hiervan n verschoond blijft. Immers al maanden geleden heeft het in dent plaatsgevonden en tot heden weet niemand of er door betrokken agent fout is geha deld. Hij en de gemeenschap he ben er recht op dit te weten, ald de Simabo. (De zaak is onder rechter, heren onderwijzers RED). De vakbond laakt ze sterk de houding van het Cur caose BC die politiek bedrij door een futiliteit op te blazen hoofdzaak terwijl belangrij aspecten als economie en on hankelijkheid hierdoor acht gesteld worden. Het tonen va respect voor elkaar, aldus de S mabo, zonder enige vorm va vernedering, belediging, cha tage of bedreiding is de basis o naar elkaar te groeien. De Anti liaanse politici geven niet de in druk rijp te zijn voor onafhanke lijkheid.

Voorlopig geen Tamarijndiensten

WILLEMSTAD — De wijkkerkeraad heeft besloten met ingang van 25 september de Tamarijndiensten tijdelijk stop te zetten. Dit in verband met problemen welke er ontstaan door het lange uitblijven van de nieuwe predikant. Wanneer de nieuwe predikant er eenmaal is zal men de Tamarijndiensten weer hervatten. Iedereen is welkom in een van de andere gebouwen van de Verenigde Protestantse Gemeente (VPG) om daar diensten bij te wonen.

Mc William vraagt over optie Bonaire

WILLEMSTAD—Het PNP-Statenlid Rufus Mc William wil van de minister van Staatkundig Structuur weten of de Bonairiaanse meerderheidspartij momenteel een ander standpunt heeft over de Staatkundige opvattingen dan tot nu toe was ingenomen.

Verder wil hij weten of de minister kan meedelen of het juist is dat de vijf eilanden uit volledige vrije wil besloten hebben om na 1 januari 1986, als Aruba haar status aparte heeft verkregen, bij elkaar te blijven. Ook wil Mc William weten of de Regering haar volledige medewerking zou geven indien de Bonairiaanse meerderheidspartij per 1 januari 1986 ook een status aparte wenst, of een eventuele eenheid met Aruba wenst te vormen of welke andere optie dan ook. Ten slot wil hij weten of de minister het niet noodzakelijk vindt om op korte termijn tussen de vijf eilanden opnieuw duidelijke afspraken te maken in verband met de toekomstige Staatkundige ontwikkeling.

Zakenvaria

DE DIRECTEUR VAN de Bonaire Trading Company (BTC) Hugo Gerharts heeft een telex ontvangen van de general manager van de Ford organisatie W.L. Breckwoldt, dat voor de tweede achtereenvolgende maal het Fortbedrijf op Bonaire is aangewezen voor het beste dealerschap. In 1981 wist de BTC met twaalf andere bedrijven in de wereld deze onderscheiding te mogen ontvangen en ook over 1982 blijkt de BTC tot de betere vertegenwoordigers te behoren van de Ford Motor Company. Hugo Gerharts verklaarde desgevraagd zeer in zijn schik te zijn met deze onderscheiding, vooral omdat dit een erkenning is van de werknemers van de BTG die werkzaam zijn in de Ford verkoop en service afdeling.

Landsbijdrage blijft gelijk

KRALENDIJK — Tijdens de maandelijkse persconferentie van het BC deelde gedeputeerde van financiën de heer S.G. Soliana mee, dat tijdens een vergadering op 12 juli tussen het BC, het hoofd Stafbureau Abraham en het departement van financiën was bepaald, dat de Landsbijdrage met twee miljoen zou worden opgetrokken tot 18.8 miljoen. Het BC heeft onmiddellijk opdracht gegeven tot wijziging van de begroting voor 1984. Tijdens een vergadering op 16 september echter tussen het BC, de Landsaccountantdienst en het departement van Financiën bleek echter dat de Landsbijdrage niet verhoogd zou worden en ook voor 1984 een bedrag van 14.8 miljoen was uitgetrokken gelijk het voorgaande jaar. Volgens ged. Soliana betekent dat een teleurstelling, daar het gehele jaar gehoopt was op een iets ruimere begroting. Bonaire zelf kan jaarlijks niet meer dan 7 á 8 miljoen binnen krijgen.

*****

JERUZALEM — De druk vanuit de Arbeiderspartij om te praten over deelname aan een nationaal kabinet onder Shamir als premier neemt toe. Peres had aanvankelijk dit idee van Shamir ver van zich af gezet. Is het nee van de Arbeiderspartij definitief dan gaat Shamir in zee met de kleine partijen, waarmee Begin ook samenwerkte.

P HINDERT BEWONERS DOMINGUITO

Afhankelijk van uitspraak rechter

Waterprobleem voor Bandariba nijpender

LLEMSTAD — Als de rechter volgende week het eilandge- in het ongelijk stelt aangaande een op Dominguito ge- te pomp-installatie, zal dit consequenties kunnen hebben. ilandgebied zou dan de op de diesel aangedreven pomp en vervangen voor een electrische installatie, ware het niet laatsing hiervan voltooid zou worden, nadat een nieuw wa- mp-station aan de Fokkerweg in gebruik was genomen. stig wordt er nu dan ook gezocht naar alternatieven, die lijk aangewend kunnen worden om te voorkomen dat Ban- ba zonder water komt te zitten.

middels een dieselmotor dreven pomp is al geruime en bron van ergernis voor de -bewoners. Nadat hij daar- de gezaghebber en het Be- scollege meermalen bena- e, besloot één van hen een geding aan te spannen te- het eilandgebied. Hij stelde inziens een overtreding van nderwet vast.

gewraakte pomp werd in mber 1981 geplaatst als tus- -station voor de water- oer naar onder meer de volkswoningen-wijk op Montagne. Zonder dit tussen-station kan het water, dan vanaf de KAE over de nieuwe brug naar een tank op Seinpost moet stromen, de watertank niet bereiken. Een groot deel van Bandariba komt dan zonder water te zitten. Alhoewel de pomp van de DWD onlangs wegens technische mankementen werd vervangen door een splinternieuwe van de brandweer geleende pomp, kwam er in de geluidsoverlast weinig verandering.

Gezaghebber Ronnie Casseres erkende vanmorgen tegenover de Amigoe dat dit probleem werd veroorzaakt door een duidelijk tekort aan planning. Het noodzakelijke pompstation had inderdaad opgenomen moeten worden in de infrastructuur voor de volkswoningen-wijk. De dieselmotor van de pomp veroorzaakt zeker hinder, bevestigde hij. Maar een oplossing hiervoor zal pas door voltooiïng van het nieuwe station gekregen kunnen worden.

Door het Bestuurscollege werd nog niet zo lang geleden het besluit genomen over te gaan op een electrische installatie. Dit besluit werd evenwel niet uitgevoerd, toen bleek dat hiermee een enorm bedrag gemoeid was. Dat zou weggegooid geld zijn wanneer in aanmerking werd genomen dat het een tijdelijke oplossing betrof. Bij ingebruikname van het station aan de Fokkerweg zou immers de electrische installatie verwijderd worden.

De bewoner van de Kaya Elektriciën die het kort geding aanspande, nam hij niets kwalijk, aldus de gezaghebber. De man had diverse malen op zeer correcte wijze om een oplossing voor de geluidshinder verzocht. Voor hem is er derhalve nauwelijks een andere weg meer mogelijk dan het kort geding.

LEVERTIJD

DWD-diensthoofd, Cor Schouten, verklaarde op zijn beurt dat de tijdelijke oplossing in de vorm van een electrische pomp circa 87 duizend gulden zou kosten. Levertijd en plaatsing hiervan zouden echter dermate lange tijd in beslag nemen dat het nieuwe station op de Fokkerweg al klaar zou zijn. Dit station moet eind januari in gebruik kunnen worden genomen. Met de bouw hiervan was een bedrag van ongeveer 270 duizend gulden gemoeid, aldus Schouten.

Dit tekort aan planning zal duidelijke consequenties hebben voor hetzij de bewoners van de Kaya Elektriciën, hetzij de bewoners van de volkswoningen-wijk. Wordt namelijk het eilandgebied in het ongelijk gesteld, dan betekent dit mogelijk het aanbreken van een periode van waterproblemen voor Bandariba en tellen de rechten van een aantal buurtbewoners zwaarder dan die van een volkswoningen-wijk en omgeving. In het andere geval, zullen de bewoners van de Kaya Elektriciën nog zeker vier maanden een al bijna twee jaar durende geluidshinder moeten accepteren.

ggestie overige bestuursleden:

rwin Campagnard moet uitrusten

ILLEMSTAD — Niet zo- het algemene beleid van NABLP-voorzitter Erwin pagnard, alswel zijn be- ten aanzien van de huidi- problematische situatie bij ALM, is de reden dat de rige bestuursleden van de ond hem de raad gaven maanden te gaan "uit- en". Wij hebben gesteld hij mogelijk wat moe was de recente ontwikkelin- n, aldus vice-voorzitter ub Delsol. Mocht Campag- rd in februari, ten tijde van jaarlijkse algemene leden- gadering terug willen ko- n, dan zal hem geen stro- ed in de weg worden ge- d, verzekerde Delsol.

Campagnard maakte eerder e week plotseling zijn ontslag voorzitter van de NABLP be- d. Hij deed dit naar hij uitleg- op dringend verzoek van de erige bestuursleden. In een ndschrijven aan de vak- dsleden meldde hij dat hem or Delsol en de anderen ge- agd was op te stappen. Zo hij naliet, dienden zij zelf hun slag als bestuurslid in, zou m te kennen zijn gegeven. ngezien het belang van de le- n er geenszins mee gediend s wanneer nagenoeg het gehe- bestuur vertrok, was hij tot het sluit gekomen zichzelf terug te kken, aldus Campagnard. Te- nover de Amigoe verklaarde sterk de indruk te hebben dat binnen het bestuur een zucht ar macht heerste. Hij kreeg al er weinig medewerking voor jn beleid en als men al de macht graag wilde hebben, dan kon- n ze die krijgen.

Op 11 oktober zal oogstwaarschijnlijk de leden- vergadering worden gehouden voor de verkiezing van een nieu- we voorzitter, aldus Delsol. Zelf stelt hij zich verkiesbaar voor de- ze functie. Andere vakbondsle- den kunnen dit uiteraard ook doen, voegde hij hier aan toe.

Voor de goede gang van zaken had het bestuur beter geleken als Campagnard enige tijd van het bestuurstoneel verdween. Zijn beleid ten aanzien van de huidige problemen had hen niet juist geleken.

Het is ondertussen niet onmogelijk dat de afgetreden voorzitter besluit zich eveneens op 11 oktober kandidaat te stellen voor de voorzittersfunctie. Hij verklaarde nimmer dat zijn besluit onherroepelijk vaststond, lichtte Campagnard toe. Verschillende leden lieten hem weten niet tevreden te zijn met zijn vertrek. De leden hadden hem in deze functie gekozen en het was derhalve niet aan de overige bestuursleden zijn ontslag te verzoeken, luidden een aantal reacties. In geval hij zich overigens kandidaat stelde, zou dit wel gepaard gaan met een aantal voorwaarden aan de leden, merkte hij op. Over de inhoud van de voorwaarden gaf hij daarentegen geen uitsluitsel. Over het zich al dan niet verkiesbaar stellen had hij namelijk eigenlijk niet zo ver nagedacht, aldus de ex-NABLP-leider.

Martis: Plicht als raadslid gedaan

Politie in onderzoek naar zaak Domeinbeheer

WILLEMSTAD — Het bestuurscollege heeft de politie betrokken in een onderzoek naar vermeende onregelmatigheden op de dienst Domeinbeheer. Het eilandsbestuur wil tot op de bodem uitgezocht zien in twee weken tijd of een ambtenaar van die dienst geld voor zichzelf heeft gevraagd voor het verrichten van werkzaamheden voor de dienst. Daar had het MAN-raadslid Harold Martis melding van gemaakt in de vergadering van de Eilandsraad. De Amigoe berichtte reeds dat een motie van de DP-fractie voor een diepgaand onderzoek naar de beweringen van Martis was verworpen door een meerderheid van de raad. Die motie werd door Frente en Martis gesteund.

Maar de coalitiegenoten PNP en MAN vonden het overbodig omdat gedeputeerde mej Lucille Wout zelf al had laten weten een onderzoek te laten instellen.

Martis vroeg in de raad wat er waar is van de informatie die hem bereikt hadden dat een ambtenaar van Domeinbeheer tweeduizend gulden had gevraagd voor de afhandeling van een erfpacht-grond aan de Fokkerweg. Hij vroeg of een lid van het bestuurscollege en het hoofd van dienst op de hoogte waren van soortgelijke meldingen.

Gedeputeerde Jules Eisden en Wout, beiden van MAN, laakten de wijze waarop Martis in de raad hiermee kwam aandragen zonder dat de betrokken ambtenaar zich kon verdedigen. Martis noemde de naam van de betrokkene niet, maar kennelijk was het voor de ingewijden al wel duidelijk om wie het ging. Ged Wout liet weten dat het hoofd van dienst haar formeel heeft laten weten formeel niets te weten van een vorm van corruptief handelen door zijn ondergeschikte. Eisden had beweerd dat als het hoofd van manipulaties van de ambtenaar had afgeweten, hij daarvan niet Martis, maar het BC direct op de hoogte had moeten stellen. Ged Wout zei dat hij daarvoor ook de gezaghebber had kunnen aanschieten; dat geldt ook voor andere burgers die zich tekort gedaan voelen door ambtenaren op een wijze zoals naar voren gebracht door Martis.

In de vergadering van het BC van gisteren is besloten om op grond van Martis' verklaringen een onderzoekscommissie in te stellen bestaande uit het hoofd van de afdeling Juridische Zaken en het hoofd afdeling Personeelszaken en in nauwe samenwerking met de recherche. De bedoeling is dat dit onderzoek binnen twee weken wordt afgerond met een verslag van de bevindingen en een advies aan het BC voor eventueel te nemen disciplinaire stappen tegen de ambtenaar en mogelijke andere betrokkenen.

Op het kantoor van ged Wout werd de telefoon vanmorgen niet opgenomen.

Het raadslid Martis verklaarde dat hij er problemen mee heeft dat door de gedeputeerde in persverklaringen wordt gesteld dat hij een en ander geïnsinueerd zou hebben. Martis beweert dat hij op de hoogte is gesteld van onoirbare praktijken van een ambtenaar. Dan is het zijn taak daarover opheldering te vragen bij het BC. Het BC heeft de taak die zaak uit te zoeken. Meer niet, aldus Martis, die zich ergert aan het feit dat nu gedaan wordt alsof hij loze kreten slaakt. "Er wordt gedaan alsof ik een misdaad heb begaan door hier kritische kanttekeningen bij te zetten" zei hij verongelijkt.

Naar wordt vernomen heeft degene die een stuk erfpachtgrond had aangevraagd zich in eerste instantie beklaagd bij gedeputeerde Nelson Monte en bij hoofd "De" Comenencia van Domeinbeheer. Dit zou vervolgens bevestigd zijn aan respectievelijk Reintje Martina, [illegible] voor de MAN, en aan Harold Martis. Martina was ook op de hoogte van het voornemen van Martis om hierover tijdens de begrotingsbehandeling opmerkingen te maken.

Rondom betrokken ambtenaar zijn allanger zaken gaande. Hij zou al eens zijn voorge[illegible] om adjunct-hoofd te worden [illegible] werd tegengehouden door a[illegible] re leden van het BC. Hij was [illegible] last met het opstellen van he[illegible] geheten 'Buitenplan', maar [illegible] is allemaal zwaar vertra[illegible]. Daarover stelde Martis [illegible] reeks vragen aan het BC, [illegible] hij meende dat door eerder g[illegible] ne verklaringen grote g[illegible] burgers verwachtingen w[illegible] gaan koesteren. Dezelfde a[illegible] naar zou tegen afspraken [illegible] keningsbevoegdheid krijg[illegible] de dienst. Daar werd van [illegible] dienst zelf al tegen geage[illegible] laatste instantie maakte d[illegible] zaghebber dat toen onge[illegible]. Die tekeningsbevoegdheid w[illegible] aan een ander verstrekt, [illegible] het hoofd van dienst.

Beroving in winkel Saliña

WILLEMSTAD — [illegible] een winkel op Saliña. De [illegible] verklaarde dat een onbeken[illegible] man een pistool op haar ge[illegible] hield en vervolgens 300 guld[illegible] uit de kassa had meegen[illegible]. Een onderzoek naar de [illegible] dachte leverde tot nu to[illegible] geen gunstig resultaat op.

Gebruik voor doorvoer van cocaïne

Moeite met strafmaat voor zwangere vrouw

WILLEMSTAD— De moeilijkheid ligt niet in het leveren van het bewijs, maar in het bepalen van de strafmaat. Er moet rekening gehouden worden met de leeftijd van beklaagde (amper twintig jaar) en bovendien met haar zwangerschap van zes maanden.

Daaruit blijkt duidelijk dat ze misbruikt is als drugkoerierster. Maar het moet wel voorkomen worden dat in de toekomst een stroom zwangere vrouwen ons eiland overspoelt met cocaïne. Rekening houdend met al deze feiten wil ik best de straf een beetje matigen in vergelijking tot de hoeveelheid cocaïne, en eis ik oplegging van vijf jaar hechtenis, met aftrek van voorarrest vanaf 15 juni. Zo verklaarde officier van justitie mr Piar gisteren bij de behandeling van de zaak van L.B.

Het meisje werd in de aankomsthal van de Curacaose luchthaven aangehouden met in haar koffers 3134 gram cocaïne. Zij was op doorreis naar Santo Domingo. Aan de politie en rechter commissaris vertelde ze dat ze in Barcelona, Spanje, een zekere Alejandro (Colombiaan) leerde kennen. L.B. was juist van plan naar Santo Domingo te gaan, waar haar vader woont en wilde ook Colombia bezoeken. Toen Alejandro hiervan hoorde vroeg hij haar in Colombia twee koffers voor hem op te halen en ze naar Santo Domingo te brengen. Als beloning werd haar 20.000 dollar in het vooruitzicht gesteld.

Zij, arm en in geldnood, stemde in met dit voorstel. Alejandro gaf haar het adres in Bogotá waar ze moest aangaan om de koffers in ontvangst te nemen. Op Curacao werd echter door de douane een streep door haar plannen getrokken, omdat de cocaïne ontdekt werd.

De officier vindt dat er opzet in het spel was, aangezien L.B. een forse beloning in het vooruitzicht gesteld was. Zij is een kleine, maar zeer belangrijke schakel in de verspreiding van drugs, verklaarde de officier. Ondanks haar persoonlijke omstandigheden moet voor ogen gehouden worden dat het niet eerlijk is ten opzichte van andere koeriers, in dit geval een al te lichte straf op te leggen.

Advocaat mr Braam vroeg of er misschien niet beter gesproken kan worden van een poging om cocaïne in te voeren, aangezien L.B. op doorreis was, en dus niet van plan was de cocaïne op Curacao achter te laten. Hij vroeg zich ook af hoe het moet aflopen met het kind dat over drie maanden verwacht wordt. Moet het bij de moeder blijven, of naar de grootouders gestuurd worden. En welke gevolgen heeft een eventuele scheiding van moeder en kind op beide, wilde de advocaat weten.

Officier Piar stelde hem gerust dat de directeur van de gevangenis in verband hiermee heeft laten weten, dat er in de gevangenis voldoende middelen zijn om te garanderen dat moeder en kind bij elkaar kunnen blijven. De rechter sloot hierna het onderzoek af en verklaarde volgende week uitspraak te doen.

Landhuis Kortijn herbergt Eilandsraad

WILLEMSTAD — Het landhuis Kortijn wordt omgebouwd tot het toekomstige onderkomen van het Bestuurscollege en de Eilandsraad van Curaçao.

Het BC is gisteren formeel akkoord gegaan met het voorstel om tegen een symbolisch bedrag van een gulden het Landhuis Kortijn (op Otrobanda, achter de ijsfabriek) te kopen van de NV Curaçaosche Hypotheekbank. Dit gebouw is in vervallen toestand.

In de raadsvergadering verklaarde gedeputeerde mej Lucille Wout eerder deze week dat hiermee een aanvang wordt gemaakt door het eilandgebied voor een opknapbeurt van de wijk Otrobanda. De uitvoering van de restauratie van dit gebouw is in handen van de overheidsdienst Semako. De stichting Monumentenzorg van Curaçao pleit al jaren voor een grondige verbetering van het gebouw-bestand op Otrobanda. Kortijn is nog het enige landhuis op Otrobanda dat overeind sta[illegible].

Het is voornemens om [illegible] landhuis, als het eenmaal is op[illegible]geknapt, enkele overheidsdiensten te plaatsen [illegible] de afdeling Secretarie, de [illegible] ven en om de Eilandsraad [illegible] kunnen onderbrengen; dat w[illegible] zeggen een vergaderzaal en fractie-kamers. Daar wordt do[illegible] raad al jaren om gevraagd. [illegible] BC [illegible] zelf ook daarin [illegible] men, is vooralsnog de bedoe[illegible].

Op 1 oktober wordt [illegible] met de restauratie. Hierme[illegible] belast de heer Shon We[illegible] Meeteren, die al eerder i[illegible] opdracht van de overheid oud[illegible] gebouwen in een goede sta[illegible] heeft teruggebracht, onder [illegible] landhuis Hel op Parera. H[illegible] krijgt de supervisie over he[illegible] werk.

Hoeveel geld gemoeid [illegible] met de restauratie laat het eilandgebied niet weten. Wel is [illegible] dat het eilandgebied [illegible] oude vervallen panden in [illegible] geving wil opkopen [illegible] opknappen.

DE PROTESTANTSE GEMEENTE VAN ORANJESTAD

nodigt U uit tot het bijwonen van haar kerkdiensten op zondag 25 september:

10.00 Ochtenddienst waarin bevestiging van ouderlingen. Ds. A. van den Doel.
Tijdens de dienst is er crèche en zondagsschool.

19.00 Jeugddienst met orgel, trompet, gitaar en maraccas. Ds. A. van den Doel.

ARUBA AGENDA

ENUMMERS OP Aruba dagelijks verkrijgbaar bij:

NJESTAD: Zepp Wever, La Fama, Piet Fountain en Refresqueria Ingrid.

RD: Panaderia Turibana.

NICOLAS: Nicolas Store; De Wit Sto- Sheraton hotel; Van Dorp in America- Holiday Inn Drugstore en Van den Berg hop in Dr. Horacio Oduber Hospitaal.

TOORUREN: 08.00-12.00 / 14.00- uur; zaterdag gesloten.

oon: 24333 (drie lijnen).

spoedgevallen na kantoortijd: 22950, en 22316.
boy: 027-774.

ek. nr.: 248-1 Barclays Bank.
entrale: 24 uur per dag, tel.: 22116 of 04.

TIE: 110

RMCENTRALE: 115.

BIOSCOPEN
ORANJESTAD
Boulevard Theater: 20.30 uur *Without a trace* (18 jr.); 24.00 uur *Erotica Tia de Monica* (18 jr.).
Rialto: 20.00 uur *Blue Thunder* (18 jr.); 22.30 uur *3 Swedish girls in Hamburg* (18 jr.).
BALASHI
Drive-in: 20.30 en 24.00 uur *Incubus* (18 jr.).
SAN NICOLAS
Principal: 20.30 en 24.00 uur *Octopussy* (alle leeft.).

***

WIT GELE KRUIS: Oranjestad: tel.: 23168; Noord: tel.: 23425; Santa Cruz en Paradera: tel.: 28288 / 25543; Savaneta en Brazil: tel.: 47020 / 48301; San Nicolas: tel.: 45906; Dakota: tel.: 29008 (wijkgebouw), 24444 (kantoor).

***

BOTICA'S: Oranjestad: Oduber, tel.: 21780; San Nicolas: San Nicolas, tel.: 45712.

***

WACHTREGELING DOKTOREN
Oranjestad, Sta. Cruz, Paradera en Noord: dokter J. van Veen, tel.: 24300 (Hosp.).
San Nicolas en Savaneta: dokter M.Cheung, tel.: 48833.

(voor brandgevallen, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115).

***

DIVERSEN
FLIGHT INFORMATION CENTRE: dagelijks geopend van 07.00-20.00 uur; na 20.00 uur informatie via verkeerstoren.

ESSO SERVICE CENTRE (Oranjestad): **24.00 uur per dag geopend** (alleen gesloten van zondag 20.00 uur tot maandagmorgen 07.00 uur).

DOKTER HORACIO ODUBER HOSPITAAL (tel.: 24300): bezoekuren 15.00-15.45 / 18.30-19.30 uur.

RODE KRUIS: 20.00 uur lessen Rode Kruis colonne - Rode Kruisgebouw, Fergusonstraat.

SPORT
BASEBAL (AA-kl.): 20.00 uur Coca Cola Rangers vs Aruba Video Center - LSP.

***

ZATERDAG
DIVERSEN
GABA: 10.30 uur ledenvergadering - Cas di Cultura.

OPENBARE BILBIOTHEEK (Oranjestad): openingstijden maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-12.00 / 13.30-20.00 uur; dinsdag van 09.00-12.00 / 13.30-17.00 uur; donderdagavond gesloten en 's middags open van 13.30-17.00 uur.

FILIAAL SAN NICOLAS: openingstijden maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-12.00 / 13.30-17.30 uur; dinsdag van 13.30-17.30 uur; donderdagavond de hele dag gesloten.

BIBLIOTHEEK CENTRO DI BARIO DAKOTA: dinsdag en vrijdag van 16.00-20.00 uur geopend.

BIBLIOTHEEK ALLAINCE FRANÇAISE: om de twee weken op maandag geopnd van 16.00-18.00 uur - Bilderdijkstraat 13.

STICHTING TOT BEVORDERING VERANTWOORD OUDERSCHAP (Famia Planea): dagelijks van 08.00-12.00 / 13.00-16.00 uur - Medical Centre, Bernhardstraat 75, San Nicolas, tel.: 48833, toestel 219 / 225.
Bij de praktijken in het Wit Gele Kruis gebouw: dinsdag 10.00-12.00 uur te Noord 66, tel.: 23425; 13.00-14.00 uur te Oranjestad, Koningstraat / Emmastraat, tel.: 23168; woensdag: 13.00-15.00 uur te Santa Cruz 39C, tel.: 28288; donderdag: 10.00-12.00 uur te Pampoenastraat 15, Dakota.
Centro di Bario Dakota, Pampoenastraat 19, tel.: 23822; donderdag: 08.00-10.00 uur.
Club Caiquetío, Paradera 47A, tel.: 24280; dinsdag: 08.00-10.00 uur.

Raadsvergadering geschorst tot volgende week

Gezaghebber ziet af van ondervragen gedeputeerden

ORANJESTAD — Bij de aanvang van de vanmorgen begonnen vergadering van de eilandsraad om te spreken over de "gebeurtenissen op het Winstonveld van 24 april" stelde voorzitter Pedro Bislip bijzonder duidelijk aan Betico Croes dat het reglement van orde er voor alle 21 leden van de raad is en men zich daaraan dient te houden, aangezien de voorzitter anders handelend zal moeten optreden. Voor de aanvang van behandeling van het agendapunt legde voorzitter Pedro Bislip een korte verklaring af om de zaken duidelijk te stellen. Zijn plan om de gedeputeerden persoonlijk te vragen of de gezaghebber inderdaad toezeggingen aan de MEP-leider zou hebben gedaan in hun bijzijn vond geen doorgang mede omdat Betico Croes zich hier fel tegen verzette. Frank Croes (MEP) wees erop dat de voorzitter in de raad wel zijn mening kan geven, doch geen vragen aan gedeputeerden mag stellen. Betico Croes noemde dit een novum. Gedeputeeden Felix Flanegin en Charro Kelly woonden de vergadering — waarvoor grote publieke belangstelling bestond — niet bij. Eilandsraadslid John Merryweather (PPA) is niet op Aruba. De overige 18 leden waren allen aanwezig.

Na opening van de vergadering met het volkslied kondigde voorzitter Pedro Bislip aan, dat hij voor de goede gang van twee zaken bijzonder duidelijk wilde stellen, waardoor onnodige debatten hierover voorkomen konden worden. Het eerste punt was de belofte die de gezaghebber — volgens Betico Croes — in het bijzijn van de gedeputeerde zou hebben gedaan, dat de politie op zondag 24 april tolerant zou zijn en zich niet in de zaken van de MEP zou mengen. Met nadruk herhaalde voorzitter Bislip zijn reeds eerder afgelegde verklaringen, dat hij dit nimmer gezegd heeft.

"Ik heb een gezicht", aldus voorzitter Bislip, "en er is geen reden voor mij om te liegen". Toen hij daarop ieder van de aanwezige gedeputeerden — beginnende bij Daniel Leo — een vraag hierover wilde stellen, kwam MEP-leider Betico Croes in verzet en volgde er een fel debat tussen hem en de voorzitter. De heer Croes vond het bijzonder vreemd, dat de MEP deze vergadering had aangevraagd en nu de voorzitter de vragen gaat stellen.

"U maakt staatsrecht, dit is novum", aldus de heer Croes. Uiteinedelijk stelde de voorzitter aan de gedeputeerde de brandende vraag niet. Als tweede punt ontkende de voorzitter ten stel- [redacted]

gegeven". Aldus de gezaghebber.

Hierna begon de behandeling van het enige agendapunt, waarbij gedeputeerde Daniel Leo als één van de drie ondertekenaars van het verzoekschrift als eerste het woord kreeg. Hij begon met de Spaans / Nederlandse 80-jarige oorlog, vervolgens over de onafhankelijksstrijd van Aruba en tenslotte ging hij uitvoerig in op de gebeurtenissen op het Winstonveld en alles wat daarmede verband houdt. Hij ging niet in op de vraag die de voorzitter had willen stellen aan het begin van de vergadering.

Nadat de heer Leo klaar was, deelde voorzitter Bislip mede dat gezien de vele andere bezigheden die hem wachten, hij niet verder kon gaan met de vergadering en schorste deze dan ook tot volgende week donderdag om half acht 's morgens.

Voor MEP-fractieleider, Betico Croes, die als tweede op de sprekerslijst stond, was dit niet onaanvaardbaar. Hij vroeg voorzitter Bislip of hij bang was de waarheid te horen, waarop de voorzitter antwoordde dat hij voor niemand bang was. "Ga door met je spelletjes", aldus Croes, waarop Bislip liet horen dat hij in geen enkel spelletje be- [redacted]

Bankoverval [redacted]
Caribisch co[redacted]

ORANJESTAD — Berichten van Radio Maracaibo, die gisteravond op Aruba werden opgevangen, maken melding van het feit dat de overval die op de Aruba Bank en Caribbean Mercantile Bank werden gepleegd, zouden zijn uitgevoerd door een groep die zich Commando del Caribe noemt. De radio liet weten dat deze groep uit 23 mannen en 4 vrouwen bestaat. Leden van de groep zouden de nationaliteit van Panamá, Venezuela en Colombia hebben.

De politie in Venezuela zou een boot met wapens hebben gevonden, maar nog niet staat vast dat deze van bedoelde groep afkomstig is.

MEP-leider Betico Croes reageerde gisteravond via Telenoticias op deze overval en wees erop hoe kwetsbaar Aruba is. Ook Nederland zou bezorgd zijn over de gang van zaken. "Onze situatie is gevaarlijk", aldus Betico Croes, "daarom hebben wij voor de toekomst van Aruba dan ook gekozen voor het gendarmemodel, waarbij ook kustwacht is met benodigd materiaal. Ook zal er tezijnertijd wanneer Aruba daar zelf over kan beslissen een vrijwilligerskorps moeten [redacted]

[redacted] van zijn 30-jarig bestaan, extra nadruk op het belang van de kinder-zegelactie in de gemeenschap. Met de gelden verkregen uit de kinderzegelacties, en met de steun die jaarlijks verkregen wordt van het Nederlands Comité voor Kinderzegels, heeft de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (FAJ) al heel wat hulp kunnen bieden aan diverse organisaties die actief zijn op het gebied van de

[redacted] en San Nicolas worden afgehaald. De kinderen moeten de bestellingen wel op 18 oktober rondbrengen, vooral gelet op de Eerste dag enveloppen.

De FAJ heeft in de periode september 1982 — september 1983 subsidies ten bedrage van f.60.450,— gevoteerd voor instellingen en verenigingen op Aruba. Deze waren: Stichting Reclassering en Kinderbescherming, Stichting de Antilliaanse Padvinders district Aruba, YMCA, Jeugdcentrum Washington, Centro di Barrio Noord, Centro di Barrio Ayo, Stichting Kinder-vakantiewerk Aruba, Stichting de Geestelijk Gehandicapte, Antilliaanse Jongens / Meisjes Gilde en Stichting de Arubaanse Muziekschool, terwijl subsidieaanvragen van de Stichting Don Bosco San Nicolas en de Fundashon Cristian pa Hubentud di Aruba, nog in behandeling zijn.

Voorts werden er door bemiddeling van de FAJ aan diverse stichtingen en verenigingen subsidies verleend door onder andere: het Koningin Juliana Fonds van Nederland, het Nationaal Jeugd Fonds en de Vereniging Trein HYSM, eveneens uit Nederland.

Rechtszaak ex-secretaresse van Betico Croes

ORANJESTAD - Aanstaande dinsdag dient een rechtszaak van Erna Boekhoudt, ex-secretaresse van de algemene adviseur Betico Croes, tegen het Bestuurscollege van Aruba. Zij was al wat jaren Betico's rechterhand, tot zij een paar maanden terug om voor haar onbekende reden geen secretaresse meer mocht zijn, en naar het Instituto di Cultura werd overgeplaatst.

Omdat zij tot op heden geen steekhoudend motief voor haar overplaatsing heeft mogen ontvangen, besloot zij over te gaan tot de rechtszaak die om negen uur zal beginnen.

BUREAU VOOR LEVENS- EN GEZINSMOEILIJKHEDEN (Zuidstraat 7A, tel.: 23145): open maandag t/m vrijdag van 07.30-12.00 / 13.30-17.00 uur.

***

STICHTING SCHOOLZWEMMEN ARUBA: 17.00-18.30 uur zwemlessen - zwembad Hotel Americana.

SPORT
BASEBAL (A-kl.): 14.00 uur Centro di Bario Noord vs Toyota - MBP; Richmond vs Charly Stars - LSP.

TELEARUBA
VRIJDAG: 17.00 Stuif es in; 18.10 Cartoons; 18.30 News in Dutch; 18.45 Telenovela: Dancin' Days; 19.30 Cocktail Musical; 20.00 Telenoticias; 20.30 The Jeffersons; 21.00 Wrestling; 22.00 Movie of the week; 23.30 Resumen di Noticias; 23.35 Sluiting.

ZATERDAG: 17.00 The Muppet show; 18.00 Little House on the Prairie; 19.00 Programa di RVD; 19.30 You asked for it; 20.00 Dukes of Hazzard; 21.00 60 Minutes; 22.00 Estreno; 23.30 Sluiting.

Lago: studie over toekomst mogelijkheden

SEROE COLORADO — In een gesprek met de Amigoe deelde Lago's PR-manager, Fritz Beaujon, mee dat de Lago-president, Jerry Golden, afgelopen weken in informatieve besprekingen met het personeel een en ander heeft verteld over de huidige situatie en de verwachtingen voor het komende jaar. Dit is echter niets nieuws, omdat de Lago-directie dergelijke besprekingen regelmatig houdt.

Er is niet gesproken over minder betalen van Winstbelasting, ofschoon dit wel bekend is, aangezien er aanmerkelijk minder overslag van olie plaats vindt. Onder meer heeft Venezuela de Lago 90.000 barrels olie minder per dag toegemeten.

Het is niet bekend hoe lang dit gaat duren. De Lago-president wees erop dat studies worden gemaakt van wat de mogelijkheden voor de toekomst zijn. Eerst wanneer deze studies zijn afgerond en men duidelijk weet wat er gedaan moet worden, kunnen nadere bijzonderheden bekend worden gemaakt. De Lago-woordvoerder herhaalde dat een diepgaande studie wordt gemaakt wat er gedaan wordt in de toekomst.

Niet gehoord

ORANJESTAD — Je kunt iemand anders niet dwingen tegen zijn eigen principes in te gaan. Principes en politieke eerlijkheid zijn van meer waarde dan blinde loyaliteit. Menselijke wezens zijn tijdelijk in God's handen, maar democratische principes zullen altijd blijven voortbestaan. Dat meent Partido Democratico Arubano (PDA) over de houding van de MEP tegenover de eigen gedeputeerden Charro Kelly en Felix Flanegin. Maar wat zien we nu? Twee gedeputeerden, die bewezen nog steeds politiek fatsoen te kennen en te tonen, moeten nu "croesificá" worden. Waarom? Omdat de partij wenst dat zij verklaren een "uitlating" van Bislip te hebben gehoord die zij in werkelijkheid niet hebben gehoord. Aldus de PDA.

Betico Croes: niets aan Adrie de Palm beloofd

ORANJESTAD — In Telenoticias verklaarde MEP-leider Betico Croes gisteravond dat hij nimmer enige beloften aan een AVP-eilandsraadslid heeft gedaan. Hij noemde de berichten die hierover de ronde doen slechts speculaties. Wel gaf hij toe periodiek met Adri de Palm te hebben gesproken, doch dit kwam alleen vanwege familierelaties.

De heer Croes ontkende hiermede de berichten dat aan de heer De Palm een gedeputeerdeschap zou zijn aangeboden. Eind vorige week verklaarde AVP-leider mr. Henny Eman na een gesprek met de heer De Palm dat de heer Croes, volgens verklaring van De Palm, hem "gouden bergen" zou hebben beloofd. De heer De Palm was de afgelopen dagen voor de pers onbereikbaar.

Karakter

ARUBA'S EERSTE BURGER heeft de afgelopen weken behoorlijk in het nieuws gestaan. Jammer genoeg meestal onnodig negatief nieuws omdat bepaalde mensen per sé zijn geloofwaardigheid en beleid in diskrediet willen brengen omdat dit niet in hun straatje past. Erger nog: om eigen falen te verbergen. De bekende gezagsondermijning omdat men niet naar bepaalde politieke pijpen wil dansen. Wij betreuren dit met velen ten zeerste omdat we weer een gezaghebber aan de macht hebben, die door zijn beleid veler waardering kreeg. Geen "ja-baas", maar een man die er zijn eigen mening op na houdt en zich niet laat beïnvloeden.

Wij behoeven op al die "klachten" waarom onze gezaghebber ineens "niet meer deugt" niet dieper in te gaan. De klachten zijn de afgelopen weken duidelijk naar voren gebracht via de communicatie-media en eenieder heeft er zich wel een oordeel over kunnen vormen. Wel willen wij in het kort stellen, dat wij het verwijt dat de gezaghebber de bij de gebeurtenissen betrokken politieman niet direct heeft laten opsluiten, een bijzonder vreemd verwijt voor verstandige mensen vinden. Hoe kan de gezaghebber dit doen? Niet hij stelt het onderzoek in, maar het Openbaar Ministerie. Al kent onze wetgeving wel de gezaghebber als een hulp-officier van justitie, dan wil dit nog niet zeggen dat hij zo maar iemand kan opsluiten. Het advies van de organisatie van "hogere ambtenaren" aan in feite hun chef om bij afkeuring van beleid fatsoenshalve af te treden, zullen we maar als een kwalijke grap beschouwen. Dat kan men niet meer serieus noemen, ofschoon het wel past bij de infantiele houding van bepaalde leden van deze groep.

In de strijd "tegen de gezaghebber" is er gelukkig ook positief, ja veel positief nieuws. Velen keuren de acties tegen de gezaghebber af. We behoeven slechts te noemen het telegram van minister De Koning, waarmede men — of men wil of niet — terdege rekening dient te houden. Meer nog vinden wij erg positief de houding van twee gedeputeerden, die bijzonder duidelijk lieten weten dat zij het met de gang van zaken niet eens zijn en niet willen meewerken om door een motie van wantrouwen iemand te veroordelen van wie de schuld niet vaststaat.

In de oogkleppen-politiek wordt een dergelijke verklaring als verraad gezien. Het heeft totaal niets met de liefde van iemand voor zijn politieke partij, die hij vele jaren dient, te maken. Het heeft te maken met principe en karakter, wat echter vele van onze politici steeds weer missen. Wij — en met ons velen — kunnen alleen maar waardering hebben voor een dergelijke houding. Hetgeen wij ook hebben voor de verklaring van de gezamenlijke vakbonden, die de gezaghebber in zijn moeilijke tijd de nodige kracht en sterkte toewensen. Met iedereen kunnen wij dan nog eens stellen het te betreuren dat nu na vijf maanden — de omstandigheden zijn wel bekend — nog steeds niet duidelijk is wat er wel of niet gebeurde op het Winstonveld. Hierdoor is het echter ook onmogelijk om de vinger beschuldigend op te heffen tegen wie dan ook.

NOORD — Het grote jaar voor de jubilerende Bubali Sport Club, was 1975 toen de groen / witten de Arubaanse voetbaltitel veroverden. Op deze foto ontvangt captain Sonny Tromp de kampioensbeker uit handen van toenmalige gedeputeerde Caspar Boekhoudt.

Vier decennia lang Bubali Sport Club

NOORD — Men zegt wel eens dat hetgeen onder een kwihi-boom is opgewekt, verzekerd is — ondanks de "ups & downs" — van een lang bestaan. Dit telt ook voor voetbalvereniging "Bubali Sport Club" die op 23 september 1943 tijdens een onderonsje van enkele vrienden onder een kwihi-boom opgericht werd en vandaag dus precies 40 jaar bestaat. Deze mijlpaal wordt vandaag herdacht met een mis om halfzeven in de St. Annakerk te Noord, gevolgd door een jubileumreceptie in de Papiamento Room van het Aruba Caribbean hotel.

Zij die 40 jaar geleden de Bubali-wieg hielpen schommelen om de zorgen van de Tweede Wereldoorlog te vergeten, waren: Reginaldo (Sep) Gomez, Juan Tromp, Dolfi Arends, Cristobal Tromp, Ambrosio Gomez (allen overleden) en de nog in leven zijnden: Crispin Eckmeyer, Germito Tromp, José Tromp, Agustin Semerel, Shito Ridderstaat, Marco Tromp, Nemencio Tromp, Nicolaas Tromp, Benito Giel, Pablo Kelly en Fío Gomez, die vanavond zeer zeker een stevige borrel zullen pakken om nog meer 40 jaren.

Ten huize van Sep Gomez te Hato werd het eerste Bubali-bestuur als volgt samengesteld: voorzitter Agustin Semerel, vice-voorzitter Nicolaas Tromp, secretaris Juan Tromp, penningmeester Sep Gomez, 2e secretaris Dolfi Arends, 2e penningmeester Crispin Eckmeyer en de commissarissen Germito en José Tromp. Bubali kende zijn mooie en lelijke momenten. Wat het laatste betreft, draaide de vereniging in de periode 1953-1955 op slechts 13 spelers en dreigde zij als minderjarige te zullen sterven. Het is te danken aan de reorganisatie in 1956 door de heren Agustin Semerel, Chin Frank, Frans Kelly, Vicente Henriquez, Mundo Eckmeyer en nog een paar anderen, dat Bubali gered werd en nog steeds in leven is.

Bubali werd in 1958 A-klasse (momenteel 1e divisie) kampioen, doch verloor tegen Estrella de promotie / degradatiewedstrijden en kon daardoor niet naar de hoofdklasse (eredivisie) opklimmen.

Het duurde nog 7 jaren eer Bubali in 1964 naar de hoogste divisie (eredivisie) kon promoveren. Sedert dat jaar speelt Bubali onafgebroken in deze divisie. Het mooiste jaar was wel 1975 toen Bubali Arubaanse voetbalkampioen werd, na in 1966 de subkampioenstitel te hebben gehaald. Dit is tot nu toe ook de enige Arubaanse kampioenstitel voor de groen / witten. Als het om sportiviteit en gedrag op het veld gaat, dan is Bubali ongetwijfeld de kampioen allertijden omdat het de ploeg is die minder gele en rode kaarten geïncasseerd heeft.

Een "worry" voor Bubali-spelers en supporters is, dat juist in dit jubileumjaar de club de competitie als hekkesluiter moest afsluiten. De enige hoop is dat Bubali door de aanstaande promotie / degradatiewedstrijden te winnen zich toch in de hoogste divisie zal weten te handhaven.

PDA: bepaalt partijraad meerderheidspartij alles?

ORANJESTAD — De Partido Democratico Arubano (PDA) vindt de reactie van de minister voor Nederlands Antilliaanse Zaken, drs. J. de Koning, over de kwestie-Pedro Bislip, volkomen op zijn plaats.

Immers, de positie van de gezaghebber wordt heel duidelijk omschreven in artikel 43 van het Statuut, waar in lid 2 te lezen valt dat het waarborgen van de fundamentele mensenrechten en vrijheden, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van bestuur, een aangelegenheid van het koninkrijk is.

In de huidige situatie is het Statuut nog steeds van kracht, aldus PDA, die stelt gedurende de afgelopen campagne meermalen er op te hebben gewezen dat in het Statuut veranderingen moeten komen nu Aruba op zoek is naar zijn eigen staatkundige toekomst. Men kan nu — aldus PDA — de houding van De Koning voogdijschap, neo-kolonialisme noemen, maar zijn reactie vindt alle rechtvaardiging in artikel 43, punt 2, van het Statuut. Wanneer men dit niet kan verdragen, dan moet men het Statuut maar gaan veranderen.

PDA vraagt zich af waar we naar toe gaan. Een partijraad beslist dat de eerste burger weg moet, dit op grond van beschuldigingen die nog bewezen moeten worden. Hierna wilde men in de eilandsraad een motie van wantrouwen indienen om de eerste burger te wippen. Er wordt gefulmineerd tegen de rechter en het korps politie en zo wordt ongeveer te kennen gegeven dat de politieagenten, die niet trouw zijn aan de meerderheidspartij, het eiland moeten verlaten. Zaandam heeft reeds zijn plannen klaar voor een politiekorps dat de partij trouw zal zijn en Roy van Putten vraagt in de Staten hoeveel politieagenten om overplaatsing hebben vezocht.

De partij van dokter Leonard Berlinski stelt de vraag of wij op deze manier de status aparte en de onafhankelijkheid voor Aruba gaan voorbereiden. Of het de partijraad van de meerderheidspartij is die alles voor het zeggen zal hebben? Of is het zo dat een blinde loyaliteit voor de bossman het politieke gedrag gaat worden voor de toekomst van het eiland? Zo besluit de PDA, die zegt de bewi zen dat Bislip incorrect handelde nog niet te hebben gezien.

Wielersprints op 2 oktober

SAN NICOLAS — In samenwerking met de Stichting Aruba Motor Sports (SMS) organiseert sport-instituut Idefre sprintwielerwedstrijden op zondag 2 oktober. De wedstrijden beginnen om tien uur op de race-baan te Palo Marga. Er zal gesprint worden in series van 4, waarbij de nummers 1 en 2 van elke serie naar de semi-finale gaan. De deelnemers hebben gelegenheid om morgen en zondag vanaf 11 uur te oefenen op de baan te Palo Marga. Zij die nog niet ingeschreven hebben voor de wedstrijden op 2 oktober, hebben tot en met donderdag 29 september, vier uur, de gelegenheid dit te doen bij het Idefre-kantoor, in het oude San Pedro-hospitaal.

PARIJS — De Tsjadische rebellenleider Weddeye eist niet langer meer de terugtrekking van de Fransen als voorwaarde voor deelname aan overleg in Tripoli over de toekomst van Tsjaad, waar een burgeroorlog woedt. Hij wil dat president Mitterrand helpt bij het zoeken naar een oplossing. De oorlog zit in een impasse.

Eerbetoon aan tambu-zanger Shon Kola

Folklore conserveren

WILLEMSTAD — "De kennis van en het conserveren van eigen folklore zijn heel belangrijk voor de identiteit van een volk. Kent men zijn eigen folklore niet dan moet men die van buiten af imiteren; het Caribisch gebied is hier een goed voorbeeld van". Dit zei Pacheco Domacasé van de sectie Cultuur van het eilandgebied Curaçao. Toen een paar maanden geleden de aanvraag binnenkwam om research te doen naar de historie van tambú-muziek en een hieraan verbonden eerbetoon aan Nicolaas "Shon Kolá" Susana (zie Ñapa van 2 september) gingen wij daar direct mee akkoord. Volgens de heer Domacassé is er op Curaçao nooit erg veel gedaan aan research, slechts enkele personen zoals pater Breneker hebben hier vrij veel aan gedaan.

Naar aanleiding van de 50-jarige loopbaan van Shon Kolá als tambú-zanger is er ook een boek over hem geschreven. De auteur van het boek, de heer René Rosalia, verklaarde dat het belangrijkste in het boek de levensbeschrijving van Shon Kolá is, maar dat er ook een algemene beschrijving van de ontwikkelingen in de tambú-historie gegeven wordt. Het boek heeft de titel "Labariano di Rasa" meegekregen hetgeen "ras-echte zanger" betekend. Om alle informaties voor het boek te krijgen, heeft de heer Rosalia vooral met oudere mensen gesproken, die Shon Kolá goed kennen en die zijn loopbaan op de voet gevolgd hebben.

WILLEMSTAD — Petronilia Coco, "Petoi", is ook een "Labariano di Rasa". Zij zingt al 40 jaar tambú's en heeft een grote bijdrage geleverd aan het boek over Shon Kolá. Petoi is een zuster van de bekende gitarist Julian Coco.

De heer Rosalia waarschuwde voor research van onze folklore met een Europese invalshoek. Hij verwees als voorbeeld hiervoor naar het boek "Volkskunde Curaçao" waarin de tambú-muziek beschreven wordt als: ..."meer een krijschen dan een zingen"... Zulke uitspraken worden volgens Rosalis veroorzaakt doordat de schrijvers de Antilliaanse cultuur met Europese maatstaven meten. "Als wij achter zulke mensen aangaan dan raken we nog verder van huis", aldus Rosalia.

Hij zei verder dat het boek "Labariano di Rasa" als voorbeeld moet dienen voor meer erkenning van de grote namen die door ons volk zijn voortgebracht. "De belangrijkste reden achter het boek is het eerbetoon aan Shon Kolá, maar het boek is ook geschreven als bijdrage aan de onafhankelijkheid van ons eiland", zo zei de auteur.

WILLEMSTAD — Op de foto in het midden Nicolaas Susana, "Shon Kolá", met aan de linkerzijde Ingrid Louise en aan de rechterzijde Pacheco Domacasé, beiden van de sectie Cultuur van het eilandgebied Cuaçao.

In de teksten van Shon Kolá geeft hij vaak kritiek op sociale aspecten in de samenleving, bijvoorbeeld discriminatie, corruptie of de politiek. Mede door zijn scherpe teksten is Shon Kolá zo'n bekendheid geworden. Volgens Shon Kolá bestaat er maar één waarheid. Daarom zegt hij ook dat niemand van hem gelijk krijgt als die persoon dat niet heeft. Het maakt voor hem niet uit wie het is. Shon Kolá toonde zijn bezorgdheid over de toekomst van tambú-muziek, volgens hem bestaat er onder de jeugd niet zoveel interesse meer voor tambü. Bovendien kunnen de jongeren de tambú niet goed zingen.

Op 30 september zal de eerste huldiging van Shon Kolá plaatsvinden. Ti dens deze huldiging zal ook het boek overhandigd worden. Op 2 oktober vindt er in het Wilhelminapark ook een grootscheepse huldiging plaats. Dit in de vorm van een Tambü-festival, verschillende groepen zullen daar dan optreden en elk drie liedjes ten gehore brengen waarvan er dan één aan Shon Kolá wordt opgedragen.

WILLEMSTAD — In de vroege ochtenduren vond er vandaag een schietpartij plaats nabij een hoffi. De man P.B. verklaarde dat de 20-jarige E.J. een schot op hem had gelost. Hij werd niet geraakt, maar de kogel raakte het rechterportier van zijn auto. Inderdaad vertoonde het portier schade die vermoedelijk veroorzaakt is door een kogelschot. De politie heeft de 20-jarige E.J. aangehouden en het vuurwapen met zeven scherpe patronen die hij in zijn bezit had zijn ingenomen. De recherche stelt een onderzoek in.

Rechercheurs komen getuigen

Uitstel door fout in dagvaarding

WILLEMSTAD— Doordat het proces verbaal kennelijk enkele fouten vertoont, is de behandeling van de zaak van E.S. uitgesteld tot 29 september voor gehoor van de bewuste rechercheurs als getuigen.

De buitenlander E.S. werd op 28 juni op de Curacaose luchthaven aangehouden met 809 gram cocaïne, verpakt in plastic zakjes in zijn koffer verstopt. De cocaïne werd ontdekt toen de koffers van E.S. de douane passeerden. E.S. was op doorreis naar Trinidad, waar hij de coca af moest leveren.

Hij verklaarde woensdag in het gerecht dat hij in geldnood verkeerde en door een man benaderd werd die hem vroeg de cocaïne naar Port of Spain te vervoeren; daar zou hij een flinke beloning voor krijgen. De man gaf hem 1000 dollar om de ticket en het verblijf in Trinidad te betalen, en de koffers waarin hij zijn kleren en reisbenodigheden moest stoppen. De cocaïne had zuiverheidsgraden van 81 à 82 procent.

De officier van justitie meende dat de beklaagde net zo goed toen hij op de Curacao luchthaven aankwam de koffer aan iemand anders had kunnen geven of het hier achter had kunnen laten. Gezien de hoeveelheid coca eiste de officier twee jaar hechtenis. Advocaat Braam bracht daarna naar voren dat er volgens hem fouten gemaakt zijn in het proces verbaal, waar enkele tegenstrijdigheden in vermeld staan. Daarom is de zaak aangehouden tot volgende week, wanneer de rechercheurs die het verbaal opmaakten als getuigen verhoord worden.

Rêmitido

Bo bandera

PA BO POR a broma hasi grandi; n'e kampeonato di beisbòl Latino-Amerikano. Orgnisá ná ballpark Suffisant. Ku bo mes a kampeonisá. Alegría a reina den kurason di bo junan. Enkambio; kade eventu ku mi presensiá. Mi alegría ta kambia den olanan di tristesa i preokupashon, na momento ku himno di Korsou wordu toká. Kada bes mi ta puntra jen di duele: Korsou unda bo bandera a keda? Por ta, ku bo tambe su bandera ta drumi ronka i hasi mei-anochi den kamber no me olvido? Korsou di kon abo ku ta ruman majó ta mas atras ku bo rumannan chikí? Komo Kurasoleño mi ta sintí mi ofendí. Mas ainda, ora mi mira otro rumannan Antiyano, pronka ku nan himno i bandera. Pero Korsou, mi Korsou stimá. Maske b'a bira kampeon Latino-Amerikano i subkampeon mundial, ta un berguensa! Pasobra bo sò no tabatin bandera, ku no ta bandera Antiyano. Di kual bo so ta skonde ainda bao'i kapa Antiyas ku no ta eksistí. Tristu.

E.A.VICTORIA

Colombia huiverig voor steun aan nieuwsagentschap

BOGOTA — President Belisario Betancur heeft nog geen beslissing genomen over eventuele Colombiaanse deelname aan het Latijnsamerikaanse persagentschap. De president verklaarde desgevraagd dat hij zich wat ongemakkelijk voelt als hem een dergelijk orgaan ten dienste zou staan. Van de kant van Alasei was er Colombia om gevraagd. Alasei is een Latijnsamerikaanse nieuwsberichtendienst welke werd opgericht op aandringen vanuit de VN-organisatie Unesco.

Seminar over arbeidsrecht in LA en Cariben

SAN JUAN — Met deelname van deskundigen uit meer dan tien landen uit Latijns Amerika en het Caribisch gebied is op Puerto Rico een seminar gehouden over het Arbeidsrecht en de sociale zekerheid. Het seminar was opgedragen aan dr Guillermo Cabanellas die gezien wordt als «de vader van het Arbeidsrecht» in deze regio.

Cursussen AMK

WILLEMSTAD—Momenteel woont de heer R. Römer, de voorzitter van de Asosiashon de Maestronan Katoliko (AMK), een cursus in Venezuela bij. Tijdens deze cursus worden de thema's doktrine, ideologie en politiek behandeld.

De heer Römer is naar Caracas vertrokken op uitnodiging van de UTAL, Universidad de los Trabajadores de America Latina. Dit is een onderafdeling van de CLAT, Central Latino Americana de Trabajadores. Deze organisatie concentreert zich vooral op de vorming en opvoeding van haar leden. De cursus is op 12 september begonnen en zal op 7 october afgerond worden. De AMK hield eerder deze maand een informatie avond met als thema: Nos hubentut lo bai perdí. Momenteel bereidt het bestuur van de AMK zich voor op een cursus van zes maanden met als inhoud: het goed verstaan van de Bijbel als basis voor het geven van godsdienstlessen en een benadering van de geschriften in Joods-Christelijke geest.

Auto in afgrond en in brand

WILLEMSTAD — Ter hoogte van het Hilton Hotel belandde een auto in de afgrond en sloeg hierna in brand. De bestuurder verloor de macht over het stuur en kwam in de zeven meter diepe afgrond terecht. De twee inzittenden konden uit de auto worden gehaald en keerden na behandeling in het ziekenhuis huiswaarts.

In totaal vonden er in de afgelopen 24 uur 12 aanrijdingen plaats waarbij 2 gewonden vielen. De totale materiële schade bedraagt 14.050 gulden.

Boek over Bolivar en Brion

WILLEMSTAD— Binnenkort verschijnt een boek over het leven van Pedro Luis Brion, waaruit zal blijken dat zijn aandeel in de Zuid-Amerikaanse vrijheidsstrijd groter was dan we tot nu toe vermoedden. Zo verklapte hoofd van de sectie Kultuur van de dienst Onderwijs en Kultuur, Pacheco Domacassé gisteren op een persconferentie.

Volgens Domacassé is dit gebleken uit onderzoek in oude archieven van de correspondentie van Brion met onder andere Simon Bolivar. Kopieën van enkele van deze documenten zijn vergaard voor een expositie dat vanaf 27 september voor twee weken op Curacao gehouden wordt, en daarna ook naar Venezuela gebracht wordt.

De afdeling buitenlandse relaties van de dienst Cultuur en Opvoeding werkt tevens mee aan publicatie van een serie van vier boekjes in het Spaans en Nederlands over Brion en Bolivar en het tijdperk waarin zij leefden. Zo zei de heer Theo Hermelijn van die afdeling. Het onderzoek van de archivalia van deze twee bevrijdingshelden, is door de regering in handen gelegd van Roberto Palacios, die dit onderzoek coordineerde met Luis Daal van het kabinet van de gevolmachtigde minister in Nederland en op Curacao met de heer Jandi Paula.

[redacted]

Zoeken naar schikking in zaak Boneco - PB / I

WILLEMSTAD — Het kort geding dat de vakbond Boneco had aangespannen tegen de directie van Prospero Baiz Interconti en vanmorgen voor de rechter kwam, is gedaagd tot volgende week dinsdag of woensdag. De partijen kunnen nogmaals met elkaar aan tafel gaan zitten om te proberen tot een overeenkomst te komen.

Zoals bekend waren de besprekingen over een ontslagovereenkomst voor de werknemers van de garage van Prospero Baiz Interconti op een conflict uitgelopen. De Boneco was van mening dat in de principe overeenkomst stond dat ook vakantiedagen uitbetaald zouden worden terwijl de directie van Prospero Baiz verklaarde hier nooit over gesproken te hebben.

Advocaat Jules Rojer die de Boneco vanmorgen verdedigde zei in zijn pleidooi dat de directie die vakantiedagen wél in zijn principe akkoord hadden opgenomen en dat dit ook in de overeenkomst zou behoren te komen. Advocaat Helmund van de directie betwistte dit en zei verder dat de vakantiedagen tijdens het opzegtermijn kunnen worden opgenomen zodat deze dagen na het beëindigen van de overeenkomst niet meer uitbetaald hoeven te worden. Hij sloot de mogelijkheid niet uit dat de beide partijen alsnog tot een overeenkomst zouden kunnen komen. Ook advocaat Rojer toonde zich wel optimistisch over de nu te houden besprekingen.

Raspa-ploeg blijft actief

WILLEMSTAD — Ditmaal bij de kruising Winston Churchillweg/Schottegatweg Noord deelde de Raspa-verkeerspolitie 69 processen-verbaal uit aan "door rood licht rijders".

Bevrijde gedetineerden met jacht uit voeten

ORANJESTAD — Het waarnemend hoofd van het Huis van Bewaring op Aruba, John Hart, liet gisteravond in Telenoticias de "wapens" zien en ander materiaal dat gevonden werd na ontdekking van het ontvluchtingsplan 009.

De heer Hart liet weten dat men over gegevens kwam te beschikken, waaruit bleek dat er tussen 18 en 20 september een grote uitbraak vanuit het Huis van Bewaring zou plaatsvinden. De telekijkers zagen een tafel vol met: lepels, waarvan het handvat als mes zo scherp was gemaakt, schaar, scheermesjes, touw en tape om ladder te maken, beitel, schroevedraaiers enz. Voorts het gat in een der cellen, waarbij men zelfs de beschikking had over papier dat voor het opengebroken gat kon worden gedaan dat dezelfde kleur als de muur had, zodat de bewakers niets konden merken.

Twintig bewakers met assistentie van de politie hadden de gehele gevangenis overhoop gehaald met het resultaat dat de ontsnappingsplannen verhinderd werden. De heer Hart geloofde niet dat de groep die in de Nassaustraat de overval pleegde iets met deze zaak te maken zou hebben. Uit het ontsnappingsplan was gebleken dat wanneer de ontvluchte gevangenen in Tarabana zouden zijn een witte vlag zou worden gehesen. Voorts dat een jacht beschikbaar zou zijn voor de vlucht uit Aruba. Op 19 september had de heer Hart laten controleren en er bleek inderdaad een jacht in de haven te liggen dat echter 's middags verdwenen was.

...itstel van zaak ...ging tot doodslag

...LLEMSTAD— De be-...eling van de zaak van ...die terechtstond voor ...g tot doodslag of bedrei-...met woorden en een ...wapen is tot volgende ... uitgesteld. Zijn advo-... mr Hellmund, heeft ...lijk pas dinsdag de fo-...n de reconstructie van ...orval gekregen, en had ...genoeg tijd ze vóór ...dag te bestuderen.

...M. had op 4 juli van dit jaar ...zie met vier schoonbroers ...igd hen te zullen neerschie-... Daarbij zou hij daad bij ...gevoegd hebben en één of ...schoten in hun richting af-...rd. R.M. verklaarde aan de rechter dat op die bewuste dag zijn broer hem was komen vertellen dat hij ruzie had met zijn schoonbroers. R.M. ging meteen naar het huis van zijn schoonouders, maar nam twee pistolen mee, om zijn schoonbroers af te schrikken als ze hem lastig vielen. Het ongeladen pistool stak hij in zijn broekband, en het geladen pistool liet hij in de auto achter.

Het gesprek van R.M. met zijn schoonbroers liep in één vechtpartij uit, waarbij één van de schoonbroers het pistool in R.'s broekband zag. Het lukte hem R. het pistool afhandig te maken, wat meteen aan de vechtpartij tot een eind breidde. Volgens verklaringen van de schoonbroers werd vervolgens "vrede" gesloten, en wilde R.M. de hele zaak "vergeten en vergeven" verklaren. In een onbewaakt ogenblik lukte het hem echter naar zijn auto te rennen, het geladen pistool eruit te nemen en zijn schoonbroers ermee te bedreigen.

Bij dit gedeelte aangekomen haalde rechter Pietersz de foto's tevoorschijn waaruit zou moeten blijken hoe ver beklaagde van de vier broers verwijderd stond. Omdat de advocaat die foto's niet heeft kunnen bestuderen is de zaak voor een week uitgesteld.

...vene bij ...troonsfeest ...shi-kerk

...LLEMSTAD — In de Tera ...kerk te Wishi begint van-... de novene ter voorberei-... op het patroonsfeest. Dage-...s er in verband hiermee om ... uur 's avonds een misvie-... met gebed en gezang en ...k. Verschillende ... ...en door een Colombiaanse ...ter gehouden, aldus pastoor ...riel Lopez. De misviering op ...ag begint om zes uur. Bij het ...n en het einde van de novene ... mgr Wim Ellis voor in de ... hij verzorgt dan ook de ...k. Dagelijks bestaat er voor ...a de mis gelegenheid tot een ...oonlijke biecht.

...onderdag 29 september be-... het triduum. Dan is er elke ...middag om zes uur uitstelling ... het Allerheiligste.

...ondag 25 september is er om ... uur een misviering voor de ...ken en bejaarden. Dan wordt ... sacrament van de zieken toe-...lend, ook ... die ... ...de levensfase begonnen zijn.

Op zondag 2 oktober wordt het ...troonsfeest gevierd. Dan is er ... misviering om acht uur 's ...gens en zes uur in de middag. Om vijf uur begint een uur ... gebed met uitstelling van ... Allerheiligste. Na de ...mis is er processie.

...tallatie leden ...centius-...nootschap

...ILLEMSTAD — De ...shop van Willemstad mgr ... Ellis installeert dinsdaga-...d de leden van de Sint Vin-...tiusvereniging. Dit gebeurt ...ns een misviering in de ka-...drale kerk te Pietermaai wel-...om half acht begint. De Vin-...tiusvereniging ... ...che genootschap, aldus de ...schop in zijn uitnodiging voor ... geestelijken en leken om de ...plechtigheid bij te wonen. De ...centiusvereniging is een in-...rnationale katholieke bij-...ndsorganisatie welke pro-...rt materiële nood te lenigen.

...ewond bij ...erbranding

...WILLEMSTAD — De twintig-...ige A.A.C. probeerde zich gis-...avond na een ruzie met haar ...end ernstig te verwonden. ...t meisje had kerosine over ...r kleding gegooid en deze in ...nd gestoken. A.A.C. vertoon-... tweedegraads-verbrandingen ... haar rechterarm, beide bo-...nbenen, op haar buik en ...sten. Zij werd naar het zie-...nhuis overgebracht.

... onderzoek bleek dat zij na ... ruzie met haar vriend ...zelf in brand gestoken had. ... tante, die ook in de woning ...wezig was, had de kleren van ...r lijf gescheurd en de vlam-...n gedoofd. De recherche stelt ... onderzoek in.

KUATER PARTIDO KONSEKUTIVO A BAI EKSTRA INNING

Derotando Blue Hawks 8-5

Alpha sigur di un puesto den play-off

WILLEMSTAD— Partisipashon di Alpha/Zelbo den e play-off di beisbòl 1983 a bira realidat, despues di ku ayeranochi nan a propina Blue Hawks/Plaza Casino un derota di 8-5. E derota di ayeranochi no ta di asina importansia pa e ekipo "Halcon" ya ku nan partisipashon den e buelta semifinal ya ta sigura. Si, e ekipo a desperdisia e chens pa forsa un empate na e prome puesto huntu ku Royal Scorpions, ku awor a keda solito na e posishon enkuestion ku marka di 17-8. Un triunfo pa Hawks lo a nifika ku nan tambe lo a yega e kantidat di 17 wega gana pero ku un derota mas risibi. Alpha awor a fortifika su posishon na e di tres puesto ku marka di 15-11.

E partido di ayeranochi atrobe a wordu disidi den ekstra inning i komo tal e ekiponan a mantene e racha di enkuentronan pa desishon perta den e buelta final.

Tur kuater partido ehekuta te ainda den e di sinku buelta a bai ekstra inning. Tabata un homerun di Eithel de Caster ku un kompañero na base ku ayeranochi a disidi e partido definitivamente na fabor di Alpha, den kabes di inning number dies. Di otro banda e enkuentro di ayeranochi a mantene tambe e rekort defisiente, pa loke ta trata kantidat di fanatiko ku ta presensiando enkuentronan di e di sinku buelta. Apenas 371 persona a paga ayeranochi pa mira e partido, ku tabata unu di nivel basta bon i ku un atrapada ku sigur por wordu considera un di esnan mas sensashonal di e temporada.

Ta trata aki di un bulada sensashonal ku e centerfielder di Blue Hawks, Juni Obispo, a hasi bayendo di kabes riba un bataso di Eithel de Caster den bom di seis entrada. Si na e okashon ei Obispo no a logra kontene e bataso e partido sigur lo a keda disidi for di trempan, tumando na kuenta ku tabatin koredonan velos manera entre otro Alvaro Asencion na base.

Tabata e ekipo di Alpha ku ayeranochi kontinuamente tabata hibando e liderato. Blue Hawks konstantemente a keda bataya i finalmente nan ta empata e enkuentro den di seis despues di tabata atras 2-5. Na e okashon aki a destaka entre otro un homerun di Norman Kirindongo i doblete di Kenneth Mongen, kontra di Rignald Hooi kende a drenta komo relevista.

Tantu Humphrey Granger kende a bai "all the way" pa Blue Hawks, komo Ruthson Sofia kende a drenta den di seis na luga di Hooi no a permiti nada den e tres inning nan ku a sigi, di moda ku e partido a resulta e di kuater konsekutivo ku mester a bai ekstra inning. E kareda di viktoria a wordu anota pa Ruben Snoyl kende a risibi base por bola, roba segunda pa despues e anota riba fly di sakrifisio. Eithel de Caster despues ta propina Blue Hawks e golpi di grasia konektando homerun ku un kompañero na base i buta e skor final di 8-5.

POSISHON

Despues di e enkuentro di ayeranochi e tabla di posishon ta komo sigiente: 1. Royal Scorpions 17-8; 2. Blue Hawks 16-10; 3. Alpha 15-11; 4. Sta Rosa Indians 12-12; 4. Wild Cats i Cobras 10-15; 5. Sta Maria Pirates 8-17.

E kampeonato ta kontinua awe anochi ku e partido entre Sta Rosa Indians i Cobras.

WILLEMSTAD— Rib e potret por mira un di e tantisimo hugadanan di double-play ku a wordu ehekuta den e partido di ayeranochi kaminda ku Alpha a dal Blue Hawks 8-5. Por mira e segunda base di Alpha Ludwig Bernadina ainda den haltu na momentu ku e ta disparando pa primera.

Americacup

NEWPORT — Het zeilschip Australie 2 heeft donderdag voor de kust van Rhode Island (Verenigde Staten) ook de zesde race in de strijd om de Americacup gewonnen. De stand in de confrontatie met het Amerikaanse schip Liberty is 3-3 en de zevende en laatste regatta, die vermoedelijk zaterdag wordt gehouden, moet de winnaar aanwijzen. Australie 2 had in de zesde race bij de finishlijn meer dan drie minuten voorsprong op de Liberty.

Ennia veegt Heineken van veld

ORANJESTAD — Ennia Athletics sloeg donderdagavond in de baseballcompetitie tegenstander Heineken met 17-1 knockout.

In deze eenzijdige vertoning maakte Ennia 17 runs, 15 hits, 1 error, en Heineken 1 run, 5 hits en liefst 9 errors. Ricardo Perez werd winnende pitcher voor Ennia, en Ronald Jacobs verliezer voor Heineken. Juan Feli (Ennia) en Ronald Jacobs (Heineken) waren de best batters met 2 hits in 2 beurten. Ennia Athletics staat nu op 9 gewonnen en 13 verloren wedstrijden, en Heineken op 0 gewonnen en 23 verloren partijen. De baseball competitie wordt vanavond voortgezet met de ontmoeting Coca Cola Rangers — Aruba Video Center, en zondag twee uur: Amstel tegen Ennia Athletics. Beide wedstrijden worden in het Lago Sport Park gespeeld.

BOKSEN/ROSETO DEGLI ABRUZZI — De Italiaan Walter Giorgetti heeft de Europese titel in het bantamgewicht behouden. Giorgetti won van zijn Spaanse uitdager José Antunes door interventie van de scheidsrechter in de zevende ronde.

Na 4-6 nederlaag tegen Cincinnati

Titelkansen Atlanta sterk verminderd

NEW YORK— De Venezolaan David Concepcion, kortestop-speler van Cincinnati Reds, sloeg drie hits, waarvan een tweehonkslag en scoorde twee runs, om zijn ploeg naar een 6-4 overwinning te helpen tegen Atlanta Braves. Met de nederlaag van gisteravond zijn de kansen van Atlanta om de titel te bemachtigen in de oostelijke afdeling van de National League tot een minimum gereduceerd. Los Angeles Dodgers dat hier koploper is, heeft vanwege de zege van zijn concurrent nu een voorsprong van negenenhalve wedstrijd. Dodgers zelf kwam gisteren niet in actie. Vandaag begint een serie wedstrijden tussen Los Angeles en Atlanta die zeer zeker een beslissing teweeg zal brengen voor wat betreft de titel in de oostelijke afdeling van deze League.

In de westelijke afdeling van de National League is de strijd nog min of meer onbeslist. Koploper Philadelphia Phillies behaalde twee belangrijke zeges ten koste van Montreal Expos in het dubbele programma van gisteravond. Met 7-9 en 1-7 moest Expos het hoofd buigen in beide ontmoetingen. Met de nederlagen van gisteravond heeft Montreal een uitstekende kans om de tweede plaats te bemachtigen samen met Pittsburgh Pirates, laatstgenoemde is nu drie wedstrijden achter op koploper Philadelphia.

De volledige uitslagen van de wedstrijden die gisteren in de National League werden gespeeld zijn: Philadelphia Phillies-Montreal Expos 9-7 en 7-1; Pittsburgh Pirates-Chicago Cubs 8-2; Cincinnati Reds-Atlanta Braves 6-4; St Louis Cardinals-New York Mets 3-2.

In beide afdelingen van de American League is niets bijzonders aan de hand. Baltimore Orioles in de westelijke afdeling en Chicago White Sox in de oostelijke afdeling zijn beide reeds zeker van de titel. Ohdanks de nederlaag van 4-5 die Baltimore gisteren leed tegen Detroit Tigers bleef de ploeg praktisch onbedreigd aan kop, met ruim zeven wedstrijden voorsprong op Detroit. Chicago verzekerde met de 3-2 zege van gisteren op California Angeles definitief de titel in de oostelijke divisie veilig.

De volledige uitslagen van de wedstrijden van gisteren in de Major League zijn: Detroit Ti-

Kampeonato futbòl Boneriano

Vespo a derota Juventus ku 1-0

KRALENDIJK— E ekipo di Vespo prosedente di Rincon a perkura pa un sopresa grandi den e kampeonato di futbòl Boneriano, propinando djarason anochi ultimo e ekipo di Juventus un derota di 1-0. Vespo ku a perde su prome kompromiso valido pa e kampeonato kontra di Estrellas di Noord di Salinja, a subi tereno disidido i a logra nan meta tambe kontra di Juventus, esta di sali viktorioso.

For di trempan por a nota ku e partido aki lo a trese un sorpresa den e kampeonato, ora ku e ekipo di Vespo ku bientu na su fabor a kuminsa ta pone bastante preshon riba e arko defende pa Jubis Valentijn di Juventus. Na di 5 minùt kaba di e prome tempu Thode a pone portero Valentijn formalmente na prueba ku un disparo, riba kua e ultimo menshona mester a hasi basta esfuerso pa kontene. Kuater minùt despues Robert Ranes via di un kombinashon ku Karel Ranes ta logra hanya Maikel de Palm kende ta drenta di un forma peligroso den e area penal defende pa Juventus. Na momentu ku tur hende a kere ku De Palm lo a los un disparo riba e arko, e ultimo aki ta hala un tiki mas riba ala drechi, desviando e defensa kontrali por kompletu, pa despues fusila portero Valentijn ku un tremendo disparo. Ku e skor 0-1 den na desventaha Juventus a reakshona formalmente, pero na mayoria okashon nan tirunan riba e gol defende pa portero Marcel Mersera tabata desvia.

E enkuentro a bai sosega tambe ku e skor 1-0 na fabor di Vespo. Despues di reanudashon Juventus ku bientu na su fabor a no a probecha di e oportunidatnan ku a presenta, dunando su adversario e chens pa krese mas aun i sigi preshona. Remarkabel tabata e kantidat grandi di karchi hel ku a keda reparti pa arbitro Rojer, kende a wordu asisti pa Goito Frans i Benito Anthony. Notabel tabata tambe e kantidat di infrakshonan ku a wordu komete inesesariamente pa hungadonan internashonal manera Elio Flores i Erol Sintjago. Vespo ku na varios okashon a hera di amplia e markado a gana meresidamente ku skor minimo di 1-0.

E kampeonato di futbòl Boneriano ta kontinua awenochi den stadion di Kralendijk ku e partido entre Real Rincon i Flamingo. Ambos ekipo no konose punto ainda den e kampeonato di futbòl Boneriano.

Gelijkspel tussen Belgie en Nederland

BRUSSEL— België en Nederland hebben woensdag in het Heizelstadion te Brussel in een vriendschappelijke voetbalwedstrijd gelijkgespeeld met 1-1. Bij de rust was nog niet gescoord. Van Basten zette Nederland op 1-0. Tien minuten later zorgde Voordeckers voor de gelijkmaker.

Na hipodromo Koraal Tabak

Kareda di kabai ta reanuda djadumingu

WILLEMSTAD— Djadumingu proksimo kareda di kabai ta bolbe reanuda na hipodromo Koral Tabak, despues di un suspenshon kortiku despues di algun problema ku a surgi. Durante dje karedanan di djadumingu proksimo -seis en total di puru velosidat- por mira kabainan manera Raquel B, Bloomin Bounder, Gypsy Knight, Destroyer i Mr George den akshon.

E karedanan ta programa pa kuminsa kuartu pa diesun mainta i komo atrakshon espesial lo tin debut di varios kabai ku a kaba di yega for di Puerto Rico. Lo tin varios espektakulo ku ta primintì di bira sumamente interesante, manera entre otro reapareshon di e velos yewa kampeon di e serie di aña pasa Raquel B, ku monta di Randall Victoria. Tambe lo tin presentashon di e miho kabainan di serie, 4, 3 i 2 di pura sangre. E bataya sigur lo ta fuertisimo den kada kareda, Destroyer a menasa di bai punta a punta, Caribbean Brave lo bringe sigur, Gypsy Knight lo no entrega i Bloomin Bounder i La Valiente lo kome kancha den final bin paden. E guera ta sigi ku Black Tanium, Raulito Vit, Run For Glory, Zorro, Luito H, Impish Leader, Canario i varios mas.

Fundashon pa Pormoshon di Hipismo na Korsou, ta sigi hasi tur su esfuerso pa engrandese hipismo i asina duna hopi yui tera un oportunidat pa via di e deporte aki gana honestamente nan pan di kada dia. Sin koperashon di pueblo e Fundashon lo no por sigi den su afan pa engrandese e deporte, komo tal nan ta konta tambe ku koperashon di e publiko, pagando e suma chikitu di entrada na porta, pa yuda ku e deporte hipiko.

VOETBAL/ATHENE — Het Olympische voetbalelftal van Hongarije heeft woensdag in Athene een kwalificatiewedstrijd tegen Griekenland met 2-1 gewonnen.

"Sterke man"

PEKING — Deng Xiaoping, de 79-jarige "sterke man" van China, blijkt wijlen voorzitter Mao als zwemmer naar de kroon te steken. Toen hij van de zomer verbleef in de badplaats Beidaiho zwom hij elke dag gedurende anderhalf uur in zee. Daarbij legde de voorzitter soms een afstand van meer dan 1.000 meter, aldus het Chinese tijdschrift "Uitzicht" in zijn jongste nummer. Behalve enthousiast zwemmer speelt Deng biljart en bridge en "wint meestal". De voorzitter kijkt ook naar de sportuitzendingen op de televisie. Toen hij enige tijd geleden met een gebroken been zat, heeft hij op het scherm naar een voetbalwedstrijd gekeken.

Uitzicht herinnerde de lezers aan de beroemde foto uit het midden van de jaren zestig van voorzitter Mao, bij het zwemmen in de Yangtze. Mao wilde daarmee indertijd bewijzen dat hij fysiek nog zijn mannetje stond. Van de foto kreeg men de indruk dat Mao's hoofd op het water was geplakt.

De huidige Chinese partijleider, de 68-jarige Hu Yaobang, wandelt liever twee- tot driemaal per dag dan dat hij zwemt. Hij heeft een passenteller in zijn zak om er zeker van te zijn dat hij elke dag minstens 10.000 schreden zet, aldus Uitzicht.

Met premier Zhao Zioyang, 64, valt ook geen loopje te nemen. Hij doet elke dag weer of geen weer 40 minuten aan "jogging", als tegenwicht tegen de werkdagen van elf uur die hij maakt. Hij draagt bij het draven een transistorradiootje bij zich om naar het nieuws te kunnen luisteren. Dat doet ook de 74-jarige president van de republiek, Li Xiannian, wanneer hij zijn dagelijkse ochtendwandeling maakt.

Reputatie Engeland als voetbalnatie ernstig geschaad

LONDEN — De nederlaag van het Engelse elftal op de heilige grond van Wembley tegen Denemarken is hard aangekomen. Niet alleen werden de kansen van Engeland door het doelpunt van Allan Simonssen uit een strafschop (0-1) op een plaats in de EK-eindronde tot een toevaltreffer gereduceerd, bovendien werd de reputatie van Engeland als voetbalnatie ernstig geschaad.

Bondscoach Bobby Robson was donderdag in de Engelse dagbladen het mikpunt van de bepaald niet malse kritiek. De eerder bij Ipswich Town zo succesvolle clubcoach speelde de zwarte piet door naar zijn spelers. "Zij volgden mijn instructies niet op". Als voorbeeld haalde hij het inzetten van Chamberlain aan. "In de rust heb ik met de spelers afgesproken, dat ik bij een achterstand twintig minuten voor tijd Chamberlain in het veld zou brengen en dat we vanaf dat moment over de vleugels zouden aanvallen. Die jongen heeft echter nauwelijks een bal gehad. Het elftal bleef volharden in door het midden aan te vallen. Als coach heb je daar langs de lijn geen greep op".

Robson verwierp de suggestie dat het Deense elftal beter gespeeld had. "Er bestond weinig verschil tussen beide elftallen. Misschien was Denemarken een fractie beter, maar conditioneel waren wij minstens gelijkwaardig en van overspeeld zijn door Denemarken was geen sprake". Ook weigerde Robson in te gaan op opmerkingen van de Deense coach Piontek, dat de Engelsen te bevreesd waren geweest voor de Denen. "Dat is pure nonsens", aldus Robson. "Wij hadden maar een doel voor ogen: winnen. We wisten wat er op het spel stond. Verliezen hield vrijwel zeker uitschakeling in".

Over Engelands kansen op een plaats in de EK-eindronde is Robson dan ook somber gestemd. "Normaal gesproken liggen we er uit. Maar in het voetbal is nooit iets voor honderd procent zeker. Daar ligt onze enige hoop".

De Engelse dagbladen veroordeelden de nederlaag in scherpe bewoordingen. The Sun kwam met de kop: "Afgrijselijk Engeland-de zwartste avond op Wembley". Gevolgd door: "De Denen waren niet groots. Wel goed. Maar Engeland was verschrikkelijk. De vernedering was compleet". The Mirror betitelde de wedstrijd als een van de zwakste die het Engelse elftal ooit gespeeld had en The Daily Mail noemde de Engelse aanvallers "botte instrumenten".

In Denemarken, waar de televisie voor de eerste keer in de geschiedenis een interland rechtstreeks op het scherm bracht, was de stemming op het baldadige af luidruchtig en enthousiast. De Deense kranten bejubelden de historische zege in alle toonaarden en maakten er een onderlinge wedstrijd van elkaar in superlatieven te overtreffen. Toch kwam de grootste lof uit de mond van de verslagen coach Robson. Hij voorspelde dat Denemarken in de EK-eindronde minimaal tot de halve finales zal doordringen. "Denemarken behoort op dit moment tot de beste vier van Europa". Op de vraag op welke plaats Engeland thuis hoort, behield de Engelsman zijn aangeboren stoicisme: "Niet bij de eerste vier in ieder geval".

Ping pong awenochi den SDK

WILLEMSTAD— Direktiva dje federashon di ping pong lokal ta rekorda tur ekipo na e di dos parti dje programa 1983 ku ta inisia awenochi den e sala kubri di Sentro Deportivo Korsou na Brievengat. Ta trata aki di e kampeonato pa ekipo den klase nan A, B (femenino i maskulino) i Liga Pasa Tempu. Tur ekipo ta wordu suplika pa ta presente pa mitar di ocho na e sitio ariba menshona.

TAIPEH/VOETBAL — In een wedstrijd voor de voorronden van het olympisch voetbaltoernooi (zône Azië-Oceanië, groep 5) hebben Taiwan en Japan gisteren in Taipeh gelijkgespeeld met 1-1.

Bridge viertallen-kampioenschap

WILLEMSTAD— In verband met de wedstrijden om de Curaçaose Viertallen bridgekampioenschap. werd er bij bridgeclub Asiento afgelopen dinsdag slechts 's morgens een normale clubwedstrijd gehouden. De uitslag daarvan luidt:
1. dames Bos/Schouten 62.24%; 2. dames Da Silva/Wilson 58.84%; 3. dames Plantz/Timmerman 57.82%; 4. dames Kooy/Wansink 56.80%; 5. dames Craane/Van de Jagt 55.10%; 6. dames Winkel/Van Beek 53.74%; 7. dames Senior/Van der Plank 51.70%. De overige paren scoorden minder dan 50%.

Zoals reeds vermeld werd zowel op dinsdagavond als op vrijdagavond op bridgeclub Corsow gespeeld om het viertallenkampioenchap van Curaçao. De uitslagen daarvan luiden als volgt:
Vrijdag 16 september: Poule I: team Boxhoorn-team Roerhorst 20-0; team Van de Ende-team Maas 20-0; team Ophey was vrij.
Poule II: team Bergsma-team Van Meijeren 15-5; team Berendteam Kooy 20-min 2; team Serphos was vrij.
Dinsdag 20 september: Poule I: team Boxhoorn-team Ophey 20-min 5; team Roerhorst-team Maas 10-10; team Van de Ende was vrij.
Pule II: team Serphos-team Bergsma 20-0; team Berendteam Van Meijeren 20-min 5; team Kooy had een rustdag.

De resterende wedstrijden worden respektievelijk morgen vrijdag, dinsdag 27 en vrijdag 30 september gespeeld. Het bestuur van bridgeclub Corsow maakt tenslotte bekend dat in verband met de wedstrijden om het Curaçaose viertallenkampioenschap de najaarsmarathon is verschoven naar zaterdag 8 oktober. Deelnemers kunnen zich opgeven bij het bestuur.

Prome di oktober na Aruba

SUBT-Dakota pa kopa Parlamento

WILLEMSTAD— Djahuebs otro siman pa 8'or di anochi i federashon di futbòl profeshonal di Korsou (Fedeprof) ta tene den sala di Sentro Deportivo Korsou na Brievengat, un reunion general ekstra-ordinario. E puntonan di agenda lo ta: Apertura, partisipashon di direktiva, dokumentonan anterior, komishon finansiero, elekshon pa miembro di direktiva, turno liber i klòusura. Komo kandidato pa e puesto vakante den direktiva a keda postula: señor Richard van der Veen di SUBT sostene pa Skèrpènè i Hubert M. Brands di Jong Holland sostene pa Centro Dominguito.

REUNION CVB

Mayan, djasabra, pa 10'or di mainta CVB (Curacaose Voetbal Bond) ta kontinua ku su reunion general den sala di reunion di SDK. Delegadonan di Fedeprof pa e reunion enkuestion ta wordu suplika pa ta presente mitar di dies di mainta.

DI TRES BUELTA

Sigun informashon di Fedeprof, lo ta intenshon di NAVU pa kuminsa djadumingu 20 di novèmber ku e partidonan valido pa Kopa Antiyano. Esaki ta trese kune ku bai kambia e programa di e di tres buelta, di moda ku por bini kla na tempu ku e kampeonato lokal. Pa e siman ku ta bai drenta un desishon lo mester kai relashona ku e topiko aki.

TROFEO PARLAMENTO

Komo ku e ekipo di SUBT a termina na prome luga den e di dos buelta dje kampeonato lokal, e ekipo a gana e derechi pa enfrenta e kampeon di Aruba, Dakota, den partido valido pa e kopa rotativo Parlamento di Aruba. E partido ta pendiente pa tuma luga riba djasabra prome di oktober den e Lago Sport Park na Aruba pa kuartu pasa di ocho anochi.

REKLAMO

Fedeprof a risibi un reklamo di e federashon di arbitro ku huesnan di liña ta wordu molestia pa reservanan riba banki i tambe pa miembronan di direktiva di e ekiponan. A konsekuensia di esaki Fedeprof ta hasi un suplika na direktiva di tur ekipo pa perkura pa esnan riba banki no molestia ni e arbitro ni tampoko e huesnan di liña. Si sigi hanya reklamo direktiva di Fedeprof lo hanyele obliga di no laga hasi uso mas di e bankinan enkuestion.

"Nike's Tennis Tournament"

WILLEMSTAD— Op 15 oktober zal de "Nike Tennis Tournament" van start gaan. Er zal in twee leeftijdsgroepen gespeeld worden respektievelijk tot en met 14 jaar en tot en met 18 jaar. Inschrijvingsformulieren zijn vanaf zaterdag verkrijgbaar bij alle clubs en Salas Sport Shop. Alle inschrijvingsformulieren moeten vóór 5 oktober bij Salas Sport Shop worden ingeleverd, hier kunnen ook de programma's op 10 en 11 oktober afgehaald kunnen worden. Afhankelijk van het aantal inschrijvingen zal er een round robbing of een afvalsysteem worden gespeeld.

VOETBAL/OVIEDO — Een kwalificatiewedstrijd voor de Olympische Spelen tussen de teams van Spanje en België eindigde woensdagavond zoals hij begonnen was: 0-0.

***

CURAÇAO AGENDA

ARTSENDIENST ...

ZIEKENHUISBUREAU ...

GEZINSVERZORGING (Kwido pa Famia): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-12.00/13.30-17.00 uur, kantoor Sta. Maria 17, tel.: 80222.

...

VERLOFSBUREAU ...

CENTRO PRO ...

ZATERDAG ...

FUNDASHON PA KONSUMIDO ...

BRIDGECLUB CURAÇAO ...

WIT GELE KRUIS ...

CHRISTOFFELPARK: 08.00-15.00 uur ...

TANDHEELKUNDIGE KLINIEK ...

TENTOONSTELLING
CURAÇAOSCH MUSEUM: openingstijden 10.00-12.00/14.00-17.00 uur (behalve op maandag en laatste zondag van de maand).

OPENBARE BIBLIOTHEEK (Johan van Walbeeckplein 13):
Afd. Volwassenen: dinsdag, woensdag en vrijdag van 10.00-12.00 uur; maandag, woensdag en vrijdag van 14.00-20.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-18.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.
De studiezaal is op maandag en donderdag ook open van 18.00-19.00 uur.

FILIAAL MUNDO NOBO: alleen op maandag en vrijdag open van 14.00-20.00 uur (voor volwassenen).

FILIAAL BARBER: maandag t/m vrijdag open van 09.00-12.00 uur; dinsdag van 14.00-18.00 uur.

JEUGDBIBLIOTHEEK (Openbare Bibliotheek, Plaza Brion): Maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag, woensdag en vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur en zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BIBLIOTHEEK MONSIJ MADURO (Landhuis Rooi Catootje): openingstijden dinsdag, donderdag en vrijdag van 09.00-12.00 uur (voor afspraken gelieve mevr. Dankmeyer, tel.: 34283 op te bellen).

LANDHUIS BRIEVENGAT: open voor bezichtiging op werkdagen van 09.30-12.00/15.00-18.00 uur; elke laatste zondag van de maand: 09.00-12.00 uur (toegangskaarten verkrijgbaar bij Cassa en Landhuis Brievengat).

HARTS GALLERY (Dr. Hugenholtzweg 36): openingstijden 09.00-12.00/14.00-18.00 uur.

DOCUMENTATIECENTRUM "SIKINZA": geopend op werkdagen van 08.00-11.30/14.00-18.00 uur, Roodeweg 7A.

TEMPEL GALLERY: openingstijden dagelijks van 11.00-24.00 uur; zaterdag en zondag van 18.00-24.00 uur.

SCHOOLADVIESDIENST ... woensdag van 14.00-16.00 uur ...

SYNAGOGE: ... open van maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00 / 14.00-17.00 uur.

...

Dag-afrekening van recherche

WILLEMSTAD — In de afgelopen 24 uur behandelde het Bureau van de Recherche in totaal 7 diefstallen, 6 inbraken, 4 mishandelingen, 1 poging tot doodslag en 1 beroving.

Niet over deelname kabinet gesproken

MEP: gesprek met regering vruchtbaar

ORANJESTAD — Een Arubaanse delegatie, bestaande uit MEP-leider Betico Croes, gedeputeerden Nelson Oduber, mr. Ben Wilson, Marco Bislip en ing. Roland Laclé, heeft gisteren een vruchtbaar gesprek gehad met de Minister-president. Betico Croes vertelde na terugkeer dat gesproken werd over de voorfinancieringen voor een gouvernement.

Besloten werd — omdat per 1 januari 1986 Aruba zelf een gouverneur moet krijgen — en de nieuwe gouverneur voor het jaar wordt benoemd die later ook optreedt als gouverneur van de Antillen van de Vijf, dat Aruba nu een kandidaat zal stellen. Wel werd de verwachting uitgesproken dat door de regering een kandidaat zal worden voorgedragen die ... waarbij rekening wordt gehouden met Aruba.

Wat de benoeming van een ...

... werd afgesproken dat Aruba nog twee ... Inmiddels is dan ... Bestuurscollege ... Dit uitstel werd gevraagd omdat de kandidaat Pop-Werleman weggens gezondheidsredenen niet als waarnemend gezaghebber kan optreden.

Ook de ... kwam ter sprake ... Aruba ... gesproken over deelname van de MEP ... Aruba vertrekt ...

ZOEKERTJES

DINSDAGS EN VRIJDAGS
tot 10 woorden
F. 5,50
Elk woord meer f. 0,25
UITSLUITEND A CONTANT!

TE KOOP AANGEBODEN CURACAO

AUDI 80LS 1981, km. 39.000, aantrekkelijke prijs, tel.: 615583 (na 18.00 uur.).

DATSUN COUPE 120Y, bouwjaar '75; Audi 80L, bouwjaar '77, beide in goede conditie, Kintjanweg 13, tel.: 54920.

WINDSURFER MERK Wayler, 2x gebruikt, pr. ƒ.1.100,-, Gladiolenweg 20B.

MALIBU CLASSIC '78, 2 doors; Toyota Corolla, 4-doors automatic '76. Te bevr.: El Puebloweg 12.

INBOEDEL W.O. manou rotan bankstel; tafels; bureautjes; oud wandtafeltje; rotan porchset; oude nachtkastjes; kleuren tv; herenfiets, race-model; teenager sportfiets; boeken; planten etc. NA 30 NOV. BESCHIKBAAR: 2 airco's; Kelvinator grote koelkast + fornuis; stofzuiger; gele Renault 14, Ficusweg 19, Julianadorp (hoogbouw).

DWERGTECKELS MET stamboom, ƒ.335,-, Penstraat 260, tel.: 54824.

PICK-UP CHEVROLET Scottsdale, 8 cylinders, bouwjaar 1979, ƒ.12.000,-, financiering mogelijk, Siouxweg 4.

AUTO SAPPORO Super Touring '82, full equipped, airco, standard, macwheels, tape, power-steering, -window, -lock, sunroof, etc., tur cos orginal, prijs ƒ.11.800,-; un tereno na Fontein, 635 m2, djis despues di The Outside Inn, kantu di kaminda, kla pa kuminsá traha, prijs ƒ.14.500,-, financiamento posibel, tel.: 35048.

KAS DI piedra: 2 kamber, sala, kushina ku kashi, bar, baño moderno, balkon dilanti kubrí, luga grandi adekuado pa deposito of garage etc., disponibel mesora, prijs ƒ.35.000,-. Adres: San Soucis 12B. Pa afspraak: tel.: 613127 di 9-12/3-5'or.

BUICK REGAL Landau 1977, full equipped, ƒ.4.200,-, tel.: 671862.

WEGENS OMSTANDIGHEDEN: nieuwe 3-delig eiken wandmeubel, ƒ.4.500,-, tel.: 55743.

TERREIN, 555 m2, verkavelingsplan, Esperanza te St. Rosa, ƒ.23.000,- cash k.k., tel.: 77352.

PIONEER SUPER Compo, audio digital timer, turntable, tuner, cassette-deck, graphic equalizer, amplifier 2x70 W. Inl.: tel.: 44553, Bataljonweg 17.

2 CHEVELL MALIBU voor ƒ.1.000,-, bouwjaren '70 en '71, tel.: 78490.

2 AIRCO'S: wandmeubel; kast; eethoek; schommelstoelen; gordijnen, zeer redelijke prijzen, Saliña 92 tussen 12.30-15.00 uur.

LADA STATIONWAGON, mei 1981, 26.000 km, NAƒ.3.800,-, I.B.Gorsiraweg 20.

SONY STEREO 4-track bandrecorder, prijs n.o.t.k. Voor inlichtingen tel.: 673146.

WEGENS VERTREK: stoof Indesit ƒ.250,-; koffiezetapparaat, 110 V, ƒ.40,-; ker. gaslamp ƒ.60,-; 6 d.br. beuken stoelen, ƒ.60,- en ƒ.75,-; crossfiets ƒ.100,-, Moogenboom, tel.: 614577 tst. 42, zaterdag.

CAMERA MERK Praktica met standaard lens + u.v. filter, 135 m.m. telelens + u.v. filter, groot hoeklens + u.v. filter, 300 m.m. telelens, zonnekappen voor alle lenzen, prijs ƒ.395,-, tel.: 615782.

FRIDGE (GE) + autom. ice dispenser (20,7 cubic ft.) + top freezer, ƒ.2.500,-; sewing machine Necchi S86, ƒ.650,-; water heater ƒ.150,-; 3 airco's, ƒ.400,-, ƒ.300,-, ƒ.100,- (13.000 BTU); camping fridge, 36L (220/12 V), ƒ.500,-; aquarium (250L) + support, ƒ.500,-; gascooker + gril (Flavel), ƒ.400,-; furnitures. Inf.: tel.: 9-4210.

IJSKAST, 24 cu/ft, ƒ.1.700,-; Simca Van 1980, ƒ.5.500,-, tel.: 34443, Jasmijnweg 1.

SET MACWHEELS (spaak), z.g.a.n., ƒ.475,-, tel.: na 18.00 uur 614960.

SUNFISH; freezer, tevens porch sale: 1 pers.-bedden; wandmeubel; matrassen; koffers; servies; snuisterijen, etc., Meeuwweg 8, zaterdag + zondag 14.00-16.00 uur.

HONDA CIVIC, bj. '76, vraagprijs ƒ.1.750,-, Bankwerkersweg 60 (schuin t.o. Albert Schweitzerschool).

DAGOBERT FAUTEUIL ƒ.1.000,-; sjoelbak ƒ.50,-; geldkisten ƒ.20,- en ƒ.30,-; naaimachine ƒ.350,-; rode rotanstoel ƒ.125,-; mandoline ƒ.175,-, tel.: 36685 's avonds.

TE KOOP GEVRAAGD CURACAO

CHEVROLET STATIONWAGON, 8 cyl, i.z.g.s., automatic, Van Eyck van Voorthuyzenmweg 18, tel.: 25692, 3-6.30 uur.

BOEKEN 1e-JAARS rechtenstudie aan de UNA, tel.: 79422 na 5 uur.

TE HUUR AANGEBODEN CURACAO

MOOI GEMEUBILEERD kamer. Te bevr.: Frederikstraat 128.

PERSONEEL GEVRAAGD CURACAO

LIVE-IN MAID for taking care of baby, housework and cooking, tel.: 77386 after office hours.

DIVERSEN CURACAO

WIE VERTREKT er een dezer maanden naar Nederland met een niet volle container en is zo vriendelijk wat van mijn spullen mee te nemen? Tel.: 54129.

OPPASHUIS GEVRAAGD voor ouders die over komen, 13 okt.-10 nov. of gedeeltelijk tegen onkostenvergoeding of appartement, Paulus, tel.: 671324.

TE KOOP AANGEBODEN ARUBA

RIANT WOONHUIS te Ponton, 4 slaapkamers, 2 badkamers, garage en mooie tuin. Inlichtingen: tel.: 24728.

PONTIAC GRAND-AM, geheel gereviseerd, geschikt voor dragrace of als collectiestuk, enige op Aruba, financiering mogelijk. Inf.: tel.: 24229.

EEN SPEEDBOAT met motor en trailer, Rooi Bosal 5, tel.: 27078.

DATSUN STATION 1.8, 1982, 32.000 km, wit, moet weg, NAƒ.9.000,- cash; grote grenen houten kast, 2.50 m hoog, antiek, voor hoogste bieder. Verder Lundia ladenkastjes; lage tafeltjes; schuurmachine; windsurfer ƒ.500,-; professionele aluminium ladder (10 m., drie-delig) ƒ.250,-, tel.: 26055, Sabana Liber 42A.

GRAN FORD Torino Elité, 1974, in perfect condition, price NAƒ.2.750,-. For information call 21890, Costa Ricastraat 6.

FIAT 127, bouwjaar '74, 55.000 km, tel.: 25710 na 2 uur, Ponton 86C.

TOYOTA HI-LUX, bouwjaar 1981, nieuw, tel.: 45420/47973.

CHEVY BLAZER '78, 4-wd., i.g.s., redelijke prijs, tel.: 47105.

TOYOTA "SUPRA" Classic, American model, only one of its kind on Aruba, fully equipped, super luxury interior, NAƒ.16.500,-. Call 22600 during office hours, ask for Mr. Henriquez, 21767 after office hours.

TE HUUR AANGEBODEN ARUBA

GEMEUBILEERD WOONHUIS te huur of te koop, 3660 m2, 3 slaapkamers, 2 badkamers, zitkamer, eetkamer, keuken, washok, twee kamers met airco en vaste vloerbedekking, Ayó 24.

FURNISHED HOUSE, 4 bedrooms. Call now 46477.

COMPLEET INGERICHTE woning met één slaapkamer en telefoon, rustige omgeving. Inf.: tel.: 27485.

PERSONEEL GEVRAAGD ARUBA

UN PERSONA pa hasi trabao di cas, omgeving Bubali, tel.: 25374 's morgens.

DIVERSEN ARUBA

OFFICIER ZOEKT bijvoorkeur oppashuis voor de maand januari (event. ook december), tel.: 47100 toestel 122, na 13.00 uur toestel 111, M.C.Matser.

TA BENDE

un lote di ceramica for di Sto. Domingo; cartera di cuero di vlechtu; y un gran cantidad di disco nobo nobo e.o. salsa, merengue y comeback.

Adres: Wishi 47 drenta dilanti Habaai bai patras. (cas oranjo) Tur cos na bon prijs.

WEEKBLAD HUISWERK

ta bon pa bo yu. Tur siman un buki nobo pa f.1,25. Den tur boekhandel.

HUISRUIL

(evt. met auto) Curaçao (Grote Berg) ⟷ Aruba

in tussenvakantie ma. 10/10 t/m 13/10

K. de Groot p/a Peter Stuyvesant College Tel. school 43030/43031

TE HUUR aangeboden

FLAT

- zeer ruim
- volledig gemeubileerd
- in zeer goede buurt
- prachtige omgeving.

Informatie: Tel. 23568

TE KOOP

VW - PASSAT LSE

met airco, AM-FM radio-cassette stereo, tinted glass, radiaal banden, model 1982, 8000 km. gelopen. Als nieuw. Financiering mogelijk.

Te bevragen: Tel. 36420

Van „Movie Star" brushed nylon nachthemden en pyama's. Hele en halve onderjurken.

LA INDIANA Hendrikplein 11

TE KOOP

WOONHUIS op Mahaai

4 slaapkamers, 3 badkamers, meidenkamer + bad. Carport, deepwell, 1200m2. Prijs: f. 225.000,- Financiering mogelijk.

Tel.: 672891

TE KOOP

LADA

Bouwjaar 1981 18.000 km.

Te bezichtigen: **Blok & Diaz** Majoorsweg 12 Telefoon 70188

		In voorraad	was	nu
STANTON	3.00 x 1.80	4	625,-	525,-
STANTON	3.00 x 2.70	4	725,-	600,-
GREENBRIAR	3.00 x 1.80	6	595,-	500,-
GREENBRIAR	3.00 x 2.70	4	695,-	575,-
GREENBRIAR	4.20 x 4.20	4	1175,-	975,-
TUDOR BARN	3.00 x 4.20	4	995,-	875,-
TUDOR BARN	3.00 x 2.70	3	895,-	750,-
PORTLAND	3.00 x 4.20	5	925,-	750,-

WORLD IN A NUTSHELL

IRUT, LEBANON — US jets streaked over Beirut anti-government rebel ngholds in Lebanon's ral mountains Friday while n warplanes flew over the a Valley in Eastern Lebathe government radio red. The broadcast said a dron of F-14 Tomcats mbled off the nuclearred aircraft carrier Dwight senhower on tactical reconance missions that coincied with the appearance of n jets over the Bekaa at morning. The Christianolled Voice of Lebanon raation said the Tomcats wen dropping red heat ballons ey swept over the moun-, apparently to deflect misthat might be fired by Syricked Druse rebels or Syritillery positions.

TEL AVIV, ISRAEL — The ition Labor Party is likely eject Prime Ministermate Yitzak Shamir's call national unity government e beginning of next week, party spokesman said rsday. Spokesman Yossi n said "I think the decision lready been made" by party r Shimon Peres, who said dnesday he believed Labor would not accept since there was too little common ground with Shamir's Likud Bloc on the economy, Lebanon and the West Bank.

VATICAN CITY — A family bill of rights has been drafted by the Vatican as a model for legislation and will be issued next week at the opening of the world synod of 209 Roman Catholic Bishops, Vatican sources said Thursday the "charter of the rights of the family" stresses the equality of the sexes, the rights of couples to raise and educate their children according to their own traditions, and the social and economic rights of families. The draft grew out of suggestions at a 1980 synod on the family which Pope John Paul II summarized the next year in the document "familiaris consortio". The theme of the synod will be "reconciliation and penance in the mission of the church".

NEW DELHI — Floodwaters from the Ganges and Brahmaputra rivers have killed at least 142 people as they swept through hundreds of villages in India and Bangladesh, authorities say. The victims were buried by mudslides, drowned by flood waters or trapped under the rubble of collapsed houses, officials in both India and Blangladesh reported.

MANILA — A church spokesman said Cardinal Jaime Sin, Roman Catholic Archbishop of Manila, would meet president Ferdinand Marcos in an effort to ease political tension and avert a renewal of the violence which Marcos has blamed on his political opponents.

MADRID — Workers at a Spanish state steel plant in Sagunto ended an illegal occupation following withdrawal of dismissal notices, a move that headed off a threatened nationwide steel srike.

HONG KONG — The Hong Kong dollar fell to a record low against the US dollar on the Foreign Exchange Market here, and a senior political figure said the fall would continue until the British and Chinese governments agreed on a future for the colony.

PARIS — Western industrialised countries need to create 18 to 20 million new jobs before the end of the 1900's to prevent unemployment rising further, the Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) said.

English Companion

HENRY ® By Jack Tippit

THUMP!

Jim Henson's MUPPETS

MINATURE GOLF

TRIP

HEY! YOU'RE IN MY LINE!!

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

I JUST WANT TO SEE WHAT SHE GETS OUT OF ALL THIS

MRS. HALFTRACK! WHAT ARE YOU DOING HERE?!

QUINCY ® By Ted Shearer

JUST TED.

HOW CAN YOU TELL?

BEFORE I COULD SMELL THE PIZZA PARLOR, NOW I SMELL THE CHICKEN SHACK.

Mensen

Op Aruba werd bekend dat op 66-jarige leeftijd is overleden de heer SANTIAGO ORMAN. Hij was een gepensioneerde die voordien gewerkt heeft bij de dienst Openbare Werken. Orman genoot op Aruba bekendheid en waardering voor de organisatie van wedstrijden met miniatuurboten op Koninginnedag en Statuut-dag. De Oranjevereniging Aruba heeft zijn deelneming betuigd aan de nabestaanden van de overledene, die gisteren om half vijf ten grave is gedragen.

***

De moordenaar van Nederlands "vader des vaderlands" Willem van Oranje, BALTHAZAR GERARDS wordt in diens geboortestreek Comte in oost-Frankrijk geëerd. Er is een straat naar hem genoemd en ergens hangt er een schilderij van Gerards, staande bovenop "Willem de Zwijger". Tot die ontdekking kwam Nanne Bosma uit Delft die gegevens verzamelt rond de moord. In haar troonrede memoreerde koningin Beatrix ook dat het volgend jaar vierhonderd jaar geleden is dat de prins van Oranje werd vermoord. In het Delftse museum werd woensdag het eerste exemplaar van een boek over deze moord uitgereikt aan de Franse ambassadeur in Nederland.

***

Toen FELIPE SERVUD in 1948 als Verdamper-Bediende in dienst trad bij het Water- en Energiebedrijf (WEB) op Aruba, kon hij nog niet bevroeden dat hij daar 35 jaar lang dienst zou doen. En dat hij na zeven lustra als Opnemer-B zou fungeren en ter gelegenheid daarvan zou worden toegesproken door ing Chenco Yarzagaray als hoofd van WEB. De jubilaris had zoveel jaar geleden ook niet kunnen vermoeden dat hij zou worden geflankeerd door twee dochters die er getuige van waren hoe hij de gebruikelijke enveloppe met inhoud in ontvangst nam.

***

De Chileense pianist CLAUDIO ARRAU, dirigent Herbert von Karajan en de Koninklijke Academie voor de Muziek van Zweden krijgen op 1 october de muziekprijs van dit jaar van de suborganisatie UNESCO van de Verenigde Naties. UNESCO-directeur generaal Amadou Mahtar M'bow kondigde in Parijs ook aan dat de onderwijsprijs voor de vrede toekomt aan de katholieke groep die opkomt voor de rechten van de mens, Pax Christi. Die prijs wordt op 11 october uitgekeerd.

***

Niet haar ras, maar haar kundigheden moeten beoordeeld worden. Dat vindt de kersverse Amerikaanse Miss America, Vanessa Williams. Zij is nu al verveeld geraakt van de vele vragen die haar worden gesteld over het feit dat zij de eerste gekleurde Amerikaanse schoonheidskoningin is geworden verleden week zaterdag. "De pers zou mij als een eigen persoon moeten zien, niet als een donker iemand", zei zij verontwaardigd.

***

Dieren houden er een beter dieet op na dan mensen. Dat staat in een studie verricht aan een landbouwschool in Ithaca, New York. Mensen geven niet zoveel aandacht aan hun voeding als dat zij toezien op wat hun huisdieren voorgeschoteld krijgen. Het menu voor de dieren mag dan minder uitgebreid zijn dan bij mensen, maar in die voeding zitten wel de nodige vitaminen. Mensen eten al snel te veel, te vet, te zoet, met te veel chlorestol, calcium en zout en te weinig ijzer. Zelfs fokvee eet vaak beter gebalanceerd dan mensen.

***

De snelste TREIN ter wereld werd weliswaar opgehouden door een anonieme bommelding, maar wist niettemin acht minuten vóór op het tijdschema ter bestemde plaats aan te komen. Veertig minuten liep de trein vertraging op op de route Parijs-Lyon. De melder zei aan de telefoon dat hij het Armeense leger vertegenwoordigde. De reis werd overigens gemaakt in een tijdsbestek van een uur en 52 minuten. Deze trein kan een snelheid halen van 168 kilometer per uur. Er is speciaal voor deze route tussen deze twee Franse steden een nieuw spoor aangelegd die de afstand tussen de twee steden heeft ingekort met 53 mijl tot 265 mijl.

***

De 56-jarige sheriff JOHN HULLET, de eerste zwarte sheriff van de staat Alabama, is in de plaats Haynevill in Alabama in de rug geschoten tijdens een uit de klauwen gelopen ruzie en gewond door twee kogels uit zijn eigen pistool. De ruzie begon tijdens een baseball-wedstrijd. De sheriff wilde tussenbeide komen.

***

Een 47-jarige zwerver van Austin, HENRY LEE LUCAS, gaat er prat op als massa-moordenaar te boek te staan. Telkens geeft hij een groter aantal slachtoffers op. Inmiddels heeft hij tegenover de politie de moord op niet minder dan 156 personen bekend. De politie staat versteld van de bijzonderheden die hij weet te melden van diverse van die moorden. Formeel wordt hij nog maar vastgehouden, verdacht van de moord op een tachtigjarige, maar het vermoeden bestaat dat hij in elk geval in vier andere moorden ook de hand heeft gehad. "De man is niet gek", aldus een politie-officier, "hij is erg bij, erg slim en vooral koelbloedig".

***

De sergeant van de Amerikaanse luchtmacht BILLY BRAWLEY geeft zich niet gauw gewonnen. Hij is van plan het hoger op te zoeken. Enige tijd geleden kreeg hij van hogerhand de opdracht om op een vrijdag na zonsondergang te werken. Als lid van de Zevendaagse Adventisten kerk kon hij daaraan geen gevolg geven, omdat zijn geloof het hem verbiedt vrijdagavond en zaterdagnacht te werken. Het gevolg was dat hij werd teruggezet in rang en een boete moet betalen van honderd dollar per maand. "Ik heb mijn land ruim achttien jaar gediend, maar ik moet God eerder dienen dan mijn medemens", aldus Brawley die hoger beroep heeft aangetekend tegen zijn vonnis voor het negeren van een bevel.

***

Een verkoper van speelgoed in de Mexicaanse stad Guadalajara is maandag vader geworden van maar liefst vijf kinderen tegelijk, toen zijn vrouw het leven schonk aan een VIJFLING die het goed maakt. De vrouw geholpen met hormonen de vruchtbaarheid te vergroten, zij wilden nog meer kinderen krijgen. Het waren meens Regina, Renata, Natalia, Daniela en de enige zoon Alberto. Bij de verlossing van de laatste ging er in de verloskamer een luid applaus op. Overigens had de vrouw zich al laten onderzoeken en daarbij was haar voorspeld dat het best een vierling kon worden. Uiteindelijk kwam er nog een "na-pa" bij. De vader zei het eerst niet te hebben willen geloven toen het hem werd meegedeeld. Het gezin had al drie kinderen en is nu verplicht om uit te kijken naar een nieuw, groter onderkomen.

Cu hònda pena nos ta participa morto repentino di nos inolvidable esposo, tata, tawela i sobrino

SANZIO DIEGO SCHOB

Su esposa: Marcella „Mosa" Schob-Meriën

su jioenan: Lumena Schob i famia
Stanley i Itala Schob-Franka
Rupert i Narima Schob-Charris
Edgeworth i Glenda Schob-Wever
Angharad i Emrit Dindial-Schob

su tio i tantanan: Sr. Manuel Schob i famia
Sra. Viuda Maria Schob i famia
Sra. Viuda Magdalena Zefrin-Schob i famia
Sra. Anna Broos-Schob i famia
Sra. Veronica Schob

na nomber di famianan: Meriën, Winklaar, de Lannoy, Sammy, Stoffer, Harris, Pastora, Garcia, Piper i Ronald Stein.
Na nomber di directiva i miembronan di: Round Table International Korsow.

Acto di entierro ta tuma luga Dialuna 26 di september pa 4.30'or di atardi saliendo for di misa di Janwé pa santana catolico na Janwé.
Ta ricibi bishita di condolencia for di 1'or na misa di Janwé.

Despues di entierro lo no por ricibi bishita di condolencia na cas.

U.S. STOCKMARKET NEWS

Am.Tel.Tel.	67 1/8	- 3/8	I.B.M.	124 1/2	+ 1 1/2
Asa Ltd.	62 1/2	- 1/8	I.T.T.	45	+ 1 1/8
Apple Comp.	32 1/2	+ 1	K.L.M.	48 1/2	- 1 3/8
Atl.Richfield	47 3/4	+ 1/8	Merck	94 7/8	+ 5/8
Beatrice Fds.	29 3/4	unch	National Can	25 1/8	+ 3/8
Burroughs	55 1/2		N.C.R.	127	+ 3 1/8
Comsat	43	+ 2 7/8	Owens Ill.	33 3/4	+ 3/8
Coca Cola	52 3/8	+ 2 1/2	Pepsico	35 3/8	+ 1 1/8
Disney	60 5/8	- 1	Quacker Oats	49	unch
Dome Mines	15	- 1/8	Royal Dutch	46 1/4	+ 3/8
Dupont	53 7/8	+ 1 3/8	Shell Oil	46	+ 1/4
East.Kodak	68 7/8	+ 1/4	Superior Oil	34	+ 3/8
Ford	68 7/8	+ 3/4	Union Pac.	60	+ 3/4
Foster Wheeler	16 1/8	+ 1/8	U.S. Steel	30	+ 3/8
Genl.El.	51 3/4	+ 1 5/8	West.El.	48 1/4	+ 5/8
Genl.Motors	74 5/8	+ 1 3/4	Xerox	44	unch
Dow Jones	1257,52	+ 14,23	Gold	412,30	+ 0,40
Six months tsy bills		9,44%	Silver	11,86	+ 0,01

AMSTERDAM

A.B.N.	372,00	Philips	48,40
Akzo	78,60	Robeco	318,50
Heineken	132,50	Rolinco	307,70
Kon.Olie	137,10	Unilever	229,40

MADURO & CURIEL'S BANK N.V.
INVESTMENT DEPARTMENT TEL: 612511 - 612991

Koersen Centrale Bank

NOTERINGEN CENTRALE BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN GELDIG OP VRIJDAG 23 SEPTEMBER 1983 EN TOT NADER ORDER:

US DOLLAR	1.77	1.79	1.81
CAN DOLLAR	1.43	1.45	1.47
PND STERLING	2.62	2.665	2.725
NED GLD	59.30	60.02	60.82
BOLIVAR	—	—	
ZW FRANCS	82.24	82.96	83.74
FR FRANCS	20.88	21.98	22.08
DUITSE MARK	66.43	67.15	67.95
SUR GLD	—	100.07	102.59
[illegible]	0.79	1.09	1.15

KOERSEN VAN DE OBLIGATIELENINGEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN UITGEGEVEN DOOR HET DEPARTEMENT VAN FINANCIEN EN GELDIG VANAF HEDEN 23 SEPTEMBER 1983 EN TOT NADER ORDER.

9.75 %	OBLIGATIELENINGEN PER 85/89	97.89
13 %	OBLIGATIELENINGEN PER 96/90	108.64
12.5 %	OBLIGATIELENINGEN PER 1986	104.25
12 %	OBLIGATIELENINGEN PER 88/92	106.90
10.5 %	OBLIGATIELENINGEN PER 1983	100.00

HET EFFECTIEVE RENDEMENT OP ALLE OBLIGATIELENINGEN BEDRAAGT 10.5%.
DE AANKOOP VAN OBLIGATIELENINGEN KAN GESCHIEDEN BIJ HET LOKALE BANKWEZEN.

Voor al Uw vakantie- en zakenreizen

KROONVLAG TRAVEL

Breedestraat 39

ARUBA 24777 — Curacao 612072 611547

Ontvangen van „Country Suburbans" mooie wollen combinaties slacks, rokken, jasjes en bloesjes.

Boutique Lilou

Caracasbaalweg
tel. 77496

1983 PLYMOUTH TURISMO
Fully Equipped
i.z.g.s.
Naf. 18.500,-

SUNFISH Sailboat
i.z.g.s.
Naf. 1.750,-

WINDSURFER
met 2 zeilen
i.z.g.s.
Naf. 750,-

Tel.: 78428

HOLLAND INTERTRUST (ANTILLES) N.V.
De Ruyterkade 58A, P.O. Box 837, Curacao, Neth. Antilles,
Tel. 613277, Telex 1297 Holdr NA

HOLLAND INTERTRUST (ANTILLES) N.V.

maakt deel uit van een Trustorganisatie met vestigingen in Nederland, de Nederlandse Antillen en Zwitserland.

Ter uitbreiding van onze administratieve/financiële staf zoeken wij contact met een

TRUST OFFICER

die de volgende kwalificaties in zich verenigt:

- opleiding op niveau Bedrijfskunde/S.P.D.
- beheersing van de Engelse en Nederlandse taal in woord en geschrift
- ervaring in het trustbedrijf of aanverwante branch
- belangstelling voor de juridische en fiscale aspecten van het beheer van offshore vennootschappen
- energieke persoonlijkheid
- leeftijd omstreeks de 30 jaar.

Arbeidsvoorwaarden en omstandigheden zullen in onderling overleg worden vastgesteld.

Belangstellenden worden verzocht uitsluitend schriftelijke sollicitaties (die strikt confidentieel behandeld worden) te zenden aan:

De Directie van Holland Intertrust
(Antilles) N.V.
P.O. Box 837
Curacao.

ACCOUNTANT WANTS TO RENT
Partially furnished
HOUSE
Max. Naf. 600,-
Tel.: 612193 (office hours)

BOUWTERREINEN TE KOOP
VERKAVELINGSPLAN KORAAL PARTIR

TEL.: 77003
Dhr. Wormgoor

weg naar Sta. Catharina — Sta. Rosa

ZATERDAGOCHTEND KIJKDAG
9 — 12 UUR.

Financiering mogelijk.
Bij kontante betaling korting tot Fl. 5,- per m2.

PITCH-PINE HOUT IN OVERVLOED!

TIJDELIJKE OFFERTE.....
fls. 1,10 per voet
BOUWMATERIALEN JONGBLOED N.V.
Kaya Terpsichore 11
Telefoon 79276

ALM
Onze luchtvaartmaatschappij

en

Hernandez Rouza

nodigen U hierbij uit ons te ontmoeten in onze stand bij:

HENDERSON SALIÑA

in onze "SAV-A-CHEK"-campagne in samenwerking met Henderson.-

U kunt daar alle inlichtingen krijgen omtrent ALM-reizen.

Ook kunt U daar precies horen hoe "SAV-A-CHEK" U helpt minder voor Uw passage te betalen;
met als speciale geste: een coupon, waarmee U kans maakt op één van de navolgende prijzen:

EERSTE PRIJS: 1 (één) RETOURTICKET NAAR TRINIDAD
TWEEDE PRIJS: 1 (één) RETOURTICKET NAAR CALI
DERDE PRIJS: 1 (één) RETOURTICKET NAAR CARACAS

ALM
Onze luchtvaartmaatschappij

Wij zijn er: VRIJDAG van 3 uur n.m. tot 6.30 n.m.
ZATERDAG van 9 uur v.m. tot 12.30 n.m. en van 3 uur n.m. tot 6.30 n.m.

DE MAAYER
MEUBELINDUSTRIE N.V.

CASH & CARRY

ZATERDAG 24 SEPTEMBER
van 9.00 - 17.00 uur non stop

TABOURET (kruk) chroom	25.-
KEUKENTRAP	49.-
KLEUTERTAFEL	50.-
KLAPSTOEL	65.-
BARKRUK chroom	65.-
PORCH STOEL	89.-
KLAPTAFEL 80x80	95.-
BEDDEN v/a	150.-
WANDMEUBELS v/a	155.-
MUZIEKMEUBEL v/a	175.-
KINDERBED met bergruimte	295.-
BUNKBED v/a	319.-
EETKAMERSET v/a	395.-
T.V. KAST	525.-

Y HOPI GANGA MAS !!!

CARACASBAAIWEG — Saturnusweg — SEROE LORAWEG — FABRIKA DI DE MAAYER — MISA DI JANWE — DIREKSHON STA. ROSA

BISHITA DE MAAYER NA SEROE LORAWEG 107B
SIGI E FLECHANAN

CINDERELLA
Pietermaaiplein no. 13

Weekend Special Aanbieding

DAMES NACHTGOED Moviestar
MEISJES NACHTGOED Her Majesty
BH & BIKINI merk Sasoon
voor HALVE PRIJS
en GYMPAK - Maillot en Legwarmer
v.a. F. 10,-
KINDERKLEDING sterk verlaagd.
TASSEN 1/2 prijs.
RIEMEN v.a. F. 2,-
BOOTS maat 34 t/m 37 f. 35,-
en veel meer voor de hele familie.
Voor iedere fl. 100,- aankoop
EEN DAMES QUARTZ POLSHORLOGE CADEAU

TOKO FRUTERIA SOUSA
Den Cas Coraweg 66

E skina pa fruta i berdura frescu na Corsow!

Celery	pa liber f. 1.25
Appelberde	3 pa f. 1.-
Plums	pa liber f. 3.-
Sherry "San Lucar de Barrameda"	pa botter f. 5.50
Jaffry's Hair Strait-ner	mei liber f. 5.90
	1 liber f. 9.50
Lander Deodorante	f. 1.50
Catsup Del Monte	f. 1.15
Toilet Paper "Four Roses"	4 roll pa f. 2.50
Jam di guayaba Plumrose	f. 2.45
Buscuchi Dushi	pa paki f. 1.30

SOUSA TIN TUR DIABIERNE NOCHI DI COMPRA TE CU 9.00'OR

Schoenen en kedsen voor kinderen en volwassenen

25% KORTING

Paso a Paso

Santa Rosaweg Tel.: 671462

PIERSON, HELDRING & PIERSON (CURACAO) N.V.

zoekt met spoed

ENKELE MEDEWERKERS

voor een periode van 6 maanden, ter versterking van de administratieve afdelingen binnen haar Kantoorsector. Sollicitanten moeten aan de volgende vereisten voldoen:

- minstens HAVO - diploma
- Praktijkdiploma Boekhouden
- Eventueel studerende voor MBA

Gelieve sollicitaties binnen een week na verschijnen van deze advertentie te richten aan:

Pierson, Heldring & Pierson
(Curacao) N.V.
Afd. Personeelszaken
Postbus 889
J.B. Gorsiraweg 6
WILLEMSTAD

TOMCO N.V.
BETON-MIX CENTRALE
FUNDERINGEN, RINGBALKEN, BLOKKEN, BOUWMATERIALEN.
OOK VOOR VERKOOP VAN BLOKKEN, ZAND EN GRIND.
Brakkeput Ariba z/n (naast Technische School)
Tel. 674673 - 672204

LATRA INC.
Zeelandia
Tel.: 613333

REGENTIJD

Bescherm Uw asfaltdakbedekking tijdig met een nieuwe afdeklaag ter voorkoming van grote kosten.
Speciale aanbieding voor 5 gallon blik

FIBERED ROOF COATING

was f. 37,50 nu **f. 25,-** per blik.

Doe Uw voordeel bij:

Latra Incorporated

TE KOOP

ROMNEY LOODS

afmeting: 20 x 11 meter
met lichtvensters
1 jaar oud

H.J. Koningen Caribbean N.V.
P.O. Box 357 - Tel. 8-3728

ANUNSIO

GEZAGHEBBER DI KORSOU
señor Ronald Casseres

den su kalidat di hefe lokal di Polis lo papia riba

"ILEGALIDAT DEN NOS KOMUNIDAT"

Fecha : djabierne 23 di september 1983.
ora : 19.30 (mitar di ochoi).

via TeleCuraçao

Tur emisora di radio lokal lo transmiti e diskurso aki.

Migdala Conradus en Lillian Martis zijn als typistes aan de Antillean Typesetting Company verbonden.

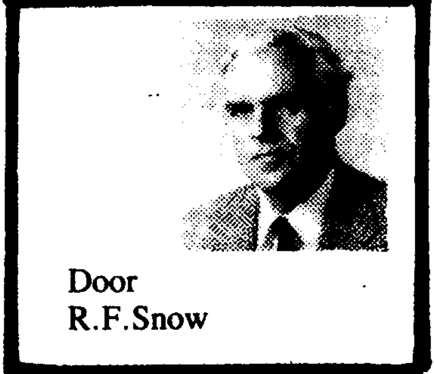

De AMIGOE komt vandaag een belofte na die is gedaan op vrijdag 24 juni toen de krant overging op een nieuwe zet-methode, via de computer. Enkele personeelsleden, die sedertdien regelmatig met die apparatuur te maken hebben gehad, geven een indruk van hun ervaringen daarmee. Ook wordt uitgelegd waarom de Amigoe deze stap heeft gemaakt.

Daarnaast worden nog wat andere wetenswaardigheden uit de ontwikkeling van de computer in de hierop volgende pagina's aangeboden. De Kruiswoordpuzzel ontbreekt niet in deze Ñapa (zie pagina 6). Alle overige rubrieken zijn een week opgeschoven.

HET IS STIL OP DE REDACTIE

Het is stil geworden op de redactie. De toevallige bezoeker vraagt zich af, wat hij mist. Dan dringt het door. Het driftige geratel van de schrijfmachines is niet meer. Maar ook het beeld is veranderd. Groen, zacht vibrerende T.V.-schermen vangen het oog, domineren de ruimte. Het romantische image van de journalist — bovenste knoop van het boord open, das op half-zeven (hij), denkende ogen achter een waas van blauwe rook (zij) — heeft plaats moeten maken voor een beeld, dat bij Star-Wars en de Shuttle hoort. Hoog ontwikkelde techniek in een ruimte die bij uitstek aan A-mensen toebehoort. Ze hebben er in het begin ook moeite mee. Maar niet lang. Want de Video Display Terminal is in wezen niet meer dan een veredelde tik-machine, een handzaam verlengstuk van het schrijfproces. De journalist, de mens, blijft de redactie-kamer en daarmee een belangrijk deel van de krant beheersen. Zo was het en zal het altijd blijven.

Door
R.F.Snow

WAT DAN IS NIEUW? En in het geval van de AMIGOE ook nieuws? Het is de aanschaf van de meest moderne, technische infrastructuur, die het schrijven en zetten van de krant sneller, efficiënter, beter en goedkoper moet maken. Elders in deze Napa wordt beschreven hoe kranten in de loop der tijden vervaardigd zijn. Hier sluiten we aan bij de voor-laatste fase van produktie-ontwikkeling.

Toen de AMIGOE N.V. acht jaar geleden haar nieuwe kantoor op Scherpenheuvel betrok, deed zij dat in een nauw samenwerkingsverband met de ABC-INFORMA, de uitgever van NOBO. De twee uitgeverijen hadden besloten een belangrijk deel van het produktie-proces te combineren. Een met het oog op de toen ter beschikking staande techniek zeer verstandig besluit. Waar het op neer kwam was, dat het vervaardigen van de beide kranten vanaf het zetten tot en met het uiteindelijke drukken door een gezamenlijke werk-maatschappij, de N.V. ROTAPRINT, behartigd zou worden.

In de praktijk betekende dat het volgende: zodra een journalist een artikel of bericht klaar had, gaf hij of zij het van aantekeningen en instructies voorziene stuk door aan de zetterij van Rotaprint. Daar werd het stuk op een ponsband ingetypt. Die ponsband werd vervolgens in een zogenaamde typezetter gevoed, die een film produceerde, waarop na ontwikkeling het artikel op de gewenste kolombreedte en in het verlangde lettertype te lezen stond. Die filmstrook werd aan de redactie teruggegeven voor het aanbrengen (met pen, in de marge) van de nodige correcties. Die correcties werden dan in de zetterij min of meer volgens het eerder beschreven proces aangebracht. Een betrekkelijk tijdrovend en arbeids-intensief proces (toch was dat acht jaar geleden het laatste van het laatste!), dat menig maal voor problemen zorgde bij het vervaardigen van twee kranten, die min of meer gelijktijdig de lezer wensen te bereiken. Immers pas na het zetten, kan met de opmaak van de kranten-pagina's begonnen worden. Waarna het platen-maken en eigenlijke drukken volgen.

GECODEERD

DE MODERNISERING bij de Amigoe betekent, dat in dat 'zetten' van de krant een belangrijke wijziging heeft plaats gevonden. Waar het heel eenvoudig op neer komt is, dat de journalist nu zijn eigen zetter is geworden.

Op de redactie-bureaus staan in plaats van de traditionele schrijfmachines sinds eind juni tv-schermen (Video Display Terminals: VDT's) met daaraan verbonden een toetsen-bord, dat in grote lijnen overeenkomt met dat van een normale schrijfmachine. Het is alleen iets uitgebreider.

De journalist ziet wat hij schrijft op het scherm verschijnen. Met een eenvoudige handeling kan hij veranderingen in de tekst aanbrengen, gedeelten weer uitwissen, paragrafen verwisselen en door het geven van een gecodeerd commando het lettertype, grootte en dikte van de tekst, kolom-breedte enz., bepalen. De VDT heeft een beperkt eigen geheugen en kan een artikel tot 1200 à 1500 woorden opnemen. Alle VDT's zijn aangesloten op een zgn disc-drive. De journalist kan op elk gewenst moment zijn artikel of een gedeelte daarvan door het indrukken van drie toetsen doorsturen en op de disc zetten. Hij kan het bijvoorbeeld, als hem later op de dag nog meer informatie over het betreffende onderwerp bereikt, weer op zijn scherm teruggroepen en die informatie alsnog in het artikel verwerken. Tussen zijn VDT en de disc-drive zit nog een apparaat, dat we gemakshalve als een verkeersagent kunnen beschrijven. Deze agent ziet een verhaal van een bepaalde VDT aankomen, bekijkt het zorgvuldig en bergt het in de juiste file van de disc op.

Daardoor is het mogelijk op elk moment van de dag via een VDT te vernemen hoeveel en welke sport-, buitenland-, binnenland- enz. artikelen klaar zijn. De correctrice kan zich op deze wijze telkens laten vertellen welke stukken door haar gecorrigeerd en klaar voor produktie zijn.

Geen geloop dus meer met een getypt stuk naar de zetterij, inbrengen op een ponsband, voeden in een typezetter, ontwikkelen van de film, terug naar de redactie voor correctie en dan weer naar de zetterij. Eén seconde nadat een artikel op de disc is gezet, kan het door de correctrice teruggehaald worden op haar scherm en gecorrigeerd worden.

Op een bepaald moment, zo zou men zich kunnen voorstellen, is de gehele krant van die dag geschreven, gecorrigeerd en van alle gewenste aanwijzingen over lettertype enz. voorzien, op de disc opgeborgen. Er is nog geen letter op papier gezet, er is in feite ook niets te zien, er is alleen maar een minime chip, waarop of waarin ladingen tekst zijn opgeslagen. Die disc-drive is op haar beurt weer verbonden met een typesetter, de Linotron 202. Via een VDT kan nu een opdracht naar de disc worden gestuurd om alle of elk gewenst verhaal naar de Linotron te sturen. Dat apparaat leest eerst de aanwijzingen betreffende lettertype, grootte van letter, kolombreedte enz., en produceert vervolgens de tekst op een film. Zo snel tekent een straal de letters op de filmstrook, dat een 12 pagina's Amigoe binnen 40 minuten gezet en al op de opmaak-tafel kan liggen.

VOORDELEN

WIE HET TOT ZOVER heeft vol gehouden deze wat eenvoudige beschrijving van het proces te volgen, zal een aantal van de voordelen aan deze aanpak verbonden wel reeds zelf bedacht hebben.

Vanuit de journalist bezien is er het voordeel, dat hij veel meer dan voorheen met zijn tekst kan 'spelen'. Ook is zijn zeggingschap over de uiteindelijke vormgeving aanmerkelijk toegenomen. Het is en passant interessant om te vermelden, dat de AMIGOE momenteel de beschikking heeft over 23 lettertypes, een aantal dat in principe tot 1300 kan worden uitgebreid!

De tijdwinst, die het proces met zich meebrengt, betekent dat tot op het laatste moment belangrijk nieuws kan worden meegenomen. Geen grotere voldoening dan wanneer een krant als enige en eerste een bepaald nieuwtje brengt.

Ook de kwaliteit van het uiteindelijke zetsel wint door deze electronische procedure aanmerkelijk. De krant ziet er als gevolg schoner een duidelijker uit. Men moet het belang daarvan niet onderschatten. Een krant wordt vaak een 'iemand' genoemd met een eigen gezicht. Hoe prettiger dat gezicht aandoet, hoe meer mensen deze krant zullen willen kennen. En daar gaat het tenslotte om: dat de Amigoe gelezen wordt.

DE KRANT IS ECHTER niet alleen een journalistiek en technisch produkt. Er is ook de commerciële kant. De lezer krijgt daar in de eerste plaats mee te maken door het dagelijkse aanbod van advertenties. Het plaatsen en naar beste kunnen verzorgen daarvan behoort tot de informatie verstrekkende functie van elke krant. De Amigoe is één van die in de maatschappij onontbeerlijke pleinen, waar mensen elkaar avond aan avond ontmoeten om over elkaar te horen en geïnformeerd te worden over wat de één de ander te bieden heeft. Een goede en sprekende vormgeving van zijn of haar bericht is ook voor de adverteerder van groot belang. Bovendien mooie advertenties sieren een krant. Ook hier bewijst de nieuwe apparatuur met haar vele typografische mogelijkheden goede diensten. En heel belangrijk: in geval van spoed, zoals bij overlijden, kunnen advertenties tot vlak vóór het sluiten van de krant worden aangenomen.

KWALITEITSKRANT

RIJST DE VRAAG naar het „waarom?". Want het zal ook de volslagen leek op het stuk van kranten-produktie wel duidelijk zijn, dat met de aanschaf van dergelijke hoogwaardig electronische apparatuur grote bedragen gemoeid zijn. Waarom zou een betrekkelijk kleine krant in een relatief kleine samenleving zich aan zulke investeringen wagen? Met die vraag zijn we bij de uitgever terechtgekomen. Heel prozaïsch: de krant is ook een zakelijk produkt. Het moet er tenslotte uit kunnen, liefst met een redelijke winst-marge.

Wie denkt, dat nu de boeken van de Amigoe uit de doeken gedaan zullen worden, vergist zich! Zo onzakelijk zijn we in dit min of meer ideële bedrijf nu ook weer niet. Wel kan het volgende gezegd worden: waar de uitgever van de Amigoe naar streeft is het op de markt brengen van een kwaliteits-krant op een economisch verantwoorde wijze. Met die doelstelling zijn een aantal grenzen à priori aangegeven. De markt — het Antilliaanse lezerspubliek — is in omvang beperkt. Streeft men naar een kwaliteitsprodukt, dan weet men van te voren, dat slechts een bepaald segment van die markt bereikt zal worden. Een grens dus aan de oplage, d.w.z. aan de inkomsten uit de verkoop van het produkt.

Daarnaast dient er rekening mee gehouden te worden, dat op die beperkte markt een relatief groot aantal kranten, radiostations en ook nog een aantal televisie-maatschappijen elkaar beconcurreren bij de advertentie-acquisitie. Ook hier is de sky bepaald niet de limit.

Alle reden dus om bi de vervaardiging van het produkt zo economisch mogelijk te werk te gaan. Uit het bovenstaande moge wel duidelijk geworden zijn, dat de VDT's een belangrijke besparing in tijd, materiaal en arbeid opleveren. Alle drie aspecten zijn in harde guldens te vertalen!

BESPAREN OP ARBEID klinkt op de Antillen en zeker op Curaçao niet sympathiek. De implicatie is immers een verhoging van het werkloosheidspercentage. Hier is allereerst een kanttekening op zijn plaats. Er bestaat ten aanzien van de technische en electronische ontwikkelingen een algemene vrees, dat daardoor op den duur hoe langer hoe minder mensen in het arbeids-proces betrokken kunnen worden. Als gevolg verzet men zich met hand en tand tegen wat populair met „automatisering" wordt aangeduid. In de wereld van kranten-produktie is Fleetstreet hiervan het meest sprekende voorbeeld. Dat verzet heeft echter veel weg van de spreekwoordelijke struisvogelpolitiek. Die ontwikkelingen zijn er en gaan onherroepelijk door. Vanuit het oogpunt van concurrentie en het onvermijdelijke gegeven dat meer arbeids intensieve technieken op den duur eenvoudigweg niet meer gefabriceerd zullen worden, zal men er uiteindelijk — als het dan niet te laat is — toch aan moeten geloven. Ook hier geldt, dat vrees een slechte raadgeefster is. Vooruitgang is altijd een uitdaging aan het inventieve element in de menselijke geest. Bij de Amigoe liet die uitdaging zich vertalen in de vraag: wat kunnen we nog meer met die VDT's dan alleen een krant maken. Al spoedig bleek: heel wat meer. Als gevolg kon bij het noodzakelijk sluiten van de zet-afdeling bij Rotaprint, die voor twee kranten werkte, méér dan de helft van het personeel door de Amigoe worden overgenomen.

Dat 'méér' was indertijd al in een rapport door de heer Th.H. Olthelten, directeur van de Staats Drukkerij en Uitgeverij in Den Haag, aangegeven. Na op verzoek van de regering van de Nederlandse Antillen een studie gemaakt te hebben van de media op de Antillen, wees één van zijn adviezen op de mogelijkheid alhier een zet-industrie te ontwikkelen. De moderne techniek, zoals de Amigoe nu heeft aangeschaft, maakt het immers mogelijk hier zetwerk voor drukkerijen waar ook in de wereld te verrichten. Het zetsel kan zonder in- of uitvoerrechten op disc of microfilm met weinig kosten en tijdverlies waar ook heen gestuurd worden. Israël en Ierland hebben reeds jaren geleden (mede op advies van Oltheten) deze mogelijkheid onderkend en een indrukwekkende industrie opgebouwd. De kansen voor zulk een industrie aan deze kant van de wereld leken Oltheten op z'n minst de moeite van het onderzoeken waard. Een belangrijk bijkomend aspect was en is, naar zijn mening, de meertaligheid van de Antilliaan. Minstens in drie talen zouden aangeboden manuscripten zonder moeite gezet kunnen worden. Juist in de sector van de typist(e) is op de Antillen bovendien een groot aanbod van werkkrachten. Het rapport is op het Fort de bekende weg gegaan. Ook de toezegging van de toenmalige minister voor Antilliaanse Zaken, de heer F. van der Stee, om een professioneel onderzoek te bekostigen uit de pot ontwikkelingsgelden, is onbeantwoord gebleven. Het advies van Oltheten is er niet minder waardevol om.

De AMIGOE N.V. heeft als gevolg een dochter-onderneming opgericht, de Antillean Typesetting Company, welke zetwerk voor derden verricht. De groeikansen voor dit bedrijf lijken veelbelovend. Mocht deze prognose uitkomen, dan betekent in dit geval de aanschaf van 'automatiserende' techniek winst in arbeids-plaatsen!

RISICO-FACTOR

TERUG NAAR DE TECHNIEK. Bij de aanschaf van dit type hoogwaardige apparatuur spelen naast de economische en produktie-mogelijkheden ook nog andere vragen. Ruim een jaar is gewikt en gewogen vóórdat tot koop werd overgegaan. Daarbij speelde de vraag naar de betrouwbaarheid een grote rol. Immers de krant moet elke dag uitkomen. Het gevestigd zijn op een eiland betekent dat bij optredende defecten de terzake kundige technicus niet direct bij de hand is. Uitgekeken is dus naar een installatie, die geschikt bleek voor een kleinere krant, die zich bewezen had in soortgelijke situaties, (bv. in ontwikkelingslanden) en van een dusdanig eenvoudige constructie, dat ter plaatse door betrekkelijke leken belangrijke ingrepen verricht zouden kunnen worden.

Het aangekochte produkt lijkt aan deze voorwaarden te voldoen. Een bepaalde risico-factor

(Vervolg op pag 6, kol 3)

"Ik kan niet meer zonder mijn VDT!"

ALS IK NU OP EEN "alledaagse" typemachine moet werken denk ik altijd bij mezelf: wat is dat nou voor een ouderwets prul? Zelfs op de elektrische tikmachine vergeet je soms dat de gemakken die je van de VDT (het beeldscherm) gewend bent mijlenver af liggen van wat zo'n electrische schrijfmachine kan bieden.

Natuurlijk moet gezegd worden dat zo'n ultra-modern VDT-ding ook zijn nadelen heeft. Neem nou eens die keer (en het is niet bij die ene keer gebleven) dat Frans vergeten was zijn artikel naar de (geheugen-)disc te schrijven. Hij moest het helemaal overtikken; en dat was bepaald geen pleziertje te oordelen naar het gezicht dat hij daarbij trok. Daar kan ik ook van meespreken.

Of die ene keer dat mijn "curser"(flikkerlichtje dat als wegwijzer op het scherm dient) vast was blijven zitten, net toen ik bezig was aan een ellenlang stuk over de herdenking van de slavenopstand. Ik kon wel huilen toen bleek dat de enige oplossing was het apparaat uitdoen en opnieuw beginnen.

Maar genoeg over de trieste zaken, want die komen maar zó zelden voor, dat het helemaal geen zin heeft door hun toedoen de VDT weer in de kast te zetten. Ik vind het een piekfijn apparaat, lekker om op te werken en nog gezellig ook...!

P.S. Niet verder vertellen, maar ik kán niet meer buiten mijn VDT !!

Caroline Thodé, redactrice

"Het gaat allemaal nu zoveel sneller"

Freddy Jiménez, advertentie-zetter

'Toen we in 1976 verhuisden naar dit gebouw kregen we voor het eerst een systeem, dat speciaal ontworpen was voor advertenties. Voorheen hadden we dat nog niet en moest je dus op verschillende machines werken om je advertentie helemaal compleet te krijgen. In 1981 kregen we weer een ander systeem en dat was al met beeldschermen en nu hebben we dit dus.' Aan het woord is Freddy Jimenez, die op de advertentie afdeling werkt en er voor zorgt dat de advertenties op papier komen te staan.

'Dit nieuwe systeem is nog prettiger en makkelijker dan het voorgaande en veel mooier.'Enthousiast vertelt Freddy over de 23 verschillende lettertypes, die je uit dit systeem kunt halen.

'In het begin was ik wel een beetje bang dat het erg moeilijk zou zijn en wist ik niet zeker of ik het wel zou leren. Maar dat viel reuze mee en nu blijkt het helemaal niet zo moeilijk te zijn. Het probleem in het begin is wel dat als je het nog niet zo goed weet, je soms commando's geeft aan het apparaat die helemaal verkeerd blijken te zijn. Ik had een keer een hele verzameling advertenties in zitten tikken en de volgende ochtend bleek dus dat ik ze per ongeluk allemaal uit het geheugen had geveegd. Ik kon toen helemaal opnieuw beginnen. Nu overkomt me dat niet meer, maar toen was het wel erg.'

'Een ander voordeel van dit systeem is, is dat het veel sneller gaat. Soms liggen er 's morgens een stuk of 15 advertenties klaar maar binnen een paar uur ben je erdoor heen en dat was vroeger wel anders.'

Begin deze maand, op Dia di Prensa (1 september), werd aan de collegae van de andere nieuwsmedia uitleg gegeven van de nieuwe werkmethoden bij de Amigoe sedert de invoering van het computer-systeem. Op de foto het moment dat Amigoe-redacteur Paul Comenencia een viertal collegae van Radio Hoyer tekst en uitleg geeft van een en ander. Aan hun gezichten te zien waren zij daar behoorlijk van onder de indruk.

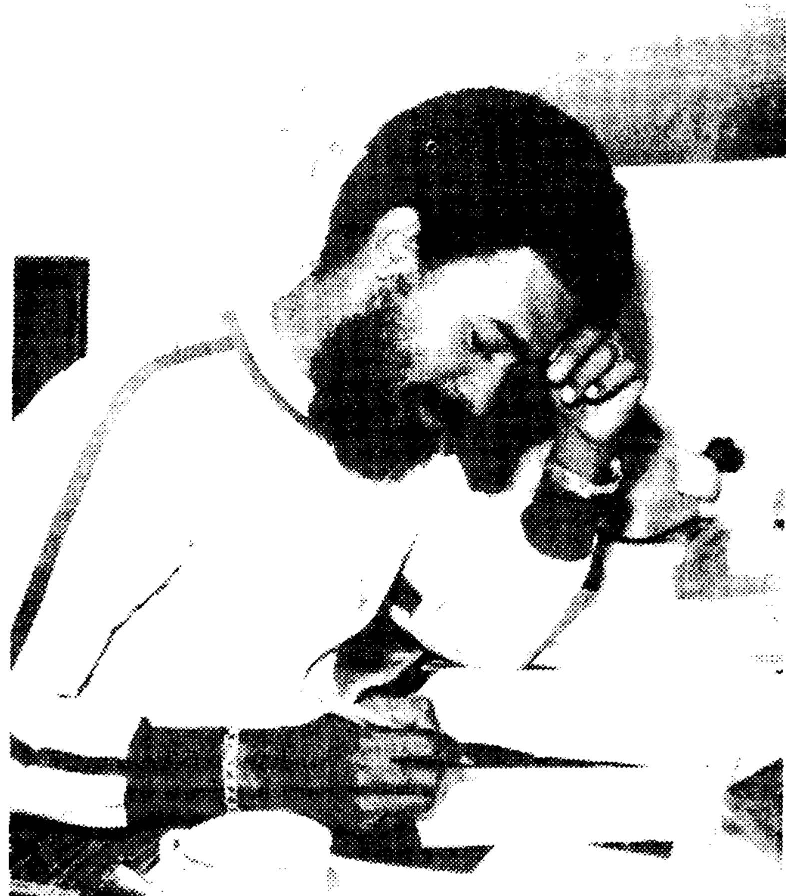

"Voorraad maken van nut in drukke december-tijd"

MET HET AANSCHAFFEN van het beeldscherm is een nieuw tijdperk van start gegaan in het al honderd jarig bestaan van het dagblad. Dit betekent uiteraard ook een nieuwe periode voor de sportafdeling op zich. Een vrijwel geheel andere werkwijze, met name bij het gereed maken van artikelen voor publicatie in de dagelijkse krant. De vele stappen die in het verleden genomen moesten worden, alvorens de tekst op de pagina's lag, zijn nu vrijwel tot een minimum gereduceerd.

Op zich is dit natuurlijk een grote vooruitgang. Van de andere kant vereist het wel meer inzet van de sportverslaggever, zeker voor wat betreft het tikwerk. Het grootste hoofdbreken dat tot nu toe steeds opdoemt voor wat betreft de sport, is het opstellen van standenlijsten en tabellen ter illustratie van een en ander.

De lezer kan zich in de verste verte niet indenken wat er allemaal gedaan moet worden voordat zo'n standenlijst gereed is voor publicatie. Een wir-war van codes om alles in zijn juiste proporties te krijgen. Het lezen van een standenlijst op het beeldscherm lijkt wel Chinese taal voor diegenen die er niet in thuis zijn.

Max Suart, sport-redacteur

Verder is het werken met de nieuwe machines vrij gezellig. Wel moet men steeds voorzichtig zijn met en denken aan het indrukken van de verschillende toetsen. Bij één verkeerde manoeuvre kan een geheel artikel in een oogwenk van het scherm geveegd worden, en dit kwam in het begin wel eens voor. Of men wist niet waar het artikel vandaan te halen, als het bij het terugroepen niet in het geheugen bleek te liggen. Dit betekent natuurlijk dat men weer opnieuw van start kan gaan met het tikken van zijn verslag. Naar gelang men meer gewend raakt met de nieuwe werkwijze en procedures, worden die fouten ook minder.

Het eerste anderhalf jaar zal het mijns inziens ook blijven bij experimenteren en het ontdekken van de vele mogelijkheden.

Eén van de grootste voordelen is het feit dat men een artikel kant en klaar in het geheugen kan bewaren en bij tijds weer oproepen en doorsturen voor publicatie. Dit spaart uiteraard veel ruimte en ook energie van de sportverslaggever, die zodoende in tijden van schaarste aan sportnieuws artikelen kan opslaan. Met name in de drukke december maanden kan dit van groot nut zijn.

Wel kan het erg vermoeiend zijn als men meer dan vier uur achtereen achter het scherm blijft zitten. Dit is natuurlijk niet goed voor de ogen en dus af te raden. Men zit trouwens ook niet de gehele dag voor de televisie?

"Nachtmerries kreeg ik ervan"

WE WAREN ER al maanden van tevoren op voorbereid dat er veranderingen zouden komen. Alles zou veel gemakkelijker gaan waardoor de krant sneller af kon zijn. Iedereen had daar natuurlijk zijn of haar vraagtekens over! Nou, eerst afwachten dan beoordelen.

De nieuwe machines kwamen aan. Grote dozen gingen ("wat zal erin zitten" ging het door onze redactie) naar hun plaats van bestemming. Er kwamen technici uit de States. Er klonken Engelse stemmen door onze redactie. Er werd een trap bijgehaald. Het plafond werd gedeeltelijk opengegooid waardoor wij duidelijk de stemmen aan de andere kant konden horen: "Did you get it, Jim?" etc., met daar tussendoor onze rinkelende telefoons, de typmachines en de ratelende telex. Iedereen was zich ervan bewust: het gaat gebeuren.

Het gebeurde veel vlugger dan we hadden gedacht! Alle apparaten stonden netjes op hun plaats; alle draden waren "ingeplugged"; alles leek klaar te zijn. 's Middags moesten we lessen volgen om een beetje bekend te geraken met de machines. Iedereen was ervan onder de indruk, van wat er allemaal werd verteld en uitgelegd en we knikten allemaal braaf van ja als gevraagd werd of we het hadden begrepen. Niemand snapte er eigenlijk wat van!! De praktijk zou moeten uitwijzen wat we ervan opgestoken hadden.

De volgende dag mochten we gaan "video-gamen". Leuk was dat: je sloeg een lettertje aan en het stond op je beeldscherm, sloeg je er nog een aan, stond het er ook..... en de volgende ook, een heel woord, een hele zin, een heel verhaal!! Iedereen zat gefascineerd te tikken en verrukt te kijken wat er allemaal op stond. De gekste verhalen kreeg je te lezen. Enfin, iedereen begon het een beetje door te krijgen en we kregen er lol in. De volgende dag na de krant weer les..... alles leek goed te gaan.

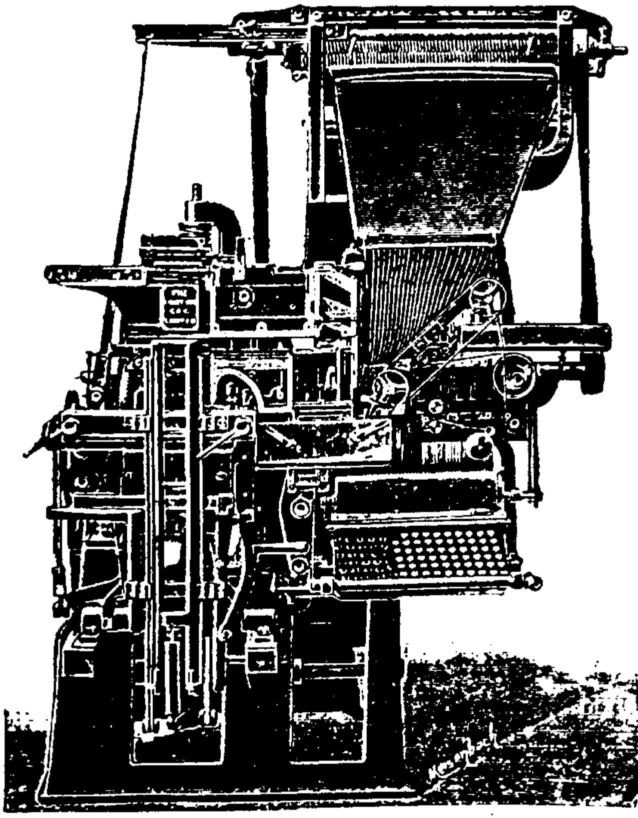
Solange Isselt, correctrice / opmaakster

De laatste voorbereidingen werden getroffen, zodat we over een paar dagen zouden kunnen beginnen, toen plotseling de machines van Rotaprint het lieten afweten. Met veel pijn en moeite en geduld kwam die dag de krant toch nog uit, waarop besloten werd de volgende dag op onze apparaten te starten.....Iedereen in paniek, want we waren nog niet zover, het zou nooit lukken!

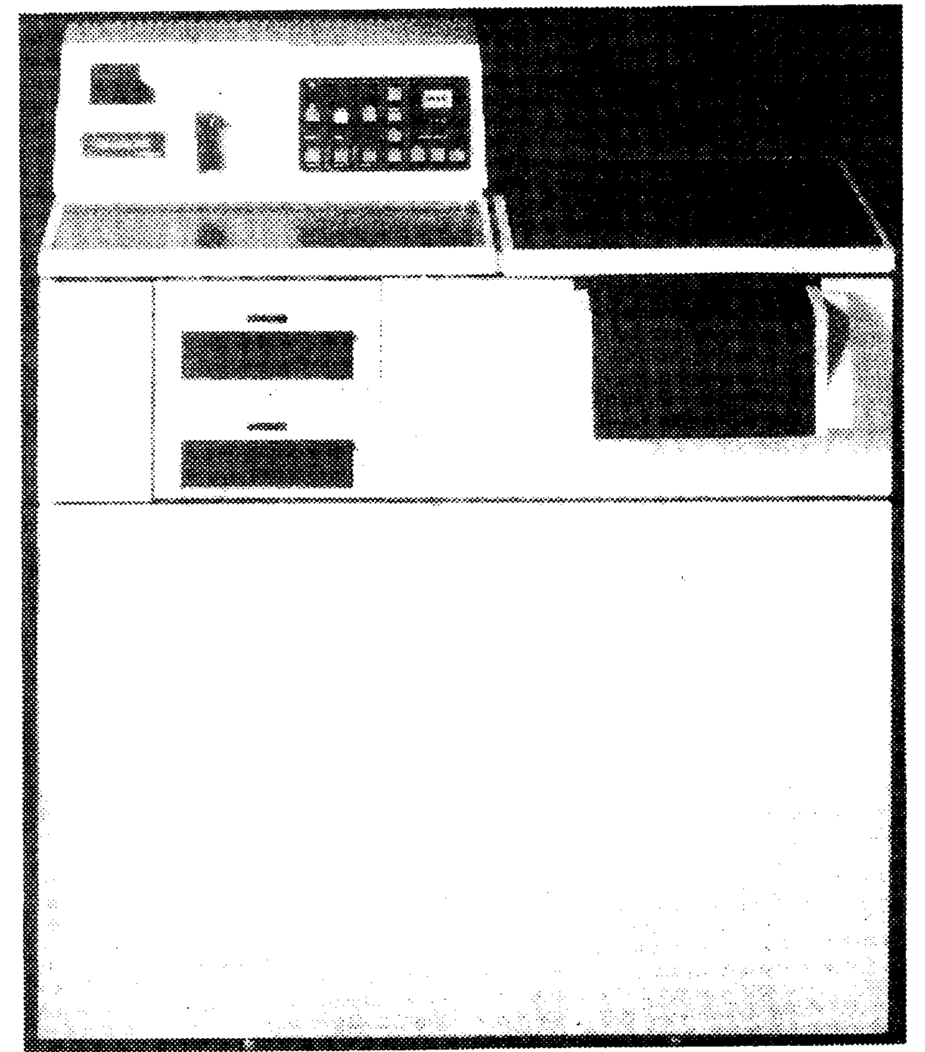
Nachtmerries kreeg ik ervan. 's Nachts werd ik badend in het zweet wakker, alsmaar repeterend: VDT-S-Execute, wat de code is om een artikel in het geheugen te plaatsen.

De dag brak aan, iedereen beverig, zaten we als gehypnotiseerd achter onze beeldschermen. Er werd haast niet gesproken en als de telefoon rinkelde, schrok iedereen er van op. Jim, de Amerikaanse instructeur, hield een oogje in het zeil of het bij iedereen wel ging, gaf advies, haastte zich naar degene die problemen had of ergens mee zat en deed daarnaast zelf ook nog een heleboel. En na het inspannende tikken en alles wat ermee gepaard gaat om het artikel tenslotte uit de ontwikkelaar te doen rollen, werden we beloond! Het was ons gelukt! De artikelen rolden er met de vaart van een "boemeltrein" uit... Het opmaken kon beginnen en de krant kwam uit, zij het wat verlaat. Iedereen kon zich eindelijk ontspannen en we vierden het met een glaasje wijn.

Nu, een paar maanden verder, zijn onze "video-games" de normaalste zaak. Iedereen heeft er vaardigheid in. Af en toe doen er zich nog wat probleempjes voor, maar onze directeur-tehnicus heeft ze zó verholpen met z'n "magic touch". Vaak zien we hem intensief gebogen, rood aanlopend, over een beeldscherm, de onderdelen eruit, komt er een spierwitte gesteven zakdoek uit z'n broekzak te voorschijn, wordt er wat vloeibaar spul op gedaan, de onderdelen ermee schoongemaakt, alles weer erin en op z'n plaats (!) en "jongens, hij doet het weer hoor".

Zetwerk is onzichtbaar geworden

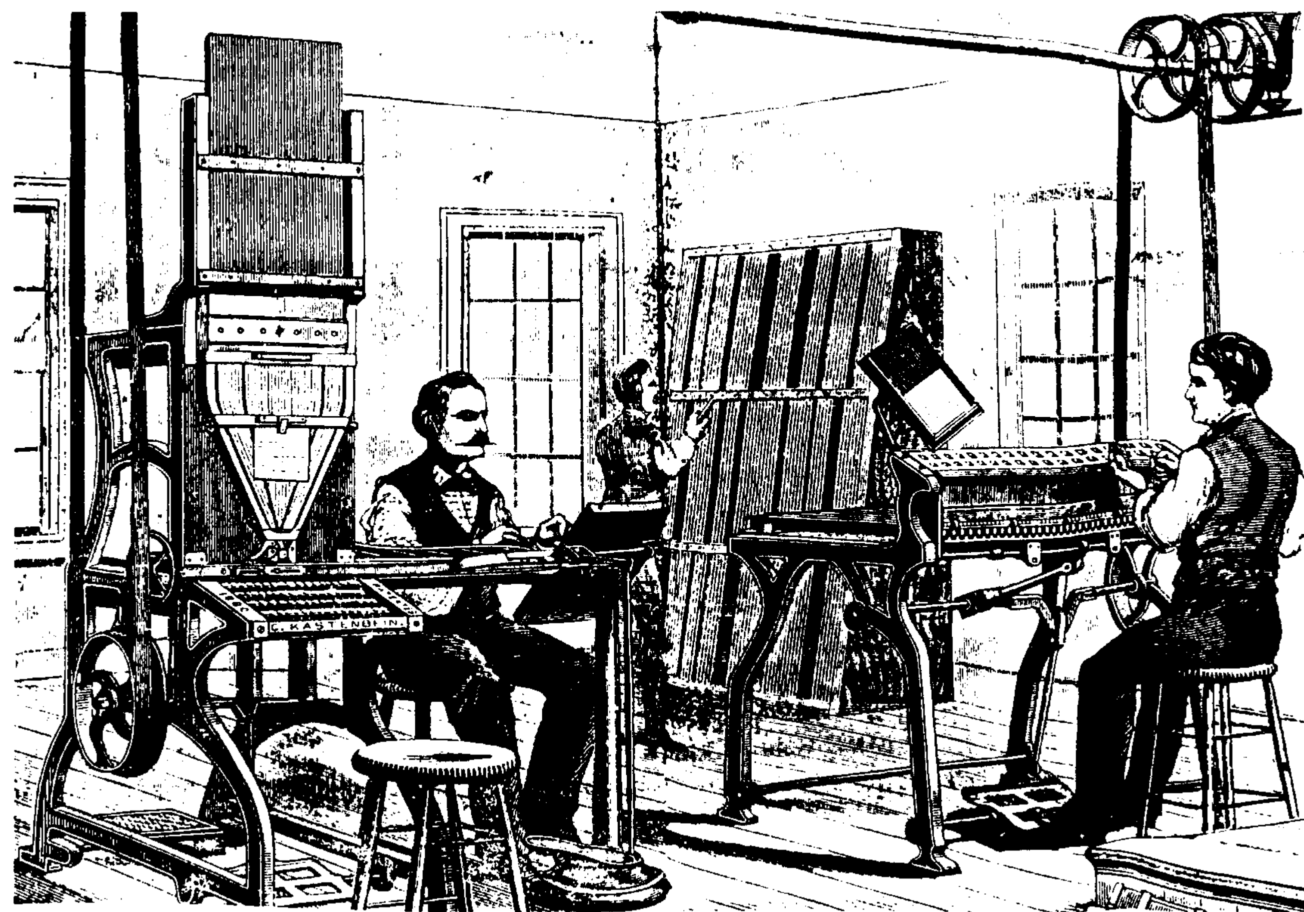
De eerste "Lynotype" die lange tijd stand heeft weten te houden en voor die tijd een geweldige vooruitgang betekende. Wie weet zeggen ze dat over enige tijd ook wel van de moderne Lynotype 202 van Mergenthaler (rechts afgebeeld) die de Amigoe momenteel in gebruik heeft. Overigens zijn beide afgebeelde toestellen van Mergenthaler.

COMMUNICATIE IS ZO OUD als de mensheid zelf. En zo oud als de mens is, is hij nieuwsgierig. Vóór de uitvinding van het schrift, had je mondelinge nieuwsverspreiding, door middel van de bode, die te voet van de ene plek naar de andere snelde om geluks- of ongelukstijding te brengen.

De mens als nieuwsgierig wezen heeft altijd geïnformeerd willen worden. Ook na de uitvinding van het schrift bleef deze wijze van informatietransport belangrijk. In het Romeinse rijk had je de **cursus publicus**, de bode te paard, die langs speciaal daarvoor aangelegde routes de verspreiding van nieuws en tijdingen verzorgde. Maar ook anderzins werden in de oudheid afstanden overbrugd door gebruik te maken van optische en akoestische tekens. Hoe deze in de verte verstaanbaar worden gemaakt doet er eigenlijk niet toe. Vlammen, rook, schijnwerpers en electrische stroom zijn allemaal technische middelen.

Reeds lang vóór Christus is de mens bezig geweest met het seinen van berichten, het communiceren met elkaar. Samuel Morse heeft in 200 v. Christus al zijn voorlopers gehad in Kleoxenos en Demokleitos, die een fakkel-alphabet hadden uitgedokterd. De mens wilde immers ook snel aan informatie komen. De brief als communicatiemiddel deed gelijk met het schrift (geschreven tekens) zijn intrede. Maar de snelheid waarmee het bericht de ontvanger bereikte is eigenlijk tot betrekkelijk recent een slakkegangetje geweest, vergeleken met de snelheid waarmee bijv. vandaag de dag via de telefoon of de radio binnen seconden een communicatie tot stand wordt gebracht over tienduizenden kilometers. In het begin van de 18e eeuw nog deed een diplomatiek verslag van Londen naar Washington er 60 dagen over. De technische ontwikkeling is verbazingwekkend als men naar de resultaten kijkt, maar als men naar de tijd kijkt, die nodig is geweest om te komen waar men thans is, dan is het een lange weg geweest.

IN ONZE OGEN is het idee van een letterlijk, menselijke communicatiekanaal misschien lachwekkend. Maar zo gek was het niet bedacht in de oudheid om langs een gegeven route mensen te plaatsen op een zekere afstand van elkaar, die een boodschap van het ene menselijke «station» naar de andere transporteerden. Wij kennen allemaal afbeeldingen van renners (koeriers) met vleugels op de enkels. We kennen nu nog de estafetteloop als tak van de atletiek, hetgeen een directe erfenis is uit de tijd toen renners het nieuws van de ene etappe naar de andere letterlijk en fysiek overbrachten.

Het zetten en distribueren van de krant The Times in Londen zoals dat in vroegere jaren ging. In de Londens Fleet Street is de nieuwste ontwikkeling onder pressie van de vakbonden zolang buiten de deur gehouden dat het zijn voorname positie in de internationale drukkerswereld voor een groot deel is kwijt geraakt.

IN ALLE VORMEN VAN maatschappijen en gemeenschappen, ook de allerprimitiefsten, bestaan er talloze informatiekanalen. Ook als de mens niet in mondelinge samenspraak met zijn medemens verkeert, heeft hij van alles mede te delen. En het moest snel geschieden, eigenlijk wil hij het ook aan zoveel mogelijk mensen vertellen. Dus vermenigvuldiging was geboden. Het nieuws bijv. over de val van Troje bereikte nog dezelfde avond de vrouw van Agamemnon via gebruikmaking van rooksignalen. Dat was snel in die dagen. Hoewel het verhaal niet meldt hoeveel relay-stations er tussen zaten en hoe groot de afstand was die overbrugd moest worden. Normalerwijze snelde de boodschap van de ene ontvanger naar de ander. Tegelijk dat de ander ontving, begon hij zelf te functioneren als zender. In werkelijkheid kon je het nieuws zich voor je ogen zien verspreiden.

Boodschap en boodschapper waren één. Je zou het je kunnen voorstellen alsof de hoofdredakteur dagelijks met zijn redaktieleden van abonnee naar abonnee snelde om hen het nieuws te brengen. In het Papiamento zegt men noticia ta core cu......... het nieuws doet de ronde dat........ Ook bijvoorbeeld het woord koerier gaat terug naar het Latijnse werkwoord voor snellopen. De mens heeft een subtiele manier om in één enkel woord de geschiedenis van een functie of beroep of bedrijvigheid te bewaren voor latere generaties. Een koerier is iemand die voortsnelt over godswegen met een boodschap die hij moet afgeven. Letterlijk moet hij het zeggen zodra hij de ontvanger bereikt, voor wie het bestemd was. Met de komst van het schrift werd het de bode, de koerier, iets makkelijker gemaakt. Hij kon zijn op schrift gestelde boodschap netjes afleveren aan de geadresseerde, zonder al te grote kans te lopen doodgeslagen te worden als hij slecht nieuws bracht. Andere tijden andere mores, hoewel men ook thans nog niet de boodschapper (de krant bijv.) te sterk identificeert met de boodschap, het nieuws.

AVISSI

INTUSSEN IS ER een ontwikkeling geweest van het gesproken woord, denk aan Demosthenes de grootste redenaar uit het klassieke Griekenland, naar de eerste geschreven boodschappen, denk aan de acta diurua in het Romeinse Imperium. (Deze laatsten waren nieuwsbrieven, die een verkorte inhoud bevatten van de verslagen van de senaatsvergaderingen, die Julius Caesar op het Forum Romanum op borden liet plaatsen. Totdan werden deze verslagen wel opgetekend, maar niet publiek gemaakt.) Machthebbers weten al heel lang hoe groot de macht van een medium is, dat de massa kan bereiken. Gedurende lange tijd, welgezegd tot aan de komst van de (boek-)drukkunst ongeveer in het midden van de 15e eeuw, heeft er geen noemenswaardige technische ontwikkeling plaatsgevonden. Tot dan had je met de handgeschreven nieuwsverspreiding. De belangrijksten waren Fuggerzeitungen en de avissi. Jacob Fugger, bankier en financier te Augsburg in de 14e eeuw, zag het belang in van snelle en betrouwbare berichtgeving. Niet alleen van het handelsnieuws, maar ook van de belangrijke politieke gebeurtenissen, omdat deze meestal ook de handel beïnvloedden.

Zijn handelsfilialen traden onderling èn met het hoofdhuis in contact door middel van nieuwsbrieven. Aan de geschreven kranten of foglio a mano die in Italië verschenen in die tijd heeft men de verzamelnaam avissi gegeven, omdat deze benaming meestal in de titel voorkwam. De inhoud van deze avissi was voornamelijk min of meer officiële berichten en aankondigingen. Het Papiamentse woord voor advertentie scheelt één letter. Ook hier weer een woord dat etymologisch een hele geschiedenis vertelt. Ook dit is als communicatie tussen mensen in de loop van de geschiedenis van generatie op generatie een belangwekkend menselijk verschijnsel.

MONNIKENWERK

BETEKENT nog steeds lastig, secuur en tijdrovend werk. En wie hadden er de tijd, juist; de monniken, de kloosterlingen. Kloosters waren vaak centra van boekproduktie, d.w.z. overschrijfkunst. In de middeleeuwen en de gehele renaissance hebben de geduldige monniken als copiïsten gefungeerd. De boekdrukkunst moest nog uitgevonden worden.

TYPOGRAFIE

De mens, die altijd vindingrijk is geweest heeft ook de technische problemen, die de toenemende vraag naar teksten hem stelde, opgelost. Vóór de oplossing was er echter de droom, de fantasie, de verbeeldingskracht. Hoe kun je tot een procédé geraken waarbij je met betrekkelijk weinig moeite een veelvoud van éénzelfde tekst kan produceren. De overschrijvers waren moe. De oplossing heette drukkunst. De details, de bronnen van deze kunst, buiten beschouwing gelaten, is de uitvinding op zich een mijnpaal in de geschiedenis van de mens. Schematisch gezien was men toen zover, dat teksten gereproduceerd konden worden. De drukkunst, die de uitgave van geschriften uiteraard bevorderde had als voorloper de blokdruk op de cylografie. Elke bladzijde van een dergelijk boek was de afdruk van een houtblok, waarin tekst en illustratie waren uitgesneden. Het is dus een verzameling losse bladen slechts langs één zijde bedrukt en eventueel daarna aanéén geplakt. Opvallend is, dat dit soort boeken bij de massa aftrek vondt, in tegenstelling tot de met de hand geschreven boeken, die kunstzinnig verlucht waren en hun weg vonden naar bibliotheken. De echte drukkunst of typografie werd pas werkelijkheid, toen men ertoe kwam de vastliggende gesneden letters te vervangen door losse gegoten letters. Voor bijv. snelle berichtgeving was de nieuwe uitvinding nog niet geschikt. Maar de produktie van meerdere exemplaren van dezelfde tekst was wel een feit. Een lastig aspect van de nieuwe uitvinding was wel, dat letter voor letter en regel voor regel de tekst gezet moest worden. Een voetstap die men in de modder plaatst laat een afdruk achter, een spoor, een teken. Degene die het ziet, die het leest weet: dit is de voet(stap) van een mens. Wil ik een woord in de modder afdrukken, dan moet ik eerst een vorm hebben, ik moet dat woord letter voor letter uit hout snijden en dan pas ben ik in staat een afdruk te maken in de modder.

Door
F.H.Oduber

SINDS GUTENBERG (± 1450) tot in de eerste helft van de 19e eeuw hebben drukkers en zetters uitsluitend met de hand gewerkt. De weg, die afgelegd moest worden voordat de lezer de gedrukte tekst kon lezen was een langzame en moeizame. Vanaf het begin van de 19e eeuw zijn er pogingen ondernomen om het zetten te mechaniseren. De Linotron 202, die de Amigoe onlangs in gebruik heeft genomen, waarmee het zetten van de krantentekst zogoed als volledig is geautomatiseerd, heeft dan ook een lange voorgeschiedenis gekend. De eerste mechanisering vond plaats in het midden van de 19e eeuw. De eerste mechanische zetmachines fungeerden als monotypes waarmee letter per letter gezet en gegoten kon worden.

Intussen was wel het drukprocédé zelf, in de eerste decennia van de 19e eeuw gemechaniseerd. In 1811 had de Duitser Koenig de cylinderpers uitgevonden. Bij deze pers blijft de vorm nog vlak, maar het papier is op een cylinder gespannen, die over de vorm loopt. Het drukken gebeurde nu mechanisch maar werd vertraagd voor het drukken van de andere zijde. De Times in Londen ging als eerste gebruik maken van deze stoomsnelpers. De uurproduktie was 1100

(Vervolg op pag 4, kol 1)

Hier staat een van de eerste persoonlijke computers uitgebeeld aan de linkerkant en de "word processor" aan de rechterkant. Pas in de laatste jaren is men op het idee gekomen om beide samen te trekken in de computer van nu.

Zetwerk is onzichtbaar geworden

...krante-jongen zoals die vroeger door de straten liep...

(Vervolg van pag 3)

gedrukte vellen, terwijl daarvoor de handpers circa 300 vellen per uur bedrukken kon.

GEHEUGEN

DE MONOTYPE is intussen tegen het einde van de 19e eeuw verdrongen door de Linotype of de regelzetmachine, die aaneengesloten regels zet. Deze machine bestond in hoofdzaak uit een magazijn, dat de matrijzen bevat, een toetsenbord, waarmee de zetter de matrijzen in beweging brengt en ze tot een regel groepeert, en tenslotte een gietwiel, dat de gegoten letters tot stand brengt. Deze snelle zetmachine werd in 1884 door Ottmar Mergenthaler uitgevonden en zij werd voor het eerst gebruikt in 1886 voor het maken van de New York Tribune. Sindsdien werden geleidelijk aan alle moderne massakranten met de Linotype gezet. Aan de drukkunst ging de kunst van het zetten vooraf. Namelijk het zetten van de lettertekens in zodanige vorm, dat het papier, eenmaal gelegd tussen degel en de vervolgens met inkt bestreken vorm, door persing bedrukt wordt. De Linotype had de zettersambacht al drastisch veranderd. De zetter had in de oudheid een voorraad lettertypes tot zijn beschikking. Die bewaarde hij in letterbakken volgens een bepaald systeem en volgorde. Voorts had hij een zethaak en een zettersraam en een zetplankje. Niets van dit alles was meer nodig met de Linotype.

ZO ZICHTBAAR ALS het zetwerk toen was, zo onzichtbaar is het thans geworden. De Linotype van rond 1890 was bij wijze van spreken doorzichtig. Je zag het zetproces voor je ogen gebeuren. In de computertijdperk wordt alles aan het oog onttrokken. Alles is toevertrouwd aan het binnenste van een machine. Het zetsel wordt op een gegeven moment eruit gespuugd en je hebt het maar te accepteren. Met de ingebruikneming van de Linotron 202 is de Amigoe in een periode aangeland waar met behulp van computertechnieken en fotografische vindingen de automatisering van het zetwerk zo goed als voltooid is. De journalist tikt via een toetsenbord direkt zijn verhaal in het geheugen van de computer. Terwijl hij tikt kan hij op een scherm voor zich zijn geschreven tekst lezen, die intussen wordt opgeborgen (gefiled) totdat de tijd daar is dat de bediener van de phototypesetmachine op een knop drukt, waardoor in luttele minuten hele lappen tekst op fotogevoelig (film) papier worden overgebracht en na een ontwikkelingsproces te hebben doorgemaakt als zetsel, klaar is voor gebruik in de hieropvolgende drukprocédé. Het zettersberoep is intussen een antiquiteit geworden. De hoofdredakteur hoeft niet naar de zetterij te gaan want die is er niet meer. Tenzij natuurlijk in de vorm van een machine, die in afmeting iets groter is en in werkelijkheid ook wel lijkt op een welbekende automatische wasmachine met paneel en al. Een oneerbiedige wending wellicht aan een verhaal waar, in compilatorische zin, een schetsje is gegeven van de ontwikkeling van het eerbiedwaardige streven van de mens om door middel van het geschreven woord en sinds het midden van de 15e eeuw het gedrukte woord kennis door te geven. Kennis die ligt opgeslagen in bibliotheken, die in letterlijke zin de geheugen van de mensheid zijn.

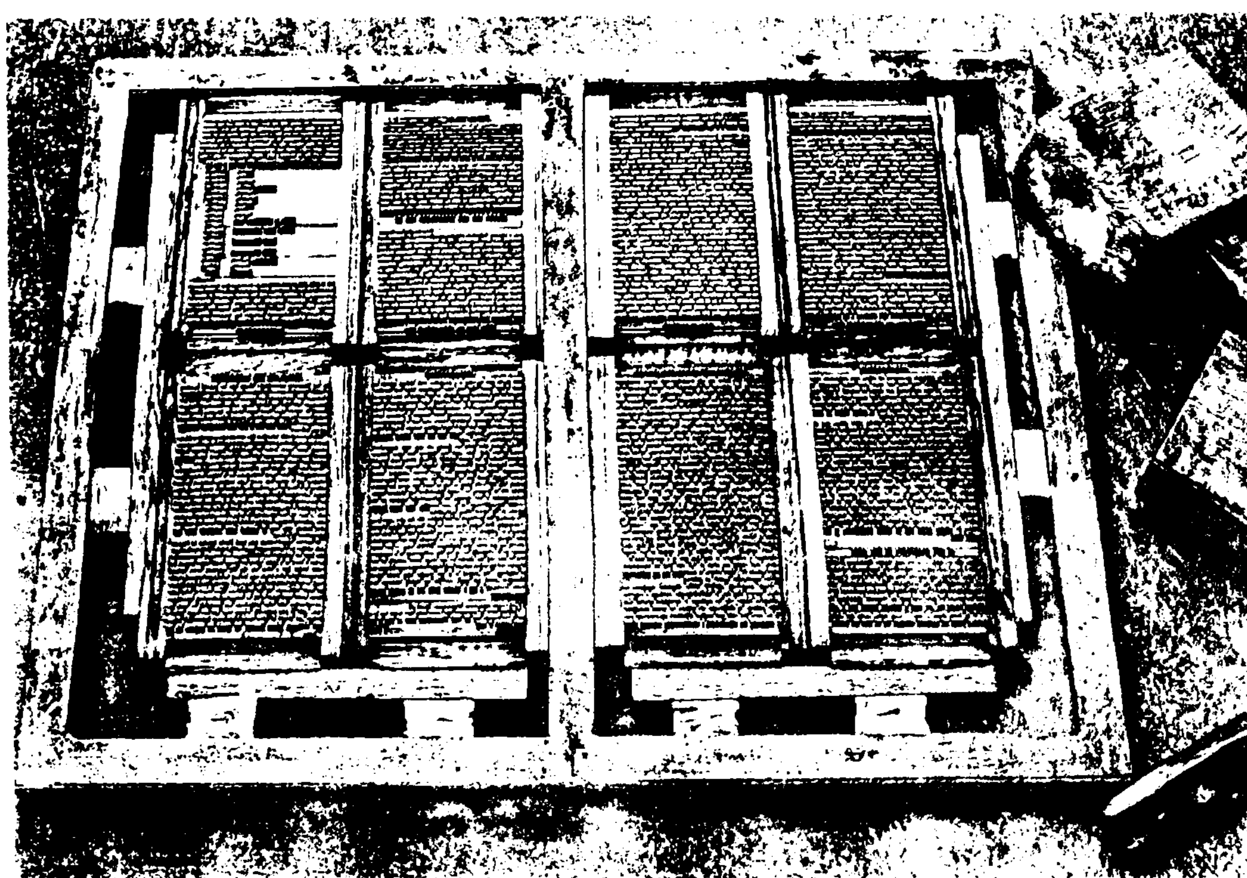
LET WEL, IN DIT VERHAAL is geheel voorbijgegaan aan de technische details van de vernuftigheden, die de mens uitgedacht heeft om zijn meest menselijke drift te verwezenlijken: het communiceren met zijn medemens van nu en van de toekomst,. Een vervolg zou het ontstaan van het computertijdperk waarin wij zijn terechtgekomen moeten behandelen.

F.H.Oduber

Bij deze compilatie is overvloedig gebruik gemaakt van de volgende boeken:

** Philips Gaskell, A new introduction to Bibliography; Oxford, The Clarendon Press, 1974;*
** Anthony Smith, The Newspaper and international history; Thames and Mudson, 1979;*
** Peter A. Mc Williams, The word processing book, a short course in computor literacy, Ballentine Prelude Press;*
** Th. Luykx, Evolutie van de communicatiemedia; Elsevier, Brussel, 1978.*

Werken met lood aan het steen, zoals dat vroeger gebeurde.

Kinderen vinden het leuk

Tafels leren op computer

Hoewel het voor het lokale onderwijs voorlopig wat ver weg lijkt, is het toch interessant te lezen hoe de computer langzamerhand het onderwijs, ook aan de basisschool, binnenkomt en een waardevol instrument kan vormen in de vorming van het kind.
Dit artikel is van H.J. Oolbekkink en is eerder afgedrukt in de Haagsche Courant.

TIEN JONGENS en meisjes beroeren, haperend maar met overgave de toetsen van een computer en kijken — de tong vaak tussen de tanden — op het beeldscherm naar het resultaat van hun eerste verkenningen: tekeningen, geometrische figuren en fantasiebeelden, die stuk voor stuk ontspruiten aan een miniem groen driehoekje op het scherm, het 'schildpadje', bron van ongeveer alles dat het brein wil bedenken en de vingers kunnen uittikken.

We zijn in 'Huize Vierhouten', aan de zoom van het gelijknamige Gelderse dorp; een verweerde, ietsje uitgewoonde villa tussen hoge rhododendrons en nog hoger reikende pijnbomen. Voor de derde keer deze zomer zijn twintig schoolkinderen tussen tien en zestien jaar voor een week samengekomen om, aan het handje van de Stichting Logo K, enigszins vertrouwd te raken met het apparaat dat voor vele ouderen boze toekomstschrik is: de computer.

Vijftien jaar geleden ontwikkelde de Amerikaan Seymour Papert 'Logo', een computertaal die hij niet alleen in het rijtje van zovele uiteenlopende computertalen wilde zetten, maar die hij een duidelijke functie wilde geven in het onderwijs. Hij ging er daarbij van uit dat de computer een elektronische zandbak is, waarin het goed graven is naar woorden, vormen, getallen en tonen.

Hij ging er van uit dat, zoals het kind in een gewone zandbak op de hoogte raakt van de materie om zich heen — zand, water en hun verschillende mengvormen — het door Logo al verkennende veel aan de weet kan komen over de abstracte symbolen die, volgens de afspraken waarmee we de samenleving regelen, een belangrijk deel van het leven regeren.

ROBOT

De computer stelt vervelende vragen.
De computer, daar kom je nooit meer uit.
De computer heeft weer eens een fout gemaakt.
De computer is een gevoelloze robot.
De voordelen van vele volwassenen, die in het apparaat vaak een vijand, of op zijn minst een concurrent, zien. Al na de eerste dag van het computerkamp in Vierhouten kunnen de kinderen een geruststellend telefoontje naar hun ouders laten uitgaan: niks robot — die computer doet alleen wat jij van hem vraagt, geeft hooguit fouten door die de mens in hem gestopt heeft, en wat je er instopt, kun je er ook weer uithalen. Die kinderen accepteren dat — het valt in Vierhouten te constateren — op een volkomen natuurlijke manier.

Zoals ze ook het educatieve element van de computer accepteren. En dáár heeft Seymour Papert zijn filosofie dan op gebaseerd.

Zijn visie: een kind leert in enkele jaren zonder aanwijsbare problemen zijn moederstaal, te zamen met de regels waaraan deze onderworpen is; een vorm van thuisonderwijs waar geen school aan te pas komt. Waarom zou je dan later dat kind niet op dezelfde manier, maar dan in schoolverband laten leren? En waarom zou je dat niet doen met behulp van de computer die, onherroepelijk de klas zal veroveren?

Op de tot nu toe geldende manier is de computer daarbij overigens weinig meer dan een verlengstuk van het oude lessysteem: met vraag-en-antwoordspelletjes neemt de leerling samen met de computer zijn lessen door, papier en pen worden voor een belangrijk deel door het beeldscherm vervangen, maar desondanks moet die leerling de stof in zijn hoofd pompen, wat hem voorgehouden wordt van buiten leren.

De stichting Logo K. Papert heeft bedacht dat ontdekkend onderwijs veel leuker is. Dat wil zeggen: laat de computer en het nu gebruikte leersysteem samensmelten om de kinderen van uit die synthese grotere invloed te laten uitoefenen op hun eigen leerproces. En hij vond er deze vergelijking voor aan de hand van het medium film: fotografie en theater ontwikkelden in samenhang een volstrekt nieuwe kunstvorm, waarmee ideeën ontwikkeld en effecten bereikt konden worden die voorheen ongedacht waren.

ENGE ABSTRACTIES

In die opvatting is de computer een voortreffelijk medium voor het kind om achter samenhangen en verbanden te komen, in plaats van er naar te moeten luisteren en ze uit het hoofd te leren zonder ze wezenlijk te begrijpen, zoals bijvoorbeeld heel vaak gebeurt met wiskundige formules, die enge abstracties blijven en waarvan de bewijskracht maar op gezag van de meester moet worden aanvaard.

Daarentegen wil het kind vooral aantonen hoe het dient te leren en duidelijk maken dat je van de fouten die daarbij aanvankelijk gemaakt worden weer extra kunt leren — problemen die uiterst gecompliceerd lijken moet je aanpakken door ze in kleine stukjes op te delen die op zich makkelijker op te lossen zijn. Het is een basisprincipe van Logo, aldus Ringelberg: "Uit kleine bouwsteentjes die je stuk voor stuk onderhanden neemt, bouw je een totaal op waaruit je een duidelijk overzicht krijgt".

Daardoor mag Logo ook geen nieuw vak op school genoemd worden: het betekent ontdekkend, dus actief, leren in de praktijk, waarbij het kind dus veel meer 'aan zichzelf doet' dan in het huidige onderwijssysteem. En voor het schoolpersoneel houdt gebruik van Logo in dat zijn taak wezenlijk verandert. Niet langer is kennis uitdelen het voornaamste — het stimuleren en begeleiden van de leerlingen komt veel meer op de voorgrond te staan, en men kan zich indenken dat juf en meester dat zelf ook aangenamer zullen vinden dan in eindeloze herhaling de tafels van één tot en met tien te laten opzeggen.

VERTROUWD RAKEN

Joop Ringelberg: "Het gaat er vooral om dat de kinderen vertrouwd raken met de technologie van vandaag de dag, dat ze er achterkomen dat de computer er niet alleen is om over te leren, maar dat het een apparaat is om méé te leren. En dat hebben ze heel gauw door. Ook al omdat we leerlingen van zowel lagere als middelbare scholen uit het hele land krijgen. Wat dan zo leuk is: je merkt meteen al dat de ouderen de jongeren helpen bij het oplossen van probleempjes, nou, dát is dus het 'ontdekkend' onderwijs van, bij voorbeeld, het Montessorisysteem".

In Frankrijk heeft de regering een enorm bedrag gereserveerd om de computer in het schoolsysteem in te voeren, en ook Engeland, Duitsland en Skandinavië zijn al stevig op weg.

De schoolmeester

Amerikaanse markt voor videospelen verzadigd

HET IS DONKER in 'Space Station,' een Video Games Arcade oftewel amusementshal in Manhattan. Er is alle moeite gedaan om de hal zoveel mogelijk op een ruimtevaartuig te doen lijken: de vloer is een matzwart metalen raster, waaronder kleine lichtjes branden; het lage plafond bestaat uit spiegels. In de etalage hangen een paar blikkerende videospellen op hun kop — "In de ruimte is geen zwaartekracht, dus alles is ondersteboven, snap je?" legt de manager uit. Om dezelfde reden zijn alle borden in spiegelschrift, ondersteboven geschreven, zodat je ze alleen op het plafond kunt lezen.

Het spaarzame licht komt voornamelijk van de ongeveer 65 videospellen, die blikkerend in rijen langs de wand staan. Ze hebben namen als "Time Pilot", 'Moon Patrol', 'Super Zaxxon' en 'Congo Bango'. Spelers (voornamelijk mannen, tussen de 14 en 40 jaar) staren in diepe concentratie naar de beeldschermen en drukken op knoppen, draaien aan stuurwielen of rukken aan stuurknuppels. Ze bestrijden buitenaardse indringers, rijden in Grand Prix-wedstrijden, of proberen hun weg uit een onmogelijk doolhof te vinden.

Eén van hen is Charles Wong, een 18-jarige boodschappenjongen uit Chinatown. Temidden van de kalafonie van explosies, blieps, bloeps en dingdong-dingdongs vertelt hij over de aantrekkingskracht van het videospel.

"Het komt neer op vaardigheid. Je staat niet alleen geld weg te gooien, je leert ook: coördineren, patronen in het spel ontdekken — en je wordt steeds beter. Dit spel" — hij wijst op 'Star Wars' — "hield ik de eerste keer minder dan vijftien minuten vol. Nu speel ik op een goede dag 15 minuten voor een kwartje.

de maar tegenwoordig alleen in de weekeinden, want door de week moet hij werken. Op zaterdag en zondag brengt hij zo'n twee tot drie uur door in 'Space Station', waar hij zegt nooit meer dan vijf dollar op een dag te hebben uitgegeven.

Het videospel is, zeg maar, een elektronisch nazaat van de flipperkast en het televisie-pingpong. De verkoop is de laatste jaren astronomisch gestegen, maar dreigt nu getorpedeerd te worden door oververzadiging van de markt en moordende concurrentie. De immense populariteit van de amusementshallen bracht de makers er al snel toe spellen op de markt te brengen die thuis op de televisie gespeeld kunnen worden — maar op beide verkoopfronten pakken zich aan de horizon stormwolken samen.

Het aantal amusementshallen in de Verenigde Staten verdubbelde zich tussen 1980 en 1982 tot 10.000. Maar volgens Christopher D. Kirby, die de bedrijfstak bestudeert voor de aandelenmakelaars Sanford C. Bernstein en beschouwd wordt als een van de experts in het vak, zal dat aantal afnemen tot 7500 in 1986. Kirby voorspelt bovendien dat de produktie van spelletjeskasten dit jaar van 480.000 naar 250.000 zal tuimelen.

'Home video games', die met behulp van een zogenaamde console thuis op de televisie gespeeld kunnen worden, stonden in 1977 in slechts 800.000 Amerikaanse huizen. Dat aantal groeide exponentieel, verdubbelde zelfs in 1981 en 1982, en videoconsoles zijn nu doorgedrongen in 17 procent van de 33 miljoen Amerikaanse huishoudens, voornamelijk gezinnen met kinderen.

Maar ook hier raakt de markt verzadigd. De Electronics Industries Association verwacht dat er in 1983 slechts 7 miljoen consoles verkocht zullen worden, tegenover 8,2 miljoen vorig jaar. En de Associatie schat dat in 1984 nog maar 5 miljoen consoles verkocht worden.

Hetzelfde sombere vooruitzicht geldt logischerwijs voor de spelletjes zelf: de cassettes die in de consoles geplugd worden en tussen de 20 en 40 dollar kosten, naderen volgens de elektronische industrie al hun piek: 30 miljoen stuks in 1981, 60 miljoen in 1982, 75 miljoen in 1983 en 85 miljoen in 1984.

Bliebs, bloeps en dingdong-dingdongs

De kasten voor de amusementshallen zijn duur en hun levensduur wordt steeds korter omdat het publiek er sneller op uitgekeken raakt (gemiddeld 40 weken vorig jaar, nu 28 weken, schat Kirby). Bovendien is er altijd het risico dat een spel niet aanslaat.

Maar niet alleen de eigenaars van de amusementshallen lijden: ook de makers hebben het moeilijk. De grootste producenten zijn Bally-Midway (38 procent van de marktomzet) en Atari, Inc., een dochter van de communicatiegigant Warner Communications (18,5 procent van de omzet).

Atari bijvoorbeeld probeert het aantal spellen in zijn pakket te beperken tot tussen de 40 en 50: niet te veel, om de markt niet te overspoelen; maar ook niet te weinig, omdat er minstens één hit per jaar tussen moet zitten om de produktie rendabel te houden.

Makers van videospelletjes mikken, net als eigenaars van filmstudio's, op één hit, die het verlies van tientallen andere spelletjes in één klap kan goedmaken. Een goed voorbeeld is Pac-Man, het balletje dat driftig happend over het beeldscherm draaft, bestuurd door de speler, die binnen de tijdslimiet probeert zo veel mogelijk obstakels te verslinden. Er zijn nu 7 miljoen cassettes van het spelletje verkocht. Pac-Man alleen bracht in 1982 voor Warner Communications meer geld in het laatje dan de hele grammofoonplatenafdeling (met merken als Warner Brothers, Atlantic en Elektra) bij elkaar.

MEEDOGENLOOS

Maar door de scherpe concurrentie (er zijn nu ongeveer tien bedrijven die spelletjes produceren) worden de marketingonkosten steeds hoger: hoewel het ontwerpen van het spel zelf ongeveer 250.000 dollar kost, moet de maker ongeveer twee miljoen dollar uitgeven om het aan de man te brengen, schat John Reidy, een collega van Kirby die voor Drexel Burnham Lambert werkt.

De tientallen spelletjes die er niet in slagen de spelers te charmeren, worden meedogenloos uit de Video Arcade gezwiept. Er is nu al een veiling voor videokasten in Columbus, Ohio, waar sommige kasten voor minder dan de helft van de prijs worden verkocht. Er zijn niet alleen teveel spellen, maar ook teveel Video Arcades. In Pennsylvania Station in Mahattan bijvoorbeeld, waar 'Space Station' is ondergebracht, staat nog een Arcade: 'Station Break', precies 105 stappen verwijderd.

De thuismarkt voor videospelletjes begint ook verzadigings verschijnselen te vertonen, voornamelijk door de beperkingen van cassette en console. De cassettes hebben een beperkt geheugen, wat onder andere ervoor zorgt dat de televisiespelletjes er minder spectaculair uitzien. Bovendien kun je met een consule alleen spelletjes spelen; "huiscomputers" daarentegen kun je zowel voor spelletjes als voor schrijven, boekhouden en rekenen gebruiken.

Programma's voor huiscomputers worden verkocht op "Floppy disks" en een snel groeiend percentage van de spelletjes wordt nu voor de huiscomputer geproduceerd.

EUROPA

Drie bedrijven — Atari, Mattel en Coleco — hebben het leeuwedeel van de markt consoles. Of ze daar gelukkig mee zijn is de vraag, want zowel Atari als Mattel hebben de afgelopen twee kwartalen fikse verliezen geleden. Sommige kenners van de bedrijfstak voorspellen zelfs dat, door de verliezen van Atari, Warner Communications 1983 met negatief resultaat zal afsluiten.

Kortom, voorspellen Kirby en enkele van zijn collega's, de videospelletjes-industrie zal zich van de consoles moeten afwenden. De toekomst ligt in de veelzijdige (maar duurdere) huiscomputers, en in het buitenland, vooral Europa.

In West-Europa zijn 100 miljoen gezinnen met een televisie, en, zegt Kirby, omdat televisie daar in het algemeen minder aantrekkelijk is dan hier zullen mensen meer tijd over hebben om hun TV te gebruiken voor spelletjes. Hoewel er zeker hindernissen te overwinnen zijn, zegt Kirby, zal de verkoop vooral in West-Duitsland, Engeland en Frankrijk de komende jaren snel groeien.

En wat de video Arcades betreft: die zullen een natuurlijk selectieproces doormaken, waarbij de kleine Arcades die niet in winkelcentra liggen het eerst zullen sneuvelen.

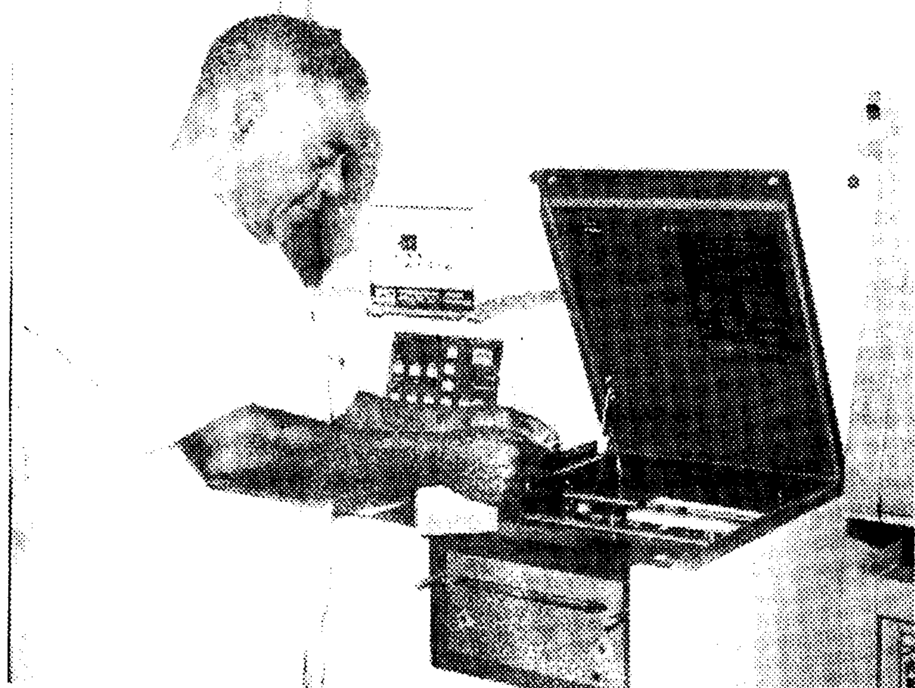
(Dit artikel werd door Michiel Bicker Caarten geschreven voor en eerder afgedrukt in het NRC Handelsblad).

Het beste van de vijf ervaren systemen

'Toen ik begon moesten we de letters nog met de hand zetten, de losse letters moest je dan woord voor woord, zin voor zin netjes naast elkaar leggen en dat kon dan gedrukt worden. Na afloop echter moest je weer alle letters soort bij soort terug leggen in de verschillende bakjes. Dat was dus vrij veel werk.'

Aan het woord is Freddy Lasten die al zo lang bij de Amigoe werkzaam is dat hij vijf verschillende systemen voor het zetten van de tekst de revue heeft zien passeren. In vergelijking met het oudste systeem moeten deze beeldschermen wel een verbetering zijn. Maar hij is er zelfs van overtuigd dat ze het beste systeem zijn waarmee hij tot nu toe gewerkt heeft. 'Je zit achter het beeldscherm, tikt de commando's op het toetsenbord in en een paar minuten later komt de tekst er keurig uit . Bovendien kun je bij het intikken van een stuk tekst meteen zien wat je fout gedaan hebt en jezelf dus meteen corrigeren', aldus een zeer tevreden Freddy Lasten.

'Vervelende kanten heeft dit systeem eigelijk niet. Ze zeggen weleens dat het slecht voor je ogen zou zijn maar daar heb ik niets van gemerkt. Het enige dat wel eens vervelend is, is als de tekst er verkreukeld uit komt en er dus een technische fout is, maar als het daarbij blijft...'

Freddy Lasten, zetter / typist

"Ik sliep er vaak ronduit slecht van"

HET ZWEET HEEFT me vele malen in de handen gestaan in de mid-juni week dat wij door omstandigheden gedwongen waren vervroegd de krant te zetten op de beeldschermapparatuur. De angst voor de computer verraadde bij mij al een vastgeroest raken in de oude, getrouwe manier van kranten maken, na het lood-zetten de off set-manier. Maar natuurlijk moet je ten opzichte van de rest van de redactie en naar buiten toe een zelfverzekerde indruk maken, want samen moet je door die moeilijke overgangstijd heen.

Het slapen ging mij in die tijd niet zo best. Het eerste wat 's ochtends door me heen flitste was wat ik allemaal moest doen om te vermijden dat ik tekst van mij of van anderen die door mijn vingers gaat naar de eeuwige jachtvelden stuur voordat het staat afgedrukt in de krant. Het leek af en toe een militair klasje als gesproken werd over "kill"-en van tekst die gecorrigeerd moet worden. Het leek af en toe of er nooit een einde kwam aan de leerperiode.

Nu zijn we over de ergste obstakels heen. Nu moeten wij ons meer en meer proberen te trainen in een zo optimaal mogelijk gebruik van de vele mogelijkheden en faciliteiten die deze nieuwe apparatuur de Amigoe biedt. Een training die het product ten goede komt, de lezer van dienst moet zijn en waar wij als personeel van de Amigoe plezier aan kunnen beleven. Dat er daarbij nog wel eens fouten gemaakt worden, alas, maar de wil is getoond in de voorbije maanden dat hard en serieus gewerkt is aan een verbetering van de kwaliteit van het product. Bij een extra, niet routinaire uitgave zoals deze editie gewijd aan de nieuwe apparatuur is het een bevrediging als het ook in de smaak valt.

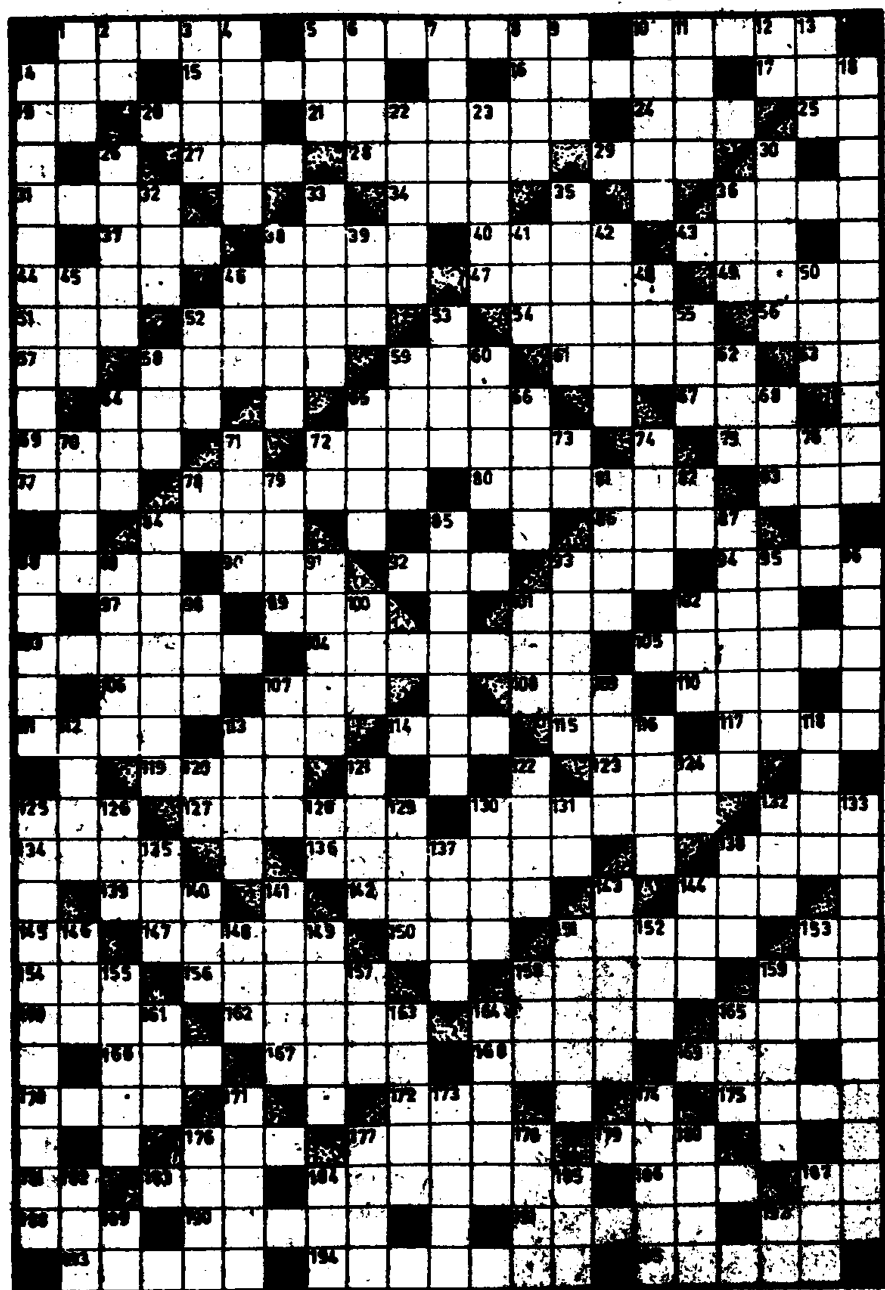
Wat ik nu buiten de Amigoe-uren doe, ga ik niemand aan zijn neus hangen.

Overigens ben ik nu van het euvel af dat ik 's ochtends met de VDT in gedachte opstond en er 's avonds mee naar bed ging.

Frans Heiligers, hoofd-redacteur

Amigoe Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. taille; 5. Engels-Indisch matroos; 10. geestelijke; 14. beroep; 15. godsdienst; 16. parti in een rechtszaak; 17. vreemde munt; 19. boom; 20. bijbelse figuur; 21. fat; 24. toiletartikel; 25. bijvoorbeeld; 27. recht stuk van een vaart; 28. werkelijk; 29. afscheiding; 31. plaats in Friesland; 34. wandversiering; 36. kneedbaar mengsel; 37. groente; 38. Europeaan; 40. nobel; 43. roofdier; 44. moerasachtig; 46. verzekeringspapier; 47. soort stof; 49. dienstbode; 51. eetlust; 52. gewis; 54. schone, wrede vrouw; 56. honingdrank; 57. noot; 58. maalinrichting; 59. stuk goed; 61. vogelaarsstok; 63. president; 64. gemalin van Aegir; 65. hoog bouwwerk; 67. groente; 69. klinknageltje; 72. beverwijk; 75. uitgebakken stukje vet; 77. dwaas; 78. verslag; 80. deel van een breuk; 83. lichaamsdeel; 84. plaats in N-Brabant; 86. uniek; 88. plaats in Duitsland; 90. takje; 92. groot water; 93. kledingstuk; 94. hooistapel; 97. zwaardwalvis; 99. tennis term; 101. soort stof; 102. sterke drank; 103. zangenaam; 104. telwoord; 105. plaats in Limburg; 106. waterkering; 107. onderwereld; 108. beweging van de tong; 110. Engelse drank; 111. middag; 113. voorzetsel; 114. steen; 115. schoorsteenkap; 117. deel van Azië; 119. telwoord; 123. uniek; 125. klein vertrek; 127. dienstwagentje; 130. specerij; 132. majeur (muz); 134. godheid; 136. in 't oog vallend; 138. schaakstuk; 139. toiletartikel; 142. land; 144. oosterset; 146. schijngestalte van de maan; 147. vrolijk en bekoorlijk; 150. plaag; 151. bezig; 153. deel van de bijbel; 154. lichaamsdeel; 156. vorstelijk hoofddeksel; 158. laan; 159. persoonlijk voornaamwoord; 160. vrucht; 162. vent; 164. optocht; 165. zacht buisje; 166. deel van een boom; 167. vreemde munt; 168. vis; 169. vaas; 170. voorgerecht; 172. insekt; 175. godin; 176. waterkering; 177. rentmeester; 179. klap; 181. rivier in Azië; 183. deel van Azië; 184. plaats in Groningen; 186. kledingstuk; 187. bijvoorbeeld; 188. bitterheid; 190. rang; 191. maaltijd; 192. droog; 193. deel van Azië; 194. valse gelofte; 195. sterrenbeeld.

VERTICAAL: 1. tussenzetsel; 2. maanstand; 3. tooi; 4. voorm. Russisch heerser; 5. jong dier; 6. godheid; 7. schreeuw; 8. voortreffelijkheid; 9. recht stuk van een vaart; 10. zoutig vocht; 11. rijstbrandewijn; 12. oude maat; 13. opschudding; 14. mutatie; 18. bijeenkomst; 22. ten dele; 23. foltertuig; 26. halfbloed; 30. zuurdeeg; 32. sporeplant; 33. Europees land; 35. peulvrucht; 36. hoofdkerk; 38. kaartspel; 39. nageslacht; 41. waterkering; 42. bewerkte dierehuid; 45. herkauwer; 46. vliesje; 48. deel van de hals; 50. boom; 52. hemellichaam; 53. deel; 55. grote bijl; 58. schaakterm; 59. grondsoort; 60. boerenknecht in Z-Amerika; 62. [illegible] voorgaande woord; 64. vechtrecht; 65. rivier in Spanje; 66. [illegible]; 68. bloedwijze; 70. [illegible]; 71. [illegible]; 72. [illegible]gel; 73. noot; 74. bijwoord; 76. vervoermiddel; 78. [illegible]; 79. deel van het oog; 81. gemalen graan; 82. het Romeinse rijk; 84. in 't oog vallend; 85. vermaak; 87. wispelturig; 88. voordeel; 89. plaats in Drente; 91. gevoelvol; 93. zoete, kleverige stof; 95. schande; 96. knaagdier; 98. vastwerk; 100. ogenblik; 101. bron; 102. godin; 107. plaats in Limburg; 109. maal; 112. rivier in Duitsland; 113. boerenknecht in Z-Amerika; 116. vangwerktuig; 118. plaats in Friesland; 120. aardr. aanduiding; 121. grappenmaker; 122. plaats in België; 124. dat is; 125. plaats in Noord-Holland; 126. waterdoorlatend; 128. rijksmerk; 129. delfstof; 130. bewaarplaats van vis; 131. rijkstelegraaf; 132. mannetjesbij; 133. beheerder van een landgoed; 135. plaag; 137. onbegroeid; 138. bundel; 140. soort brood; 141. lekkers; 143. omsingeling van een vesting; 144. Ind. chinees; 146. omroepvereniging; 148. woonschip; 149. hoog bouwwerk; 151. haarkleur; 152. duw; 153. snavel; 155. meerstemmig muziekstuk; 157. plaats op Ameland; 158. godin; 159. plaats in Zeeuws-Vlaanderen; 161. kraan; 163. gebladerte; 164. vaartuig; 165. steentouw; 171. toegangsbewijs; 173. slingerplant; 174. bewerkte dierehuid; 176. bestuurder van Venetië; 177. honingdrank; 178. toespraak; 180. weddenschap; 182. slaghout; 184. getand; 185. deel van een vinger; 187. klompje planten; 189. Chinese maat; 192. lidwoord.

❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀

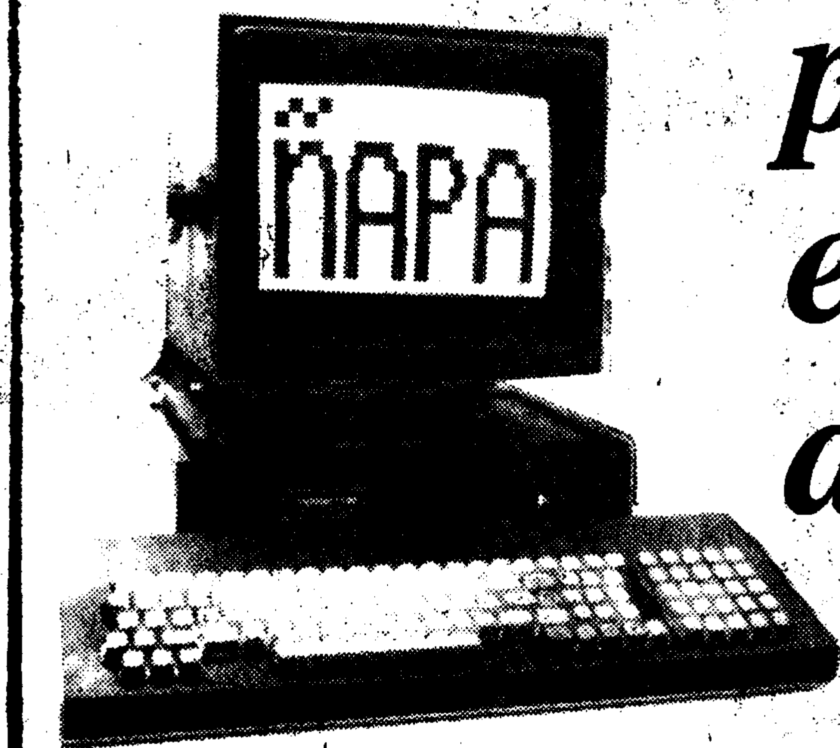
WINNARES van de Amigoe Kruiswoordpuzzel d.d. 16 september 1983:

Zuster Victoria
Breedestraat 193 (O)
Curaçao

Zij kan langs komen bij de redaktie van de Amigoe Curaçao, Scherpenheuvel z/n (tot 15.00 uur) om haar prijs (f 25,-) op te halen.

Oplossingen van deze week dienen vóór 30 september 1983 in het bezit te zijn van de Redaktie Amigoe, Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577.

Deelnemers aan de Kruiswoordpuzzel op Aruba en Bonaire dienen hun oplossing vóór 29 september 1983 in te dienen bij: Aruba - Nassaustraat 110; Bonaire - bij de heer Linkels, Gouverneur N. Debrotweg z/n of P.O.Box 122 en op St. Maarten - [illegible]
Op de [illegible] vermelden: KRUISWOORDPUZZEL

"De krant is het plein waar mensen elkaar avond aan avond ontmoeten"

(Vervolg van pag 1)

HET IS STIL OP DE REDACTIE

is uiteraard nimmer uit te sluiten. (Dit voor alle zekerheid. De mogelijkheid dat u ooit uw krant een dag niet ontvangt, blijft altijd bestaan!). Maar die kans is wel uitermate gering. Eén van de voordelen van electronische apparatuur is, dat er weinig techniek aan te pas komt. Vrijwel alles concentreert zich op de zogenaamde computer boards, die vrij eenvoudig verwisseld kunnen worden.

De eerder [illegible] conclusie, dat de journalist zijn eigen zetter is geworden, heeft een aantal gevolgen. Naast alle voordelen, die het gebruik van de VDT hem biedt, is zijn taak tegelijk verzwaard. De vriendelijke dame, die in de zetafdeling zijn gebrekkige typewerk wist op te vangen en zijn aardige in haast gemaakte aantekeningen ontcijferde, is weggevallen. Hij wordt gedwongen zelf een behoorlijk stuk proza af te leveren. Dat blijkt vooral in het begin niet altijd mee te vallen. Het bevordert de leesbaarheid van de krant uiteraard wel. Dat gaat vooral op ten aanzien van het nieuws, dat via de telex binnenkomt. De VDT verplicht tot herschrijven. Dat voorkomt dat de abonnee 's avonds berichten in letterlijk dezelfde tekst te lezen krijgt als waarin hij het bericht op de radio of televisie hoorde.

EEN DERDE EN voor de lezer dagelijks herkenbare vraag betreft de afkortingen. Het Nederlands blijkt voor de computer een moeilijke taal. Alhoewel bij de Amigoe nu een vijfde generatie afkortings-programma in gebruik is, stoort de oplettende lezer zich ongetwijfeld dagelijks meermalen. Daar zal op den duur zeker verbetering in komen, maar voorlopig is het niet fraai. Wat het in elk geval bewijst is, dat de techniek een hulpmiddel blijft en meer ook niet.

ZWANGER

EEN VIERDE EN voorlopig laatste vraag betreft die van de invloed van de VDT op de gezondheid van de regelmatige gebruiker. Met grote zin voor humor hebben redaktie-leden in het afgelopen jaar krantenknipsels uit het buitenland — vooral Nederland uiteraard — op het bureau van de directie neer gesmokkeld. Rug- en oogklachten zouden een direct gevolg zijn. En kan het anders in deze tijd van ziekte-fobie; de VDT kan kanker verwekken. Zwangere vrouwen behoren eigenlijk achter een loden afscherming te zitten bij het bedienen van dit soort apparatuur. Kortom, dezelfde verhalen, die elke vernieuwing begeleid hebben. De [illegible] door mensen niet gezien worden, want het oog en dus het brein zou het aanschouwen van een snelheid van 30 km. per uur niet kunnen verdragen. De oplossing was een schutting langs het traject. In werkelijkheid snijden dit soort verhalen weinig hout. Dat VDT's een bedreiging van de gezondheid zou betekenen, is bij normaal gebruik minstens niet bewezen.

Het is stil geworden op de redactie. Niet omdat de introductie van een nieuwe techniek het werk eenvoudiger en minder heeft gemaakt. Alleen omdat het anders en [illegible]. De groene licht uitstralende schermen zijn — hoeveel er ook over geschreven wordt — niets anders dan veredelde tikmachines, waarop een krant gemaakt wordt. En het enige wat telt is uiteindelijk of de krant, die 's avonds bij de lezer wordt afgeleverd, leesbaar en voorał betrouwbaar is. De verantwoordelijkheid daarvoor neemt geen machine van de mens over.

R.T. Snow

"Dit apparaat maakt geen grapjes"

'Ik ben hetzelfde werk blijven doen alleen op een ander soort machine maar in principe is mijn werk precies hetzelfde gebleven.' Dat zegt Lulu Jiménez die typiste is bij de Amigoe.

'Dit systeem is wel leuker, je ziet gelijk vlak voor je neus, op het beeldscherm wat je getypt hebt en dat is wel zo handig want je kunt eventuele fouten gelijk verbeteren. Dat was vroeger niet het geval. Bovendien gaat dit veel sneller.' Lulu toont zich wel tevreden met de beeldschermen waar zij een groot deel van de dag achter door moet brengen. Echt leuke dingen heeft ze er nog niet mee meegemaakt. 'Ik vind het wel leuk maar dat ding maakt geen grapjes hoor.'

'Moeite om te leren hoe je met de beeldschermen moet werken heb ik niet echt gehad. Het is best simpel als je het eenmaal door hebt. En dan gaat het allemaal veel sneller, ja ik ben best blij dat ze die beeldschermen hebben aangeschaft.'

Lulu Jiménez,
typiste

"Ik hoef nu geen koppen te berekenen"

'Het fijnste van dit systeem vind ik toch wel dat ik die letters bij het maken van de koppen niet meer uit hoef te tellen; dat scheelt zoveel werk en de computer doet het ze voor me'. Deze mening is Eldrid Martis toegedaan die voor de koppen boven de artikelen zorgt.

'Het is beslist een hele verbetering, je hoeft niet meer tegen je eigen kracht in te werken, en de krant is er ook mooier op geworden. In het begin was het wel even wennen. Alle begin is immers moeilijk maar het gaat nu al stukken vlotter.'

Vervelende kanten zitten er volgens haar helemaal niet aan de beeldschermen; ze kan er alleen maar heel enthousiast over zijn. Haar werk op zich is er ook niet door veranderd, voorheen moest zij ook koppen maken, maar het is er wel prettiger door geworden.

Eldrid Martis,
typiste / koppenzetster

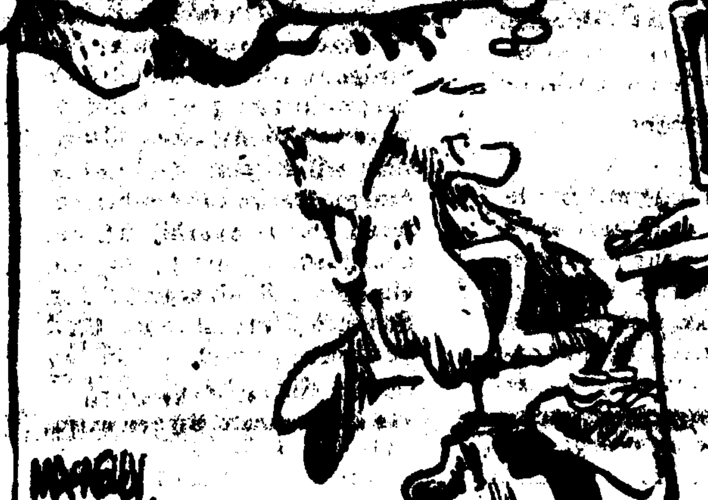

SHOE

Uit The Miami Herald

Computer- criminaliteit, aanzet door *War Games*

Bijgaand artikel is van de hand van DR. IR. G. (GERARD) J. HOLZMAN en werd eerder deze maand gepubliceerd in de bijlage Wetenschap en Onderwijs van het NCR Handelsblad. De heer Holzman is werkzaam bij computer-netwerken, afdeling Electrotechniek van de Technische Hogeschool in Delft.

***

Als een geruststelling voor al die bedrijven die over betrouwbare informatie beschikken via hun intern computer-systeem. Het nieuwe computer-zetsysteem van de Amigoe is niet aangesloten op het telefoonnet. Hopelijk is het daardoor niet mogelijk dat Amigoe-journalisten kunnen inbreken in andere computer-systemen, en evenzeer dat het niet mogelijk is voor anderen — zeker onze concurrenten niet — om in te breken in het uitgebreide artikelen- en nieuws-arsenaal van de Amigoe en de Ñapa.

Maar ja een garantie durft de Uitgeverij na het lezen van dit artikel toch eigenlijk niet te geven.....

DAVID LIGHTMAN, een ddelbare scholier uit Seattle, net als zovele scholieren in nerika in het bezit van een iscomputer. Hij heeft het apaat via een *modem* op de telen aangesloten en op goed ge- probeert hij andere compus te bereiken.

Eerst belt hij een nummer van n eigen school. Hij kent het *ssword* (de toegangscode) en telefoon-nummer van de oolcomputer en als hij de verding tot stand heeft gebracht, rrigeert hij snel een paar echte cijfers in het schoolbeand voor zichzelf en voor zijn iendin Jennifer. Hij dringt rvolgens door in het geautoatiseerde reserveringssteem van een luchtvaartatschappij. Bij wijze van grap erveert hij twee plaatsen voor n vlucht naar Parijs.

Weer later vindt hij bij toeval n open telefoonlijn die toegang eft tot de computers van het orth American Air Defense mmand (NORAD). In zijn onhuld ontketent hij een stroom richten over een op handen nde vijandelijke aanval. De ilitairen reageren volgens het aaiboek en bereiden zich voor een massale vergeldingsie tegen 'de vijand'.

De vraag of dit ook in werkekheid zou kunnen gebeuren eft de Amerikaanse nieuwsrueken wekenlang bezig gehou. Het 'Norad' is een belangk stategisch centrum van de erikaanse nucleaire defen, gebouwd in het inwendige n de 2800 meter hoge Cheyen- Mountain bij Colorado rings.

In 1980 kwam het Norad in de ubliciteit door een reeks van alse alarms als gevolg van computer-fouten. Voordat de ooraak was ontdekt, waren al, geeel volgens het draaiboek, ruim onderd B-52 bommenwerpers mpleet met kernlading gechtsklaar gemaakt en waren afsluit-deksels van 1054 ratsilo's geopend.

ENSTPISTOOL

Het begin van de film *War Games* gaat over een soortgelijk orval. We zien hoe twee milien tijdens een nachtdienst op n afgelegen commandopost bij raketsilo worden geconfrond met de opdracht om een kernraket met een lading van 13 megaton voor lancering gereed te maken. De eerste handelingen worden geroutineerd uitgevoerd, maar dan realiseert een van de mannen zich wat er staat te gebeuren.

In paniek, en in strijd met zijn instructies, probeert hij telefonisch een bevestiging van het atoomalarm te krijgen. Als dat niet lukt weigert hij de laatste handelingen die voor een lancering nodig zijn, uit te voeren, waarop zijn collega hem met een dienstpistool bedreigt.

In de film blijkt de lanceeropdracht een proef te zijn geweest, bedoeld om de betrouwbaarheid van de militairen op de raketbases te testen. De uitkomst van de proef is dat maar een klein deel van de commandoposten alle vereiste handelingen voor lancering had verricht. Ook hier lijkt de film *War Games* vrij goed op de werkelijkheid te zijn gebaseerd.

De onbetrouwbaarheid van de commando-posten leidt in de film tot de conclusie dat de lancering van de raketten geautomatiseerd moet worden. De rest van de film laat zien wat de konsekwenties van zo'n automatisering zouden zijn.

CORRIGEREN

De onbetwiste hoofdrolspeler van *War Games* is David Lightman, gespeeld door Mathew Broderick. Davids prestaties op school zijn niet al te best, maar hij weet dat te compenseren door op de eerder geschetste wijze slechte cijfers rechtstreeks in het bestand van de schoolcomputer te corrigeren.

Het is niet zijn bedoeling om op de Norad-computers in te breken. We zien in de film hoe hij op zoek is naar een bedrijfje in Colorado Springs, dat computerspelen maakt. Hij ontdekt een nummer dat wordt beantwoord door de fluittoon van een computer-modem door systematisch, dagenlang, alle telefoonnummers in een bepaald gebied door zijn computer te laten uitproberen.

Als hij het telefoonnummer eenmaal heeft ontdekt, stelt David, aangelokt door de mogelijkheid om de nieuwste spelletjes te kunnen spelen, alles in het werk om de toegangscode van de computer te breken. Het lukt hem om een sluipweg door het veiligheids-systeem te vinden en, in de veronderstelling dat hij werkelijk het bedrijf van de computerspelletjes heeft gevonden, start hij een 'spel'-programma met de naam 'atoomoorlog'.

De koppeling van het Norad met de commando-posten is dan juist voltooid, en het spel van David brengt dan een proces op gang dat niet meer tot staan te brengen lijkt, zelfs als de oorzaak van het vals alarm is achterhaald.

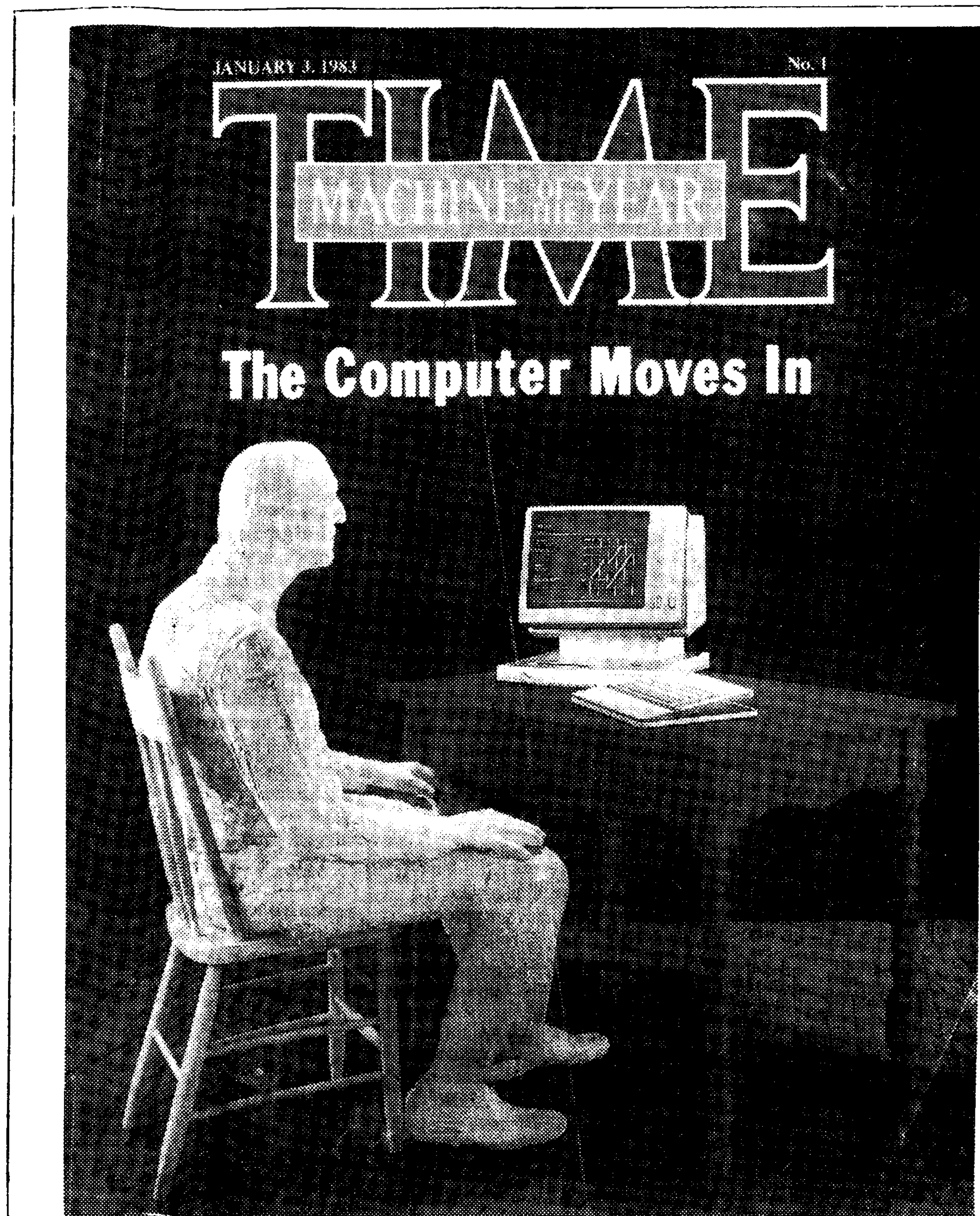
Het griezelige van een film als *War Games* is dat hij nauwkeurig op de werkelijkheid is gebaseerd. Zelfs de plannen voor de automatisering van de raketbases schijnen in werkelijkheid te bestaan. Maar is het nu werkelijk mogelijk dat een computerhobbyist kan inbreken op systemen zoals die bij het Norad worden gebruikt?

HET KAN NIET

De militairen van het Norad hebben er weinig moeite mee gehad het verhaal van de film als beslist ongeloofwaardig van de hand te wijzen. Ten eerste, zeggen zij, is het veiligheidssysteem van de Norad-computers niet zo eenvoudig te passeren als in de film wordt gesuggereerd. Ten tweede, en misschien nog wel overtuigender, wordt gesteld dat de Norad-computers helemaal niet op het openbare telefoonnet zijn aangesloten.

Het eerste argument is natuurlijk niet zo heel erg overtuigend; het gaat er immers om hoe gemakkelijk het is om toegang te krijgen tot een verboden systeem, het gaat er om of het in principe mogelijk zou zijn. Er is alle reden om aan te nemen dat dit het geval is. Het tweede argument klinkt overtuigender, maar echt afdoende is het ook weer niet.

De Norad-computers maken deel uit van een wijd vertakt netwerk van computer-systemen en radarposten dat zich uitstrekt over het gehele Amerikaanse continent. Nu zijn computergebruikers rare mensen die vaak geen minuut van de dag de mogelijkheid om met hun systeem te werken, willen ontberen. Als maar een van de systemen met het telefoonnet is verbonden, dan bestaat de mogelijkheid om via die verbinding door te dringen naar het Norad-centrum.

Op 3 januari dit jaar heeft het Amerikaanse weekblad TIME een traditie van 55 jaar doorbroken. Al die jaren waren mensen uitgeroepen tot "Man of the Year". Maar ditmaal was daarvoor de computer uitverkoren als het instrument dat het leven van de mens in de twintigste eeuw drastisch heeft veranderd. De TIME was net overgegaan op computer-zetten; dat proces wordt daar de volgende maand afgerond.

Maar goed, de militairen die de computers van het Norad-netwerk bedienen, zijn wellicht conscientieuzer dan de gemiddelde computer-gebruiker. Dat betekent tenminste dat de gemiddelde computer-hobbyist niet per ongeluk een vitaal defensie-systeem in de war kan sturen.

Maar is het daarmee uitgesloten dat iemand *opzettelijk* hetzelfde doet? Waarschijnlijk niet. De computers binnen het netwerk moeten gegevens kunnen uitwisselen. De onderlinge verbindingen kunnen gewone koperen geleiders zijn die diep in de grond zijn ingegraven, of hoog in de lucht aan palen zijn opgehangen. Zulke leidingen zijn niet alleen af te luisteren, iemand die de juiste codes weet kan ook valse informatie 'injecteren'. Hetzelfde geldt voor straalverbindingen of satellietverbindingen: een malafide, maar terzake deskundige kan erop inbreken en informatie toevoegen of weglaten.

„Absolute veiligheid bestaat niet", zegt Joseph Weizenbaum, hoogleraar computer wetenschappen aan het Massachusetts Institute of Technology (M.I.T.). „De veiligheid van een computer-systeem kan niet worden gegarandeerd tenzij het volledig van de buitenwereld is afgesloten."

De computers in een netwerk zijn dan ook kwetsbaar juist omdat ze nu eenmaal niet van de buitenwereld geïsoleerd kunnen zijn, als ze hun functie binnen het netwerk vervullen.

HET KAN WEL

Het inbreken in computersystemen is niet alleen mogelijk, het gebeurt vrijwel dagelijks. Het gebeurt bij universiteiten, bij *software*-bedrijven, bij industrieën, bij verzekeringsmaatschappijen, en bij banken. Het wordt gedaan door amateurs en door professionals, door werknemers en door buitenstaanders. Het gebeurde bij de allereerste computersystemen en het gebeurt bij de allermodernste systemen. Al is het soms moeilijk om duidelijk vast te stellen wat er precies gebeurt, door wie en hoe het gedaan wordt, en wat er strafbaar aan is binnen de bestaande wetten — het gebeurt.

Volgens de *New Scientist* (7 juli 1983) kost de computercriminaliteit de Engelse zakenwereld jaarlijks 2 miljard gulden). In hetzelfde artikel wordt het aantal door de Britse politie behandelde gevallen geschat op meer dan 120.000 per jaar. In de Verenigde Staten wordt jaarlijks aangifte gedaan van ongeveer 100 miljoen dollar, terwijl het werkelijk verlies op minstens 3000 miljoen dollar per jaar wordt geschat (bijna 9 miljard gulden).

Leslie Goldberg, lid van de „British Computer Society's Security Committee", voorspelt: binnen tien jaar „...zullen er miljoen mensen zijn met miljoenen systemen en het ziet er naar uit dat een belangrijk deel van hen in staat zal zijn daarmee misdrijven te plegen, als zij dat zouden willen."

Computer-criminaliteit kan om zeer verschillende redenen begaan worden. De hobbyist in de film *War Games* is een voorbeeld van de onnozele puzzelaar, die het als een uitdaging ziet de codes van een ver verwijderd computer-systeem te ontcijferen. Zulke puzzelaars worden in Amerika de *whiz kids* genoemd. De iets oudere maar minstens zo fanatieke programmeurs die het ene slimme programmaatje na het andere de wereld insturen, heten de *hackers*.

In dezelfde klasse horen ook de *phreaks*, een afkorting van *phone freaks*, ofwel telefoon-gekken. De *phreaks* deden vooral aan het eind van de jaren zestig in Amerika van zich horen. Ze hadden ontdekt dat het Amerikaanse telefoon-netwerk werd bestuurd door een toon-signalering, die over de normale spreekverbindingen werd uitgezonden. Door zelf de juiste tonen op te wekken konden de *phreaks* de routering van hun telefoongesprekken tot in de kleinste details besturen. Ze kenden de codes om ook de kosten-tellers af te schakelen en konden zo gratis telefoneren met vrijwel elk ander land dat automatisch bereikbaar was. Enkele studenten van het M.I.T. probeerden op dezelfde wijze toegang te krijgen tot een geheim Amerikaans defensie-netwerk. Het lukte.

De bestraffing van de *phreaks* was aanvankelijk relatief mild. Een aantal van hen, onder anderen de studenten van het M.I.T., kregen zelfs een baan aangeboden bij de Amerikaanse telefoongigant AT&T.

De overtredingen begaan door *z kids*, *hackers* of *phreaks* zijn allemaal nog vrij onschuldig. Zij spelen het spel van de mens die de machine te slim af wil zijn. Maar, er is ook een andere groep mensen voor wie computer-criminaliteit een zeer winstgevende zaak kan zijn. In de meeste gevallen gaat het hierbij om mensen die op de een of andere manier vertrouwd zijn met het systeem waartoe zij zich op ongeoorloofde manier toegang verschaffen.

De twee belangrijkste vragen voor zowel de malafide als de bonafide crimineel (hoe we die twee termen in dit verband ook zouden moeten uitleggen) is: hoe krijg ik toegang, en wat doe ik als ik die toegang eenmaal heb verkregen? De meeste technieken om op een computer-systeem 'in te breken' zijn uitgebreid beschreven. Laten we eens kijken hoe het in zijn werk gaat.

WC-RAAMPJE

De eerste manier om een slot te openen waarvan je de sleutel niet bezit is eenvoudig te wachten tot er iemand langs komt die de sleutel wel heeft. De persoon met de sleutel (het 'wachtwoord') opent de deur en vergeet hem soms weer goed te sluiten. Standaard-voorbeeld van dit soort slordigheid bij computer-gebruikers is de persoon die via een telefoon-verbinding *inlogt de computer en de verbinding weer verbreekt zonder 'uit te loggen'. De slechterik kan die situatie uitbuiten door onmiddellijk dezelfde verbinding te kiezen en de sessie die de geautoriseerde gebruiker begon als niet-geautoriseerde gebruiker voort te zetten. De techniek heet piggybacking.*

Maar de inbreker heeft de sleutel van de voordeur natuurlijk niet nodig als hij ook door het wc-raampje naar binnen kan. Programmeurs brengen vaak voor testdoeleinden zulke 'sluipwegen' in computer-programma's aan: *trapdoors*. Vitale onderdelen van een nieuw besturings-systeem kunnen zo doelmatig getest worden, zonder dat de programmeur steeds opnieuw alle beveiligingen moet passeren. Door systematisch naar deze (soms vergeten) sluipwegen te zoeken kan de illegale gebruiker op dezelfde eenvoudige manier de beveiligingen omzeilen. David Lightman, uit de film *War Games* weet op deze manier toegang tot de Norad-computer te krijgen.

De malafide gebruiker weet ook dat mensen die dag in dag uit dezelfde codes moeten gebruiken om toegang te krijgen tot een computer in de verleiding komen om eenvoudige namen als 'wachtwoord' te kiezen. Ze kiezen de naam van een stad of van hun vrouw, een favoriete vloek of het kenteken van hun auto. Het is routine voor de *whiz kids* om toegang tot een computer te forceren door het uitproberen van een heel scala van standaard-namen en kreten.

TOEGANGSCODES

Onlangs werd bekend dat een paar computer-hobbyisten uit Milwaukee op deze wijze zonder veel problemen met hun huiscomputer hadden weten door te dringen in het bestand van een bank in Californië, de computers van een aantal particuliere bedrijven en, opmerkelijk genoeg, ook in de computer van het National nuclear-weapons laboratory in Los Alamos. De toegangscodes hadden ze gewoon door systematisch proberen uitgevonden. De gekraakte computers zijn alle vele duizenden kilometers van Milwaukee verwijderd.

„Het toegang krijgen tot de computers van de bank was helemaal niet zo moeilijk", vertelde een van de jongens nadat hij door de FBI was opgespoord. „Het is een beetje uit de hand gelopen — maar dat is niet helemaal onze schuld. Er is amper een beveiliging." (Newsweek, 22 augustus).

Achteraf bleken de jongens er zelfs in te zijn geslaagd om een geheim nummer van een computer van de Amerikaanse Defensie in de staat Virginia aan de weet te komen. Ze waren er echter niet in geslaagd om ook op dit systeem in te breken.

Aangenomen dat de malafide gebruiker tot een verboden computer is doorgedrongen; wat kan hij doen zonder onmiddellijk door de mand te vallen? Bekend is het verhaal van de ontslagen programmeur, die uit wraak een programma schreef dat op 1 januari van elk jaar het gehele data-bestand van zijn voormalige werkgever zou uitwissen. Zo'n programma wordt een *logic bomb* genoemd. Andere methoden hebben minstens zulke kleurrijke namen gekegen. Hieronder volgt een voorbeeld van twee methoden: de 'salami'-techniek, en het 'paard van Troje'.

SALAMI-TECHNIEK

Stelt u zich een slagerij voor waar, achter de toonbank, een aantal aangesneden salamiworsten klaar liggen voor de verkoop. Wie zal het merken als af en toe van elke salami een dun plakje wordt afgesneden? Zeker de slager niet. Toch kunnen al die plakjes bij elkaar vrij snel een hele worst opleveren.

De truc is in de zestiger jaren toegepast door een employee van een Amerikaanse bank. Hij zorgde ervoor dat het programma dat de maandelijkse rente berekende elke positieve rest, ontstaan door de afronding van het rentebedrag op hele centen, bijschreef op zijn eigen rekening. Zo groeide de rekening van de bank-employee gestaag, zonder dat ooit enige klant tekort werd gedaan. Het heeft drie jaar geduurd voordat het bedrog, bij toeval, werd ontdekt.

PAARD VAN TROJE

Een van de aardigste manieren om gegevens te ontfutselen aan de gebruikers van een computer-systeem is het verstoppen van een malafide programma in een ander programma dat de geautoriseerde gebruiker meent te kennen en blindelings vertrouwt.

Stel dat iemand via een sluipweg tot een computer is toegelaten. Zijn eerste zorg zal zijn om een normaal *password* te bemachtigen, zodat hij een volgende keer gemakkelijker toegang krijgt. Hij kan proberen om dit te doen door een quasi 'wachtwoord controle' programma aan het systeem toe te voegen dat er, voor de naieve gebruiker net zo uitziet als de officiële versie. Hij zet dit programma onder een valse naam in de standaard program-

(Vervolg op pag 8, kol 1)

Computer-criminaliteit...

(Vervolg van pag 7)

ma-bibliotheek van een andere gebruiker.

De valse naam kan de naam zijn van een veel gebruikt systeem-commando met een voor de hand liggende type-fout. Hij kan het programma bijvoorbeeld *ruun* noemen, in de hoop dat de gebruiker zich een keer zal vergissen in het typen van *run*.

Het slachtoffer van deze truc zal zich 'teruggeworpen' zien in het inlog-programma zodra hij de typefout maakt. Hij ziet zich gedwongen om zijn geheime wachtwoord prijs te geven aan het programma van de inbreker voordat hij verder kan werken. De inbreker komt zo een bestaand wachtwoord aan de weet en kan voortaan zonder problemen de computer gebruiken.

ONFEILBAARHEID

Onder niet computergebruikers kom je nogal eens een 'romantiek' van de computer tegen die wil dat elk geautomatiseerd systeem een mate van onfeilbaarheid haalt die in het werk van gewone stervelingen niet is te realiseren. De werkelijkheid is anders.

Het lijdt geen enkele twijfel dat een volhardende hobbyist kan doordringen in het overgrote merendeel van de nu geïnstalleerde computersystemen. Een ander gegeven waarmee elke programmeur terdege rekening leert te houden is dat geen enkel computerprogramma van enige omvang volledig betrouwbaar kan zijn. Met vrij grote zekerheid bevat zo'n programma fouten zolang het gebruikt wordt. De fouten zijn vaak gering en hebben maar een kleine kans van optreden.

Maar, wanneer de fout zal optreden en welke gevolgen het zal hebben, is door niemand te voorzien. De Amerikaanse hoogleraar L.J. Hoffman (Universiteit van Berkeley) schreef 10 jaar geleden: „De meeste computersystemen die nu gebruikt worden zijn te vergelijken met auto's zonder veiligheids-riemen of zonder remmen...

Het aantal computersystemen dat sindsdien in gebruik is genomen is belangrijk gestegen; hun veiligheid niet. Natuurlijk zijn ook de Norad-computers niet onfeilbaar, en ze veroorzaken volgens sommige bronnen, zelfs meerdere malen per jaar een vals alarm dat de gehele Amerikaanse nucleaire defensie in staat van paraatheid kan brengen.

Elk streven naar een verdere automatisering van de Amerikaanse afschrikkingsmacht (de strategie van de „launch on first attack") kan dan ook niet anders dan dwaasheid worden genoemd.

Hetzelfde geldt voor veel automatiserings-projekten die dichter bij huis worden ondernomen. De opslag van vertrouwelijke gegevens in computerbestanden is, terecht, met veel zorg omgeven. Het treffen van een goede regeling voor het geautoriseerd data-bestand is dan ook uiterst lastig. Een vergeten kwestie is echter dat een afdoende bescherming tegen het *niet* geautoriseerde gebruik nog veel problematischer kan zijn.

De film *War Games* trekt sinds de première in juni van dit jaar in de Verenigde Staten zeer veel bezoekers. Inmiddels heeft de film al meer dan 37 miljoen dollar opgebracht. Volgens een advertentie in een Amerikaanse krant is *War Games*: „Misschien niet de enige film die u dit jaar zult zien, maar beslist de enige film die u zich zult herinneren."

Twee recente boeken die tezamen een goed overzicht geven van het verschijnsel computercriminaliteit zijn: „Computer Insecurity" van Adrian R.D. Norman (Chapman and Hall, New York, 1983, ISBN 0 — 412 — 22310 — 4) en „Fighting Computer Crime" van Don B. Parker (Scribner's Sons, New York, 1983, ISBN 0 — 684 — 17796 — X). Het boek van Norman documenteert 101 gevallen van computer-misdaad die tussen 1968 en 1982 voor de rechter zijn gebracht. Parker geeft een uitvoerige classificatie van methoden die zijn toegepast om in computersystemen door te dringen.

Late ontdekking schade door huis-computers

Computer- jargon

De hardware van een computer bestaat minimaal uit een centrale verwerkings-eenheid (de Cpu), een werk-geheugen (het random access memory of Ram) en de rand-apparatuur, zoals [illegible]

[illegible]

HUISCOMPUTER, HOBBYCOMPUTER
eenvoudig computer-systeem waarop maar door 1 gebruiker tegelijk kan worden gewerkt (single-user systeem). [illegible]

TERMINAL
[illegible]

WIRETAPPING
[illegible]

TROJAN HORSE
[illegible]

LOGIC BOMB
programma dat een explosieve verandering in een data-bestand kan aanrichten als het niet tijdig wordt gestopt.

LOGIN PROGRAMMA
[illegible]

TRAPDOOR
geheime of vergeten instructies die voor test-doeleinden in de hardware of in de software van een computer worden aangebracht. [illegible]

PIGGY BACKING
[illegible]

SUPERUSER
[illegible]

TIMESHARING
[illegible]

MODEM
[illegible]

"Geen wasmiddel wist zo goed"

Toon van Dongen, bureau-redacteur

NA MIJN «VDT» (videoscherm) eens flink in de zwarte, maar zo men wil ook groene, ogen gekeken te hebben, ben ik tot de conclusie gekomen, dat hij of zij — of is het toch een het? — mag blijven. Nee, sterker nog, onze VDT moet blijven. Want hoewel de goeierd niet of nauwelijks reageert, VDT heeft binnen korte tijd een vaste plaats veroverd en is een vertrouwde metgezel(lin) geworden. De dagen dat ik me 's nachts ineens afvroeg of ik «het» inderdaad naar het geheugen had gestuurd, lijken eeuwen weg te liggen. Toch is het nog niet zolang geleden dat ene Jim - inderdaad, uit Amerika- op een maandagmiddag met zijn stoomcursus VDT-en begon. Nu dat begin leek meteen een afknapper.

Met een sneltreinvaart, waarbij de wielerclub Saddle Boys bij wijze van spreken de indruk zouden wekken als kleine jongens wat te prutsen met hun fiets, ging onze Jim door het boek der VDT-kunde. Hij haalde allerlei grapjes uit, zodat alle berichten over problemen met de ogen bij langdurig naar het VDT-kastje kijken, ineens heel aannemelijk overkwamen. Het Star War-spel was er niets bij, alleen ontbrak het ontploffen van sterren en zo. Aan het einde van die min of meer beruchte middag zei de goede Jim: ga nu maar wat spelen. Achteraf heb ik me wel afgevraagd of deze hele aanpak niet zo bewust uitgedokterd is; om de luisteraar te prikkelen. Bijna totaal ontmoedigd over alle ellende welke dat kastje kan veroorzaken zegt de man: ga maar spelen. Het is dus kinderwerk.

Goed, gespeeld heb ik weinig. Toen speelde ik helemaal niet en nu nog speel ik te weinig met mijn VDT. Soms daagt VDT me zonder iets te zeggen uit van: druk nu die en die knop eens in. Een nog niet losgeweekte eerbied voor technische apparaten weerhoudt me er dan van om eens echt te gaan kijken wat «RA calc.» nu uitwerkt als je er op drukt. Ik zie dan ineens het zo aardig volgeschreven scherm als een gek van schrik weer zwart worden. En dat zou dan zo jammer zijn van alle moeite. Afgezien van de vraag of het inderdaad jammer zou zijn als het bovenstaande niet geschreven was, blijft de huiver bestaan iets wat getypt is naar de eeuwige jachtvelden te sturen in plaats van in het geheugen op te bergen. Daarnaast blijft er het onbestemde gevoel, dat er iets onherstelbaars gebeurt binnen het apparaat zelf. Zonls bij het verkeerd typen op een wat zwak uitgevallen typemachine ineens de letters zich om elkaar verstrengelen en de vrees ontstaat dat er slechts door verbuigen weer verder getypt zou kunnen worden. Dat mag dan wel zo zijn met typemachines, met VDT lijkt die kans niet te bestaan. VDT strengelt niet, verstrengelt niet, maar doet alleen zijn of haar best. Of er bij het typen in plaats van een letter er twee tegelijk aangeraakt worden — «ew», waar slechts de «e» bedoeld was, VDT laat de beide aangeroerde letters op het scherm verschijnen: we of ew, dit ligt waarschijnlijk aan de fractie van de seconde eerder een van beide het eerste is aangeraakt. En dan gebeurt het wonder.

Raakt men bij het typen twee toetsen aan, ja dan staat dat ew er wel gek, maar het staat er wel. Met kunstmatige middelen kan er dan opgetreden worden om de w te wissen, maar het blijft doorgaans zichtbaar. Met onze VDT niet. Wissen is inderdaad wissen. Er valt niets meer van te zien. En klaar is kees. De wis-toets is beter dan welk wis-middel. Kijk er staat wis-toets, maar vind ik dat - te dwaas staan, nu met het indrukken van de wis-toets verdwijnt het streepje, maar ook zelfs de ruimte en staat er ineens wistoets. Het staat er zo simpel, maar voor mij is dat wissen nog steeds de ontdekking van VDT. Met wissen: je ziet er geen barst van. Inderdaad. Maar zelfs het omgekeerde is ook mogelijk. Soms wis je in je enthousiasme teveel. Er moest staan wistoets, maar met het streepje wis je ook de o. Dan komt er het wat onbegrijpelijke wistoets te staan. Dan vooral niet gaan treuren over onherstelbare schade: met een wat meer ingewikkelde combinatie van toetsen roep je de o weer tevoorschijn en klaar is VDT. Ook bij het herstel van wisschade kan een kind de was doen.

Al is de wis-toets mijn favoriet, ik kan niet ontkennen dat ook de toets met «inv-teken» mijn zegen heeft, maar dan dat: ik maak er graag gebruik van. Want al vaststellend dat VDT goed is, bedenk je dat je er toch graag een lidteken voor zet. Met inv teken, wat gewoon betekent invoeg teken, wordt er ineens een ruimte geschapen en kan je het woordje de voor VDT zetten. Jim had het over, dacht ik, zo'n zestig lettertekens. Het kan best zijn. Want met die ruimte kan je een heel eind vooruit. Dan kan je niet alleen naar wens je De of je Het of je Een intypen maar nog veel meer. Waarna je de operatie inv teken weer herhaalt en de ruimte verdwijnt en de orde hersteld is.

Laat ik het bij het wissen en het invoegen houden. Voor eenvoudigen van VDT-geest als ik ben, is het al heel wat dat ik zo snel hun waarde in de gaten heb gekregen. Of ik nog meer mogelijkheden in de gaten krijg, dat helpt VDT mij wel hopen, maar ik heb er persoonlijk een wat zwaar hoofd in. Maar al wissend en ruimte makend kom ik toch nog een heel eind. Ook niet genwaan, al dan niet in de ruimte.

Aan deze speciale Napa-editie hebben meegewerkt: Ken Wong, Hanneke van Kouwen, Max Suart, Roger Snow, Federico Oduber, Caroline Thodé, Ingrid de Maaijer, Jenny Naaldijk, Solange [illegible] Angelo, Viola Bernardus en Frans Heiligers.